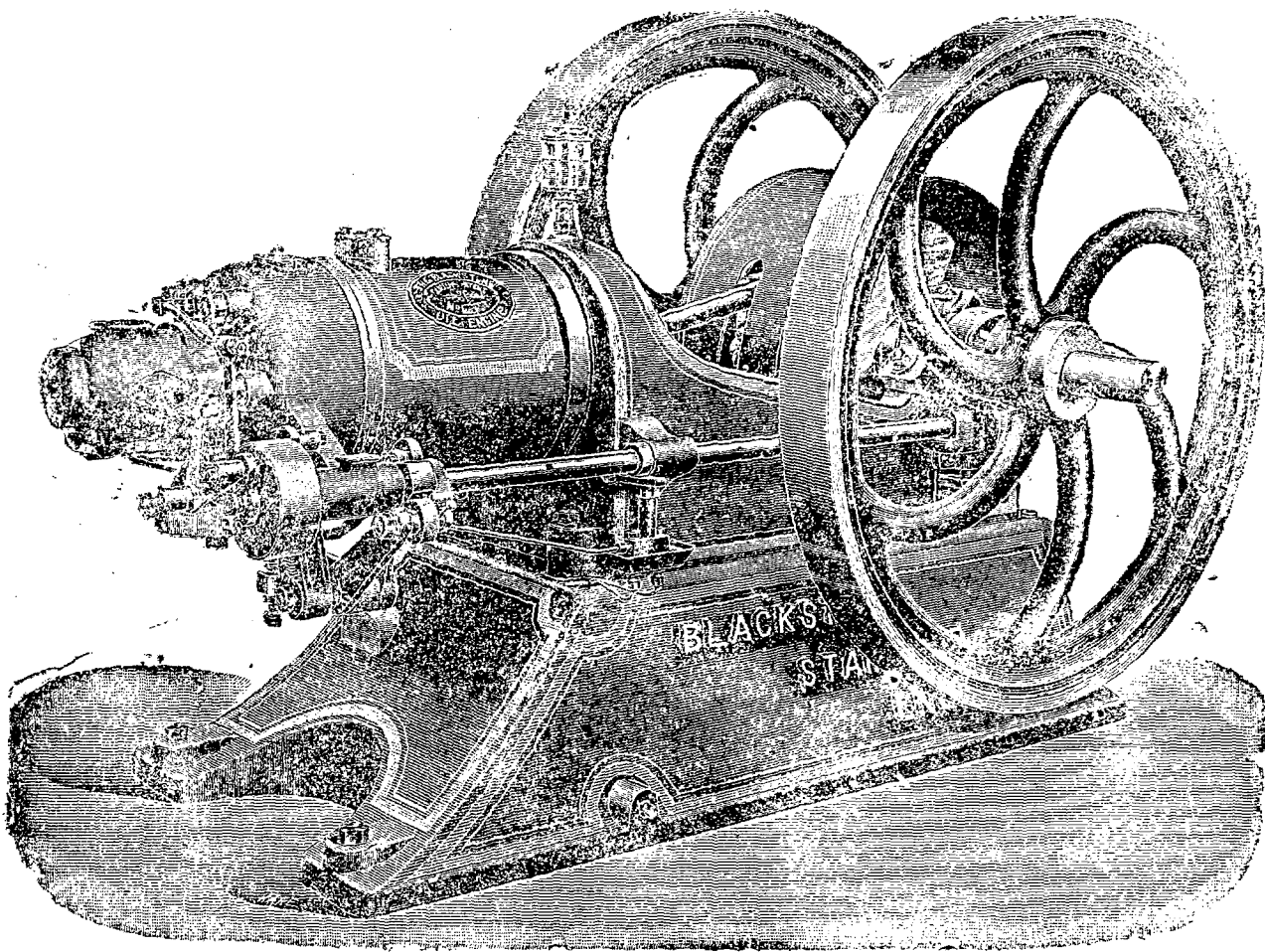

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

309915

Vol. 7. } జనవరి 1920 వ సంవత్సరం ఆగస్టు నెల 14 తేది శనివారము } No. 113.
సంపుటము. 2 } కామ్రూరు సంవత్సర అధిక శ్రావణ మాస బహుళ అమావాస్య 30. } సంచిక ౧౧౩

బ్లాక్ స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

కొత్తబాయిలు, క్రూరు తియిలు మున్నగు చమురుల నుండి తయారైనవి వనరులను పట్టు తయారై వేరుగా ఉన్నవి.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన బ్లాక్ స్టోను ఇంజనులు వనిచేయబడ్డవి. యజమానులకు వారికి శ్రమిల్లించింది. పూర్తియైన వివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వ్రాయండి.

సోలు పింట్లు:

మార్షలు నన్ను & కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1808

ఇంజనీయర్లు

నెం. 9, సెకండులైను బీచ్, మద్రాసు.

కొంకణి, బెజవాడ, లాహోరు, తింజావూరు

గొప్ప పట్టు వర్తకశాల.

నెం. 9, 10, 11,

రటన్ జవార్ రోడ్,

మదరాసు.

చల్లారాం

గైయాన్ చందుగారి

పట్టు వాయిలు,

పట్టు వర్తింగులు,

పట్టు కోటింగులు,

పట్టు చీరలు,

పట్టు దోవతులు,

పట్టు రిబ్బన్లు,

పట్టు శాటిన్లు,

పట్టు చేరుమాట్లు,

పట్టు జైలులు,

పట్టు క్రీపులు

నాణ్యమునకును, ధరలకును

25 ఫంట్లకు పైగానే

ప్రఖ్యాతి గడించినది.

దయచేసి గవనింపుడు:

జేరములేదు. ఒకేమాట

ఒకే క్రమమైన ధర

1890 వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

టెలిఫోను నెం 776

మీ వైద్యునికి

తైపు సోజను అను దివ్యాపధము

అతిమూలమునకు పేరుపోయిన దని తెలియ. ఇది మిక్కిలి శాస్త్రోక్తముగా తయారు చేయబడినందున ఈవ్యాధిగలవారికి మంచిగుణము నిచ్చును, మీ వైద్యుని పలక ఆడుకొను.

అన్ని మందులమార్పులలో దొరకును.

మీ వైద్యునికి

హార్టోటోనును (2140)

గురించి బాగుగా తెలియును. లెక్కలేని పురుషులు, స్త్రీలు అచ్యుతచే పోగొట్టుకొనిన బలమును శ్రమముననే పొందవచ్చును. తప్పక దీనిని వాడుడు.

ప్రతి మందులమార్పులోను ఇది వెలకు దొరకును.

G. W. Carnrick Co., NEWYORK.

టి. సి. యన్.

710

పరిమళానంద నన్యము.

నెం దబ్బి 1-8 మా 0-4-0 ని. పి. చార్జి మా 0-8-0

12 దబ్బిలకు మా 2-8-0 ,, ,, 0-8-0

మేలైన మద్రాసు సాదానన్యము.

నెం 1 కేరళ (24 కు) 0-14-0, ని. పి. ఖర్చు 0-5-0

నెం 1 కేరళ (120 కు) 8-8-0, ని. పి. ఖర్చు 1-0-0

టి. సి. వాగలింగళ్ళ అందు కంటేని,

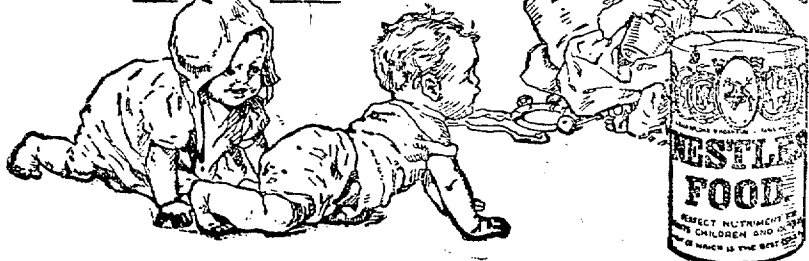
4 కంగ్రెస్ కి, పాడుకలకు పోస్తూ, మద్రాసు.

అమృతాంజనం డిపోవారి కోషధాలయమునందు అమృతాంజనం, తామరతైలము, మోహినితైలము, దంతచూర్ణము మొదలగు ముఖ్యోపదములే గాక, ఇతరము లగు మందులు కూడ అనేకము లున్నవి. కావలసినవారు కేటలాగును తెప్పించి చూడవచ్చును. కేటలాగునకు వ్రాసినచో తక్షణం పంపెదము.

అంతయు పొడిగాక పాల ఆహారమే యున్నది.

No Matter How Good An Infant Food May Be,
There's Danger If You Must Add Milk

WITH **Nestlé's Food**
You Simply Add Water And Boil

స్వీట్ తోకలిపి వచ్చుచేయుము.

వరిత చేయగోరువారు యిక్కడ నయోదు చేయబడిన
వాకి ప్రాసిన నుచితముగా వంపుదును.

NESTLE FOOD CO

P. O. 306
CALCUTTA.

మీ కవనరమయినచో

మంత్రసంబంధమైనట్టిగాని కరగి పోతపోయినట్టి గాని వస్తులను గురించియు, దిక్కు, ఇసుకవాసములు, వంపులు వంపులుగ వంచబడిన రేకులు కోణములుగా నున్నట్టి ఇసుకచక్రములు ఇంకను వివిధమైన ఇసుక సామానులను గురించిన అన్ని విషయములను గురించియు ఈ క్రింది కంపెనీవారితోనే సంగతిసందర్భముల నలహా బాలోచించవలసినది. ఏరు సామానులను మిక్కిలి రక్తువనెలల కిచ్చుటలోను కోరి కంతనే వానిని సకాలములో పరధరాచేయుటలోను గొప్ప పేరు మోసినవాడు.

మీలాసము:— ది రిలయన్సు ఫౌండ్రీ

సోల్ ఇండియా ఇండస్ట్రీయల్స్ లిమిటెడ్, తపాలబెట్టె నం 553 రు,
మదరాసు

220

(మీ కామ్యూనికేషన్ గోరువచ్చుదు ఈ వ్యక్తికేవల కూడ నుడవారించ గోరుచున్నారు.)

Make
a Note of it.

NOT ON SCAPS OF PAPER

But on the Tablet of Your
Memory

THAT

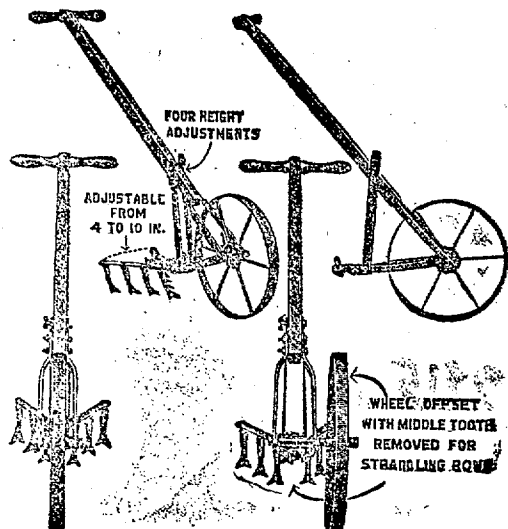
The *Brectruss*, manufactured by Messrs. Huston Bros. Co./of Chicago, U.S.A.; and priced at Rupees Fifteen only only, P. and P. Charges extra, is the only best cure in the world for Impotency, Functional weakness and lack of virility. It is a purely Nature cure, and does away with all internal and external Medicines, and aphrodisiacs, which to say the least, are all bores, but not cures. It is a specialist in itself, and worth its weight in gold. The world renowned Dr. Bier's Hyparæmic Treatment is its basic principle. Detailed Booklet, "Life After Death", telling all about it, free on application for *Brectruss* (A.P.) Sole Agency in the East, Bataia (India).

క్రొత్తకట్టపై పాతకట్టలను పరిశీలించు
చాటర్ మెక్ నేస్టి 3-9-0 స్కాక్ 5-0-0
చామరాక్ నేస్టి 8-8-0 బ్రాకెట్టు 4. 3-1-0
బ్రాక్టెట్టు 210 2-0-0 డిటో బంగారు పాల్ 1-12-0
డిటో బంగారు 2-12-0 కెండి క్లిష్ట 0-14-0
గీర్ బ్రదర్స్, నైజామాబాద్, త్రస్ట్ కో, ము. బా. సు.

హిందూదేశైశ్వర్య చరిత్రము.

(కవి ౧-కి మెం. అ. ర. తపాలా ఖర్చులు క్రత్యేకము.
కల్పకౌముది:— ఇండియా ఇండస్ట్రీయల్స్ లిమిటెడ్
ఇంటి: ప్రతి ౧-కి రూ. ౧, తపాలా ఖర్చు చేయ
ఆంధ్రప్రదేశ్ కామ్యూనికేషన్, చెన్నై.

మంచితోటను వేయుటకు

మా 'లిమయి బ్రె' కల్పి నేటరను' ఉపయోగించుడు క
అపు మొక్కలను తీసివేయుటకు సాగుబడిచేయు భూమిని
సులభముగాను, త్వరితముగాను, దుక్కుటకు ఇది తగినది. 4
అంగుళముల పెదబుట్టు మొదలకొని 10 అంగుళములవరకు నది
చేసుకొనవచ్చును. మధ్యకల్లులై పెదబుట్టునందు భాగమున
తీసివేసియెడల మధ్య నెలచాలు విడిచి దాని ఇరుకక్క
లను దున్నవచ్చును.

పట్టుకొనటకు తేలికగాను, సులభముగాను ఉండును.
అయితే గట్టిగాను చాలకాలమువరకును ఉండును. ధర రూ 20
మాత్రమే ఉన్నామే ఈక్రింది విలాసమునకు ఒక ఆర్డరును
పంపుదు. ఈ క్రమకల్ప క్రమము ఇంగ్లీషున జరుపవలెను.

Limaye Bros.

71, Apollo Street, Fort,
BOMBAY.

గడియారముల మరమతులు.

తమ చెవిపోయిన పాతగడియారములను పారవేయ
జిడు. మేము వాటిని బాగుచేసి మెరుగుపెట్టి కొత్తగడియార
ములుగా మార్చగలము. తమ పాతగడియారములతో జాత్రుగా
చెవిపోయిన సామాను అప్పు యెడల వాటిబదులు కొత్తవాటిని
ఉపయోగించి బాగుచేసి మునుము బహుళ విపేక్ష చేసినది
ఉండుకాలమునకు రెట్టింపుకాలంవరకు కాలమునుమాపునట్లు
నట్లు చేయగలము (కొత్తగడియారములు నహా అమ్మబడును.

ఎడ్వర్డు కంపెనీ,

గుంటూరు.

బహుమానము

వైద్య విద్య

అమరావతి స్వర్ణముల మార్గదర్శి,
అన్ని భాషలలో గొరుకును.

రాజవైద్య నారాయణజీ శేఖరజీ,

(1706)

27, చీనాబజార్, మదరాసు.

మదనకామేశ్వరలేఖ్యము

యిది మిక్కిలి వీర్యవృద్ధి, భాతుపుష్టి, బలమును,
కలిగించుటలో శ్రేష్ఠమయినది. మేనాము, అయ్యలము, ని
కాక్, కుక్కవచ్చును, అతిమూత్రము, మొదలగు వాటిని హరించి
మంతికాంతిని, వీర్యవలయునైనను, కామముభిమును, యావన
సంతోషమును, సంతాపసాప్తి కలిగించుచుకొనవచ్చును—
2 డబ్బులుగాను—20 రూ. డబ్బు 1-4-0 ఏ. పి. చార్జి
కరణ్యము.

పి. జి. ఏ. అందుకంపెనీ, ఆయుర్వేదసమాజ్.

(2878)

మెడలి, నెల్లూరుజిల్లా, (Via) ఒంగోలు.

160 పుటలు పుస్తకము ఉచితము

అలోగ్యమును కార్యమును పొందుటకు స్వా
భావికమైన కొన్ని విధములు అనుసరించుటవలననే కలు
గుచున్నది. ఈ ఉత్తమ మొదటి ప్రక్రియ అలోగ్యమువర్
కును 1898లోని లింగసాఖ్యను, దృఢగ్రామము, ఆ
యుర్వేదవృద్ధిని పెట్టుచును. ఈ పుస్తకము యానాముగా
సీయబడును. పోస్టుచార్జి మేమీ భరింప వలసినదే
కెండా (కామ్యూనికేషన్). (219)

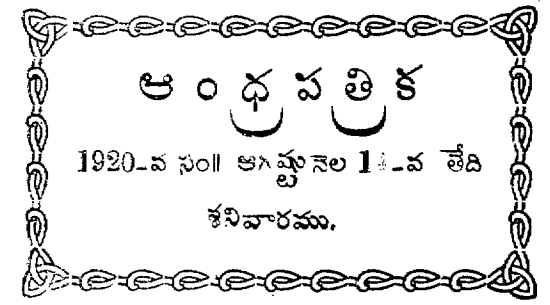
వైద్యశాస్త్ర మునిశంకర్ గోవిందజీ,
అలంకర్మకామ్యూనికేషన్, 15, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

SECRET

ఆంధ్ర ప్రతిక చందాదారులకు హెచ్చరిక.

రాష్ట్ర నామ సంవత్సర ఉగాదిసంచిక తయారైనది

జనప్రతిక సంవత్సర చందాదారులకు వి. పి. ఖర్చులతో సహా.	1	0	0
జనప్రతిక సంవత్సరపు తక్కువచందాదారులకు వారప్రతిక సంవత్సరపు చందాదారులకు వి. పి. ఖర్చులతో సహా.	1	4	0
చందాదారులు కాని ఇతరులకు	2	0	0
సంచికలు వి. పి. పోస్టు ప్యాకెట్టు ద్వారా పంపుచున్నాము. దయచేసి వి. పి. పుచ్చుకొన ప్రార్థితులు. పత్రికాధిపతి.			

విజయసాధనము

సహాయనిరాకరణము

ఉ. కావున నమృతహృదయ ముగర్భముచేత సమస్తలోకపాలకాభి కందరాని సమయవంతిని త్యజించునను బ్రథమ శ్రీ విలసిల్ల జెందు దులసీదేశము భజించి యాజగత్వావనుఁ డైన నీమిత్రప్రభావ మెఱుంగవు నీవు భూవరా. (భాగవతము చ. 264)

గంధిమహాత్ముడు 60,000 ప్రజలకు మొన్న సంభాసనమును నందు జేసిన సహాయ నిరాకరణోపదేశము రాజ్యాంగజీవనమునందు మహాపదేశముగ నుండగలను. ఈ మహాపదేశము మహాక్షులు వైమిశారణ్య పుణ్యక్షేత్రములందును శార్ధసన్యాసులు విహారములందును జేసిన మహాపదేశములను సంస్కరింపజేయుచున్నది. ఇసుకమీదను సుఖాసీనులై వేలమంది గంధిమహాత్ముని యుపదేశమును మూడుగడియలకాలమును నిశ్శబ్దముగ విని హృదయశాంతిని బొందుచుండినవిధము ధీమంతుల జిజ్ఞాసకు బరిశీలనయోగ్యముగ నున్నది. గంధిమహాత్ముని సహాయనిరాకరణవాసన మహాసభ కనుభవమునందు గోచరము గాకపోయినను నావాహమునందు గోచరించిన విధమును మహాసభాస్వరూపము వ్యక్తముచేసినది. గంధిమహాత్ముని యుపదేశము తత్త్వములతోగాని సిద్ధాంతములతోగాని నిండి దుర్బోధ్యముగ నుండలేదు. ప్రజలకునిత్యానుభవమునందుగల పరిస్థితులతోనిండియుండెను. భారతజాతీయహృదయమునకుసంతోభమును గలిగించుచున్న రాజ్యాంగములు పంజాబు హత్యలు ఖలాఫతు నిర్ణయము గంధిమహాత్ముని లక్ష్యమును ప్రజాలక్ష్యమును నాకర్షించుచున్నవి. ఆ విషయములను భారతజాతీయగౌరవమున కనుకూలముగ విశ్లేషించుటకు విజయసాధన మేదియను ప్రశ్నను నిర్ణయించుట వర్తమాన లోకపరిస్థితులం దవసర మైనది. నాయకులు వారివారి సంస్కారముల కనురూపముగ విజయసాధనములను నుపదేశించుచున్నారు. గంధిమహాత్ముడు సహాయనిరాకరణమే విజయసాధన మని ఘంటాపథముగ నుపదేశించుచున్నాడు. ఈయుపదేశము భారతేతిహాసములందు బ్రశస్తిని గాంచిన విధమును

మును ధ్రువోపాఖ్యానము విశదము చేయుచున్నది. ఉత్తానపాదునకు సునీతియు సురుచియు ననునిరువులు భార్యలు గలరు. సురుచికి నుత్తముడును సునీతికి ధ్రువుడును జనించిరి. సురుచికిడుకు నందు గల నాత్సల్య ముత్తానపాదునకు ధ్రువుని మీద లేకుండెను. తండ్రిప్రేమను బడయుటకు గోరికగలదేని తపంబుచేసి నాగర్భమున బుట్టుమని సురుచి పరిహాసించెను సునీతి జనకునియంక మెక్కుటకు హరిచరణసేవ సాధనమని ధ్రువునకుపదేశించెను. నారదుడు పురుషార్థసిద్ధికి హరిపదయుగభారవింద సేవయే శరణ్యమని యుపదేశించెను. ఈ యుపదేశములను వినిన ధ్రువుడు నిశ్చలచిత్తముతో శ్రీహరిని గొలిచి కామితార్థములను శాశ్వతపదమును బడసెను. ఈ యితిహాసము సహాయనిరాకరణఫలము నదృశ్యముగ బోధించుచున్నది. సురుచి జనకునియంకమునందు గూర్చుండుటకు దనగర్భమునందు బుట్టుట సాధనమని బోధించినది. సునీతి జనకునియంకము నధిష్ఠించుటకు శ్రీహరిసేవ సాధన మని యుపదేశించినది. నారదుడు పురుషార్థమును బడయుటకు శ్రీహరిసేవ సాధన మని సంబోధించెను. సురుచి యుపదేశమును వినిన ధ్రువునకు తండ్రియంకపీఠము ప్రాప్తమైనను కాకపోయినను సురుచి గర్భజనన ఫలము మాత్రము గలిగియుండును. సునీతి యుపదేశమును నవలంబించి యుండిన పురుషార్థము సాధ్యమైనను గాకపోయినను జనకునియంకపీఠాధిష్ఠానము సాధ్యమై యుండును. నారదుని యుపదేశము నవలంబించిన ధ్రువునకు పురుషార్థము ధ్రువపదము సాధ్యమైనది. ధ్రువునకు జనకుని యంకపీఠాసనము తాత్కాలిక ప్రయోజనమున కేర్పడినది గాని పురుషార్థసిద్ధి కేర్పడలేదు. ధ్రువుడు తనకు గల పరాధవమును తనకు గలిగిన మహాత్మ్యమును నాత్మోద్ధరణమునకు వినియోగించెను. కాని పరపీడనమునకు గాని పరహింసనమునకు గాని వినియోగించి యుండలేదు. జనకుని నిరాదరణభావమును సవతితల్లి పరిహాసమును ధ్రువునకు హింసాభిరుచిని గలుగజేయలేదు. ఉత్తానపాదునకును సురుచికిని ధ్రువుడు మోక్షప్రాప్తికి గారకుడుగ బరిణమించెను. ఈయితిహాసమునందు గంధిమహాత్ముడు ఉపదేశించుచున్న శుద్ధమైన సహాయ నిరాకరణ స్వరూపము బోధ్యమగుచున్నది. ధ్రువవిజయమునకు సురుచి జనకాంకారోహణము నిమిత్త సాధనములు గాని ప్రధాన సాధనములు గావు. ధ్రువవిజయమున కాత్మావలంబనము గల స్వయంసహాయము సహాయనిరాకరణము ప్రధానసాధనములు. భారతీయులకు వర్తమాన యసహాయస్థితియందు పురుషార్థమును సాధించుటకు సామాన్యసాధనములు నిరుపయోగము లని ప్రపంచపరిస్థితులు వ్యక్తము చేసినవి. ఇతరజాతుల కుపయుక్తములైన హింసాత్మక సాధనములు భారతీయులకును కార్యసిద్ధికి సాధనములైనను ధర్మాత్మకమైన పురుషార్థసిద్ధికి బ్రతికూలము గ నున్నవి. గంధిమహాత్ము డీ దివ్యదృష్టిని భారతహృదయమునం దంకురారోపణచేసి ప్రపంచకల్యాణమును జేయుటకు దలపెట్టుచున్నాడు. విశాలదృష్టి లేనివారల కీ దివ్యోపదేశము హృదయస్పందనమును గలుగజేయుట లేదు. ప్రపంచమునందు ధర్మాధర్మములకు నిత్యానిత్యములకు సంరంభము గలుగునపుడు సామాన్యహృదయము లనిత్యవస్తు సాధనాధారమున విజయమును గాంక్షించును. బాహుబలాధారమునను పాశ్చాత్యులు మహా సామ్రాజ్యములను

నిర్మించి బాహుబలాధారమున నేలుచున్నారు. ఆంగ్ల హృదయమునం దీభావము గలదని డయరు చర్చ స్పష్టముచేసినది. భారతీయులొక్కసామ్రాజ్యమును బడయుటకు హింసాత్మకమైన బాహుబలము సాధనమా త్యాగాత్మకమైన యాత్మబలము సాధనమాయను ప్రశ్నను గంధిమహాత్ముడు నిశ్చలచిత్తముతో త్యాగాత్మకమైన ధర్మబలమే సాధనమని నిర్ణయించి భారతీయులకు బోధించుచున్నారు. పరివర్తనకారులు తలపెట్టునటులు భారతీయులకు బాహుబలము లేదు. బాహుబలమును నుపయోగించుటకు భారతీయులు తలపెట్టినపుడు పంజాబునందు సంప్రాప్తమైన దుర్దశయే బాహుబలాధిపతుల హస్తములందు భారతీయులకు సంప్రాప్త మగుట తథ్యము. మానవధర్మబలమును బోధించెడి సోపీటులు సయితము విజయములను బాహుబలాధారమున బడయుచున్నారని పోలండు పరాజయము వ్యక్తము చేయుచున్నది. ధర్మవిజయమునందు విశ్వాసము గల భారతీయులు హింసలకు బూనుకొనిన బాహుబలము నారాధించెడి పాశ్చాత్యసంస్కారసంభవులకు బాహుబలమును పంజాబునందువలె వాడుట కభ్యంతరములుండజాలవు. పంజాబు హత్యల సందర్భమునందు మితిమీరిన హత్యలను ఖండించుచున్న బ్రిటీషు రాజ్యానిజ్ఞులున్నను హింసాధర్మమునే ఖండించెడి వారెవరును కనుపించలేదు. హింస పురుషార్థసిద్ధికి సాధనమైనను ధర్మమృతికి గారణం బగునని గంధిమహాత్ముడు ఉపదేశించుచున్నాడు. పాకతాలి గారికి బాహుబలమునందు విశ్వాసము గలదని యును నా విశ్వాసమును వదలి పాకతాలిగారు తమతో బనిజేయుచున్నారనియును గంధిగారు తెలిపియుండిరి. ఏ దినమున భారతీయులు పురుషార్థసిద్ధికి హింసావిధానము నవలంబించెదరో ఆ దినమున తాము వనమున కేగి మునివృత్తిని గైకొనెదమని గంధి మహాత్ముడు నిర్వాజముగ దెలియజేసెను. సహాయనిరాకరణధర్మజ్ఞులు గంధి యుపదేశించిన ధర్మరహస్యమును గనుగొని యాచరించిన సహాయనిరాకరణ ధర్మము భారతజాతికిని లోకమునకును పరమ ప్రయోజనమును నొడగూర్చగలదు. ధర్మస్వరూపమైన త్యాగమునం దధర్మకళలు గలుగుట కవకాశములు లేవు. సహాయనిరాకరణస్వరూపమును గనుగొనిన యనాత్మజులకు శాసనసభల ప్రతిష్ఠాభంబనమందును విదేశవస్తు బహిష్కారమునందును స్వల్పప్రయోజనములందును సహాయనిరాకరణాంశనములు గోచర మగును గాని సహాయనిరాకరణధర్మము గాదు. గంధిమహాత్ముని యుపదేశశ్రవణము హృదయానుతాపమును దెలుపుచున్నను నుపదేశస్వరూపము మాత్రము సాదకహృదయములయందు ప్రత్యక్షముగాకున్నది. ఏలాంఛనములతోనో భిన్న భిన్న సంస్కారము గలవారు సహాయ నిరాకరణము నుపాసించుచున్నారు. కాని వారు సహాయనిరాకరణమును నిమిత్త సాధనముగ గాకను సాధ్యముగ నుపాసించినపుడే సహాయ నిరాకరణ ధర్మము ప్రత్యక్షముగా గలదు. ఉద్యోగములందును సభ్యత్వమునందును బిరుదములందును వ్యాపారములందును దృష్టినిలిచినంతవరకును సహాయ నిరాకరణ ధర్మము బోధ్యముగాదని గాంధి మహాత్ముడు విస్పష్టముగ దెలిపెను. సాధ్యదృష్టికి పంజాబు హత్యలు ఖలాఫతు నిమిత్తమాత్రములు గాని ప్రధానములు గావు. సహాయనిరాకరణధర్మము సిద్ధాంతమునందు సాధ్యమైనను ప్రయోగమునం ద సాధ్యమని

విద్యావంతులు సామాన్యులు తలచుట సహజము. భౌతికసాధనముల కభ్యాసమైన ప్రజల కాభ్యాత్మిక సాధనల ప్రభావము గోచరము గాజాలదు. పాశ్చాత్యజేతములందు 60,000 ప్రజలు మహాపురుషుల యువదేశములవైనను నిశ్శబ్దముగ భక్తిభావముతో వినియుండరు. పాశ్చాత్యసంస్కారమున కీ యువదేశము విరుద్ధముగ నున్నది. పాశ్చాత్యులు సహాయనిరాకరణధర్మమునం దంతర్గతమైన దుష్కార్యములను దుష్ప్రియతలను జూచుచున్నారు గాని సరళమైన ధర్మస్వరూపమును జూడజాలరని, వేరొకచో ప్రచురింపబడిన మెయిలుపత్రికా ప్రతినిధి సంభాషణ చెలువగలదు. సామ్రాజ్యమునకు మహాపాపకారమును జేసిన గంధి మహాత్ముని పుడు మళ్ళెవలకు బూనుకొనినాడని నిర్విచారముగ మోటుగుగారు పార్లమెంటునందు చెలిపిన భావము దీని కిది దర్శనముగ నున్నది. అధర్మమును, అన్యాయమును అకృతమును తా నెదిరించుచున్నాననియును బ్రెటీఫు గవర్నమెంటును ప్రతిఘటించుట లేదనియును గంధిమహాత్ముడు తెలియజేసెను. ఈ భావములు భారతీయుల హృదయజ్వలతములందు వికసించుటకు గంధిమహాత్ముడు చేయుచున్న ప్రయత్నములు దేశభిమానుల దృష్టి నాకర్షింపవలసియున్నది. భారతజాతీయసంస్కారమునకు గంధిమహాత్మునియువదేశము దగియున్నదని ప్రజలహృదయవేదనము తెలియజేయుచున్నది. అహింసాధర్మము నవిచ్ఛిన్నముగ 2600 ఏండ్లభ్రమించిన భారతజాతి సహాయనిరాకరణ ధర్మావలంబనమునకు సకల విధముల దగియున్నది. గంధి మహాత్ముడు చేసిన ధర్మోపదేశమే అభ్యస్యరూపగ్రహణమునకు మూలాంగ మని ధ్రువోపాఖ్యానము విశదము చేయుచున్నది. వర్తమానప్రపంచ పరిస్థితులందు పాశ్చాత్యులను పాశ్చాత్యవిద్యాసంభ్రమలకును నిధర్మస్వరూపము గోచరము గాజాలదు. యూరపుఖండిమునందు క్షాత్రిక వర్గము సాంఘికవర్గము సహాయనిరాకరణ ధర్మసాధనముననే మానవధర్మస్థాపనమును జేయ సమకట్టుచున్నది. బాహ్యబల సమ్మోహము ప్రపంచమును వదలవలసిన సమయమునందు ధర్మమహాసంపద కభ్యస్తమైన మహర్షిస్థానము ప్రాచీనసంస్కారమునకు బ్రతికూలమైన బలారాధనమునకు బూనుకొనజాలదని భారతహృదయస్పందనము వ్యక్తము చేయుచున్నది. వ్యాసాంబరీషులను జనకశకులను జైన బుద్ధులను శంకర బసవరామానుజులను కనిన భారతమాత స్వధర్మత్యాగమును మహాకష్టదశయందు నెనను చేయజాలదని గంధిమహాత్ముని ధర్మోపదేశము ప్రజానుతాపము వ్యక్తముచేయుచున్నది. మహాతపస్సాధ్యమైన ధర్మసిద్ధిని బొందుటకు భారతీయులు నిశ్చలహృదయముతో ధర్మదృష్టితో బాటుపడి ధర్మయుగనిర్మాణమునకు దోడ్పడుదురు గాక!

గంధిమహాత్మునితో సంభాషణ

మదరాసు మెయిలు పత్రికాప్రతినిధి 12 వ తేదీయందు గంధిమహాత్ముని సందర్శింపగా, సహాయ నిరాకరణమును గూర్చి వారిద్దరకు, యాక్రింది సంభాషణ జరిగెను.

మె:- గతసంవత్సరపు సత్సంగహోదోశాను భవము, మీకు తెలిసినదాని పిమ్మట, సహాయనిరాకరణ విజయమును గూర్చి మీకింకను ఆశ గలదా?

గం:- నిశ్చయముగా.

మె:- పరిస్థితు లిప్పుడెంతవరకు మారింది?

గం:- పూర్వముకన్న ప్రజలిప్పుడు, ఎక్కువ సుఖములయిందని నేను తలంచెదను. ప్రజలలో నేను, ప్రజాసామాన్యమును గూడ చేర్చుచున్నాను.

మె:- ప్రజాసామాన్యమునకు, సత్సంగహోదోశాను భవము, గోచరమైనదని, మీరంగీకరించెదరా?

గం:- అవును.

మె:- అందుకనియేనా మీరిప్పుడు సహాయ నిరాకరణమును మొదలుపెట్టుచున్నాడు?

గం:- అవును. సాత్వికనిరోధమునందు కాన్పించిన అపాయము సయితముసహాయ నిరాకరణమునందు కాన్పింపదు. సహాయ నిరాకరణమునందు, ప్రజలెల్లరు, శాసనము నతిక్రమించు భాగము చేరియుండలేదు. ఇంతవరకు, పర్యవసానము, మిగుల ప్రోత్సాహకరముగానున్నది. సింధు, ఢిల్లీ, ప్రజలు రాజ్యదోహదభల ప్రకటనవిషయమై, కిలాఫత్ సభలవారు, నిర్ణయించిన, నూచనలను, ఆచరణలలో బెట్టిరి.

మె:- సహాయమును, నిరాకరించుటచే, అధికారులకు గల్గెడు తొందరయేమి?

గం:- ఏ ప్రభుత్వమైనను, ప్రజల తోడ్పాటులేనది, ఒక నిమిషమైనను కొనసాగదు. ప్రజలు ఒక్కమారు సహకారమును నిరాకరించుచో ప్రభుత్వము స్తంభించును.

మె:- కాని మీరు చెప్పుచున్నట్లు 'అయితే' అనుపదము కలదు.

గం:- నిశ్చయమే.

మె:- అటులయిన మీరెట్లు విజయము గాంతురు?

గం:- నా యేర్పాటులలో తాత్కాలిక లాభానే తీకు తావులేదు. కిలాఫత్ యుద్ధమును, ప్రజలలో నిజముగా వ్యాపించినచో ప్రజలు తప్పుకొనిత్యాగము జూపుదురు.

మె:- మీరు నాకుగల్గిన శంక నే, బలపఱచుచున్నారని.

గం:- అది నిజముగాదు. నాకు తెలిసిన విషయములను బట్టి మహామృదీయులు కిలాఫత్ విషయమై మిగులభావప్రేరేపితులై యున్నారు. సహాయ నిరాకరణమును జయప్రకముగా కొనసాగించుటకు తగిన త్యాగము, వారిలో జనించినదో లేదో చూడవలసి యున్నది.

మె:- మహామృదీయుల తోడ్పాటు బాగుగ గలదని మీకు నమ్మకము గాబోలును.

గం:- అవును.

మె:- ఈ సహాయ నిరాకరణము ప్రభుత్వమువారితో సంబంధమును పూర్ణముగా తెంచితేయునని, మీరు నమ్ముచున్నారా?

గం:- లేదు. నే నట్లు కోరుటలేదు. ప్రభుత్వమువారి చర్యల యెడ ప్రజలకు గల్గిన విమర్శలను బాగుగ కనపఱచుటకు వీలగునంతవరకు మాత్రమే నే నీ యుద్ధమును కొనసాగించుచున్నాను.

మె:- మహామృదీయులలోనే సహాయ నిరాకరణమును గూర్చి ఉత్సాహములేని వారు కొందరు గలరని మీకు తెలియునా?

గం:- నాకు తెలియును. కాని, వారి సంఖ్య తదితరుల కన్న చాల స్వల్పముగా నున్నది.

మె:- వీరుదులను త్యజించమనియు ఎన్ని కలసి నిలువబడకూడదనియు, మీరు కావించిన విన్నపమునకు తగిన తాత్కాలికము కనబడకుండుట మీ నమ్మకమును బలపిన పఱచుటలేదా?

గం:- లేదు ఏమనిన, సహాయనిరాకరణము యిప్పుడే ఆరంభమయినది. కొత్తలో ప్రజలెప్పుడును ముందుకు నడచుటకు కడు జాగ్రత్తతో మెలంగెదరు. ఇంతేగాక మొదటి రంగము ఉన్నతి జాతులకు సంబంధించినది. వీరికి పలుకుబడి యున్నను వీరు అత్యల్పసంఖ్యాకులు.

మె:- మీ విన్నపమునకు ఉన్నతిజాతులు తగిన ఉత్సాహము జూపెనని మీకు నమ్మకముగలదా?

గం:- నే నిప్పుడు యేమనియు చెప్పజాలను. ఈ నెలఖనునకు ఏ సంగతియు చెప్పగలను.

మె:- సహాయనిరాకరణోద్యమము అపాయముతో గూడుకొని యుండలేదా?

గం:- నిరుతికత్వము కల్గిన దౌర్జన్యము సయితము యుద్ధపు ఫలితముగాక, ప్రజల యజ్ఞాన ఫలితమని చెప్పవచ్చును.

మె:- కేల్సు యువరాజుగారి రాకను బహిష్కరించుట సార్వభౌమునికని వారి కుటుంబమునకును చూపవలసిన రాజభక్తికి భంగకరము గదా?

గం:- యువరాజుగారి బహిష్కారమున రాజ్యదోహదమైన నా యున్నచో అది ప్రస్తుత ప్రభుత్వమువారి యడల జూపబడినదే గాని యువరాజుగారి యడల చూపబడలేదు.

మె:- ఇట్టి బహిష్కారమును వెంపొందించుట చేత, మీకు కల్గెడు లాభమేమి?

గం:- ప్రభుత్వమువారి, కార్యముల యెడ ప్రజలకు సానుభూతి లేదనియు ఇండియా ప్రభుత్వమువారును, సామ్రాజ్యప్రభుత్వమువారును తమ యధికారములను బలపఱచుటయీ రాక నేర్పజచిరనియు, అందుచే ప్రజలీ యేర్పాటును బహిష్కరించుట ధర్మమనియు నాయుద్దేశము.

మె:- ప్రభుత్వమువారి అధికారము బలపడుట చేత తేమము కాదని మీ యుద్దేశమా? అందుకొరకు మీ కి బహిష్కారము గొనసాగించెదరా?

గం:- అవును. ప్రస్తుత దుష్ప్రభుత్వపు అధికారము బలపడుట ప్రజాతేమమునకు లాభకరముగాదు. ఇంగ్లండు దేశమునకును ఇండియా దేశమునకును గల బంధమును నడలించుటకై దానినంతట దానికొరకు నేను ప్రానుకొనలేను. కాని ఆబంధము హిందూదేశ తేమమునకు లాభించునంతవరకే, అది బలపడ వలెనని నేను కోరెదను.

మె:- సహాయ నిరాకరణమును శాసనసభలను, బహిష్కరింప కుండుటయు, యెటుల సరిపోవును?

గం:- సరిపోదు. సహాయ నిరాకరణము నఫలించువారు, శాసన సభలకు ఆధిక్యముగా నిలుచుట యుచితముగాదు.

మె:- సహాయ నిరాకరణము ఒకసాధనమా? లేక అదియే గమ్యస్థానమా?

గం:- గమ్యస్థానమున కదొకసాధనము. ప్రస్తుత ప్రభుత్వమును, ధర్మమార్గమునకు తెచ్చుటయే, దాని ముఖ్యోద్దేశము. న్యాయప్రభుత్వముతో దోడ్పడుటొక ధర్మము. ఆ న్యాయ ప్రభుత్వముతో దోడ్పడకుండుటయు సమానధర్మము.

మె:- శాసనసభలలో బ్రవేశించి, అక్కడ ప్రతిష్ఠంభనములను గలిగించుట గాని, లేక ప్రమాణమును గైకొనకుండుటగాని మీకిష్టమేనా?

గం:- లేదు. ఈ నూచన సహాయ నిరాకరణోద్యమమునకు సరిపోదు. ప్రతిష్ఠంభన క్రిమాలమున ప్రభుత్వమునకే లాభముగల్గును. ప్రమాణమును గైకొనకుండు పద్ధతి అర్థములేనిపది.

మె:- సహాయ నిరాకరణమున నిరోధ మొకభాగము కాదా?

గం:- కాదు.

మె:- సహాయ నిరాకరణమును మీరు పక్షసమన్వయగా జేయుచున్నారా?

గం:- లేదు. దేశతేమముకొకట అన్ని పక్షముల వారికిని నే నీ విజ్ఞానమును చేయుచున్నాను.

మె:- సహాయ నిరాకరణము దేశభ్యుదయమునకు నష్టదాయకమని మనఃస్ఫూర్తిగా విశ్వసించువారు గలరని మీకు తెలియునా?

గం:- తెలియును. నాకుండుకు విచారము గలుగుచున్నది. అట్టివారిని నమ్మించుటకు నే ననేక ప్రయత్నములు చేయుచున్నాను.

మె:- సక్రమాందోళనయంతయు వ్యర్థమైనదనియేనా మీరతలంపు.

గం:- సహాయ నిరాకరణము అకమమని నేను తలంపను. కాని శాసన సంబంధముకు సాధనములలోనేకల్ల యీ సాధన మొక్కటియే నిలిచియున్నదని నా యభిప్రాయము.

మె:- ప్రభుత్వమును స్తంభింపజేయుటకు అవలంబించెడి మార్గము సక్రమమని మీ యభిప్రాయమా?

గం:- అవును. అయినను, దూరదృష్టిగల వారు వాంఛనీయముగాని సక్రమ పద్ధతుల నన్నిటిని అవలంబింపజూనరు. నేను క్రమాంతరమగు, సహాయ నిరాకరణమునే అవలంబింపదలచితిని. అసత్యమును శాంతిమండి సత్యమును శాంతిని జనింపజేయ దలచితిని. సహాయనిరాకరణమువలన ఆరాజకముగాని, కల్లోలముగాని, ప్రబలదని, నిశ్చయమైన దప్పు నేను సహాయ నిరాకరణమున ముందుకు జనను.

మె:- కల్లోలము రాదని మీ కెట్లు తెలియును?

గం:- హోలీసువారిని తమ యుద్ధ్యాగములను మానుకొనుడని నేను చెప్పినప్పుడు స్వసహాయము వలన దొంగల నుండి కాపాడుకొనగల స్థితి దేశమున కలదోలేదో చూచెదను. విలిటరీవారును, పోలీసువారును, లాసకాయనుండియు అమృత సరమునుండియు వెడలిపోయిన పిమ్మట విచ్చికభటులు గతవత్సరము వారి పనులను నిర్వహించిరి. ప్రభుత్వమువారు తగిన రక్షణమొగగని ప్రదేశములందు ప్రజలు తమ్ముదా కాపాడుకొననటుల నిదర్శనములు గలవు.

మె:- న్యాయవాదులు తమ వృత్తిని మానుకొనవలయునని మీరు పితమొసంగితిరి. వారందు నేమిచేసిరి.

గం:- నావిజ్ఞాపనమునకు విశేషమంది తోడ్పడిరని నేనింకను చెప్పలేను. ఇంతతొందరలో జెప్పటయు కష్టమే. కాని నేనొక్కన్యాయవాదులవై గాని విద్యాధికులవైగాని మాత్రమే ఆధారపడియుండలేదు. చివర రంగములలో నేను ప్రజాసామాన్యమువైనే యధికముగా నాధారపడి యుండవలసి వచ్చును. (మదరాసు మెయిలుపత్రిక)

విదేశతంత్రీవార్తలు

(రైటరు వశేన)

రుష్యాపొలండుల స్థితి

ప్రాస్తు బ్రిటనుల బిరుద్ధాభిప్రాయములు

పోలండు ప్రకటన

వార్షా, ఆగస్టు 10:—తక్షణతః కథనాన పోలండు ప్రాంతానిన నేరములన్నియు నబద్ధములను నొక ప్రకటన చేసిరి. క్రమంచతు పోలండు స్వాతంత్ర్యమున కంగీకరింపజేయుచున్నది. పోలండు స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కల్పనపుడు రష్యాన తక్షణతః స్వాతంత్ర్యమునకు రక్షణికోపాసనే భంగము గలుగునని ప్రకటన చేయుచున్నది.

రంగున సేనాని ప్రభుత్వము

వార్షా, ఆగస్టు 11:—దక్షిణ రుష్యా ప్రభుత్వమునకు రంగున సేనాని ప్రభుత్వము న్యాయమైనదిని ఒక్కొక్కటకు వరాను ప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించిరి. హైకమిషన్ రుష దిగుదను నొక కారాను ఏ తెంతు నెత్తాప్రకారము నియమించబడును. లండనునున్న పరామితాజిప్రతినిధికి, కామిశనరు ప్రాంతీయగారలతో మాట్లాడవలసి వరాను ప్రభుత్వమువారు ప్రానిరి. రంగున సేనాని అధికారమున కంగీకరించుట యనిన అతని కన్న విధముల నమాము చేయుటయొ యని భావించుచున్నది. నిన్నటిరోజుననె తా మితిర్యామను చేసినట్లు పరామిత ప్రభుత్వమువారు లాయరుబార్నిగారికి తెలియబరచిరి. కోసట్క లండనున సోషలిస్టువారిపై బదునట్లు రంగున సేనాని చేయగలిగెను. పోలండు, డెనికీనగారకు, కోల్మాన్ గారకు బోల్షెవిస్టుల నజగగొట్టు వాలకపోయిరిగాని రంగున సేనాని మాత్ర మట్లు చేయునట్లున్నదని వరానువారు విశ్వసించుచున్నారు.

నేడు వార్షాకంపిన్ వాయువార్తలందొట్టున్నది:—ఇటీవల సోషలిస్టు ప్రభుత్వమువారు పోలండున కందిన నోటులో తెలియబరచిన ప్రకటనకర్త రుష్యా సేనాని ఎంతయో సేత్ర పోలండు ప్రతినిధులతోను జేయించెను. పోలండు ప్రతినిధు లెక్కు దాప్రకటనకు కచ్చెదరో తెలువవలసివచ్చెను, అచటికి వచ్చు పోలండు కన్న నడుపాములును చేయబడుననియు, సంధి నొనరించుకొనుటకు రుష్యావారు సిద్ధముగ నున్నారనియు నోటులోనున్నది. పోలండు స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యములకును, సామ్రాజ్య స్వత్వములకును భంగము గలిగించవలయునను ఉద్దేశ్యము లేనియు లేదనియు, తాము వాటి యన్నిటికి ధౌర్నిక సంగీకరించెద రనియు వారు తెలియబరచిరి.

ప్రధానమంత్రి శుకవ్యాస ఫలితము.

లండను, ఆగస్టు 11:—పోలండు విమలమునగూర్చి లాయరు బార్నిగారు చెప్పిన మాటలకుల సత్యమైవచ్చును చాలవరకు రష్యాన. పోలండునకు పోలండు నిందిత కలయకపోలండు నిందించు నదిదీర్చిన యువశ్యాసమున కరని తిరోధులుగూడ సంకరించిరి.

ప్రధానమంత్రి యువశ్యాసము చాలవరకు సఫలమైనదని ప్రెస్మన్త్రిక వార్తాయున్నది. లాయరు బార్నిగారి కక్షమువారు దాని కంత సంతోషించిరో కార్మిక మితవాదులు గూడ అంత సంతోషించిరి అది తెలుపుచున్నది. ఏదియో రంగున మాడు రత్న కర్మ న వార్తా ప్రతినిధియు గూడ నట్లనే వార్తాయున్నది. పోలండుమీద చాలమంది కథిమానున్నను రుష్యాయెడల నది యెవలంబింపిన విధానమేమియు బాగులేదనియు, దాని కంటనే సంస్కరింపవలయుననియు చాలమంది తెలుపుచున్నారను సంకరిని లాయరుబార్నిగారు బాగుగ గ్రహించిరి. తాము సంధి చేసికొనుటకు సిద్ధముగ నున్నారని బోల్షెవిస్టుల కక్ష కక్ష చెప్పుచుండినాకృత్యములను ఆచరణమునందు వెట్టుట కిప్పుడు నమయమే తెంచెను. ఇక్కడందలయు మిన్నురాయువారముల కెదురుమాడుచున్నారు. అచ్చట రుష్యాకలినిధులెట్లు ప్రకర్తించెదరో దానినిబట్టి మిత్రమండలి భావరూపుభావ మంతయు నిర్దిశము కాగలదు. మిత్రమండలివారి యుద్దేశముల ప్రకారము నడచుకొనుట కనుక మంచెదన సంకరిని బోల్షెవిస్టుల గ్రహించకపోరని కొందలు రుచించుచున్నారు.

లాయరు బార్నిగారి లేఖ.

లండను, ఆగస్టు 12:—నిన్నటి సాయంత్రము లాయరు బార్నిగారు కేమిశనరుగారికి లేఖను ప్రానిరి. మిన్నునకు పోలండు ప్రతినిధులు రాతేదన కేమిశనరుగారు లాయరు బార్నిగారికి తెలియబరచుచుండిరి. తాము 5 వ తేదీని ప్రానిన నోటునకు ఆగస్టు 10 క తేదీవాటి రాత్రి 19 ఘంటల వరకును సోషలిస్టుల పోలండు కేమియ ప్రభుత్వమున నీచలేదని పోలండు ప్రభుత్వమువారు లాయరు బార్నిగారికి తెలియబరచిరి యు పోలండు ప్రతినిధులు నరియై నేరకు మిన్నున కరగకుండుటకు మాస్కో ప్రభుత్వమువారి యెద్దకుండి యుత్తరము రాకుండుటయే కారణమని పోలండువారి బ్రిటిషు ప్రతినిధులనుడ తెలియబరచుచున్నారనియు, పోలండు ప్రతినిధులు త్వరగా మిన్నున కేటకుట రుష్యాకు రెట్టి యాటంకమును గలిగించవలకును, పోలండు ప్రభుత్వమువారు కంటనే పుచ్చుకొని సోషలిస్టు ప్రభుత్వమువారి కిచ్చుకట్టు మాస్కో వాయువార్తాకార్యాలయము వారిని హెచ్చరించవలయునని యు లాయరు బార్నిగారు కేమిశనరుగారికి ప్రానిన యుత్తరములో తెలియబరచిరి. పోలండు ప్రభుత్వమువారు రుష్యావార్తలను రుష్యా వాయువార్తా కార్యాలయమువారు పుచ్చుకొనకుండ చాలశక్తు చేయుచుండుటయు, ఈ లోకుల సోషలిస్టు ప్రభుత్వము పోలండులో లోపలికి కలుచుకొనవచ్చుట యు చాల అవమానమును గలిగించుననియు, అందువలన ప్రస్తుత విషయస్థితి నెప్పుడగ కరివచ్చునకు మాన్మేషియు కనిపించదును గూడ లాయరుబార్నిగారు తెలియబరచిరి.

బ్రిటిషు పరామిత ప్రభుత్వము.

లండను, ఆగస్టు 11:—రంగున సేనాని ప్రభుత్వమునకు వరానువారు రంగీకరించుట లండనులో నందటికిని చాల విస్మయము గలిగించినది. ప్రాంతపురుష వరానువారు రాక్షిమియోనునపుడు సంధివిందినట్లు మరల ఉద్దేశ్యములకును “బ్రిటిషువారు” యని కొంద అనుమానించుచున్నారు మిన్నునకు రుష్యా పోలండులకు సంధి కుదురకపోవునపుడే మిత్రమండలివారు రంగున సేనానికి సహాయ మొనరించెదరని లాయరు బార్నిగారు పార్లమెంటులో చెప్పియుండిరి. మిన్నునకురేమి జరిగినను పోలండువారికి సహాయ మొనరించవలయునని వరాను వారు తీర్మానించినట్లున్నది. అనగా వరానువారు సోషలిస్టు వారిలో యుద్ధము ప్రకటించినట్లునని. క్రిమియాలో నిటీకుల రంగున సేనానికి విజయము గలుగుట వారి వరానువారిట్లు నిశ్చయించినట్లున్నది. జరలం రంగున గారు తరు కరుట నెంతయో విజయము గలుగుచున్నదని తెలుకగా, అన్ని రంగములందు యుద్ధ సత్తికర్తముగను, తరు కరుటలముగను జరుగుచున్న దని సోషలిస్టువారు ప్రకటించుచున్నారు.

అమెరికా అభిప్రాయము.

వాషింగ్టను, ఆగస్టు 10:—పోలండును గూర్చి అమెరికా ప్రభుత్వమువారు చేసిన ప్రకటనయొ డిట్లున్నది.—రుష్యాలో కాంతిం నెలకొన్నట్లుకు మేము సహాయ మొనరించెదము కాని పోలండు నజగగొట్టి వారి సాత్తు నవహరించుటకు మాత్రము రుష్యాకు ధౌర్నిక గూడదు. పోలండు ఫిన్లండు ప్రకటనల కంటే విడిచిపెట్టి వాటిలోనున్న రుష్యావైర్యములను వారు కంటనే తెలుకకు మరలించవలయును. పోలండు, ఫిన్లండు ప్రకటనలు గాని మరయే యితర ప్రకటనలుగాని రుష్యాలో సదుగు వెట్టుటకైన విలులేదని గూడ వారు ప్రకటించిరి.

వాషింగ్టను, ఆగస్టు 12:—నిన్నటి ప్రకటనలో తెలియబరచినట్లని పోలండు స్వాతంత్ర్యమునకు భంగమురాకుండరగిన సహాయము చేయుట కేమి చేయునని మిన్నురాయువారును మామి నిర్ణయించుచున్నను నుత్తరములో ప్రభుత్వము వారాసంగతిని తెలిసికొనవలయునని యాతురతి నొందుచున్నారు. ఇటలీవారి సోషలిస్టు వార్తలు, బోల్షెవిస్టుల అధికారమునకు మిత్రమండలివారు రంగీకరింపగూడదని హెచ్చరించుట కని రాజకీయసత్తా భావించుచున్నారు.

వరానువారు రేల రంగున సేనాని అధికారమున కంగీకరించిరి?

లండను, ఆగస్టు 12:—కద 4-80:—రంగున సేనాని అధికారమునకు వరాను ప్రభుత్వము వారల తమ యంగీకారమును తెలిపిరి రాజకీయ సత్తా విశేషముగ “మచ్చుగుచ్చులు” వరుచున్నారు. వరాను మంత్రివర్గములో కార్మికసభ్యులుగ నున్న వారిని చాలమందికి ఆ ప్రభుత్వమువారిని కదనందున వరాను విశేషమార్కాలయమువారిట్లు ప్రకటించుచుందు

రని డెయిలీ మెయిలు వ్రాయుచున్నది. ఇటీవల నిట్టి అంతఃకలహమువలన గన్పించిన దని అది తెలుపుచున్నది. మిల్లిరాండుగారు ప్యారిసులో లేకుండున సామాన్యములకు మంత్రిలిట్లు ప్రకటించిన ప్రకటించియుండవచ్చునని తోచుచున్నది. వరాను బ్రిటిషు స్నేహము వాడనొల్లం కర్తవ్య లిట్లు చేసి యుండురనియు, నీరత్నదేవతవారిని చాల కనకుగ దండించవలయుననియు ప్రెస్మన్త్రిక వ్రాయుచున్నది.

డెయిలీ ప్రానికీల ఏమి యూహించుటకు సాధ్యము కాదనుచున్నది. ప్యారిసు అధికారమునందీ ప్రభుత్వమువారికి రగినసమాధానము నచ్చువరకు జేయించవలయునని అది తెలుపుచున్నది. రక్షిన్మన్త్రికలుగూడ నీ భోరణి వ్రాయుచున్నది. కాని ఈస్టిలో సంకరినందర్భును లెట్లున్న వాటి నెట్లకర్తవలయునని ఉపేక్షించుటకు విలులేదు. ప్రభుత్వమువారు సోమవారమువారు వారిని కానుగ బలవరచవలసియున్న దని ప్రార్థనించిరి.

మిల్లిరాండుగారి ప్రకటించిరా?

ఆగస్టు 12 మధ్యా. 12-15:—నేటి రుష్యాను ప్యారిసునందీ కచ్చిన కంత్రివార్తల రంగున సేనాని విమలమున చేసిన ప్రకటనను వరానువారి విశేషవిధాన మనుటకు సంజేహము లేదనియు కార్మికవోర్మకు తీవ్రమున సేమియు తెలివకట్టుకగ ప్రకర్తించ లేదనియు తెలుపుచున్నది. విశేకా గమంత్రియు ప్రధాన మంత్రియు నకు మిల్లిరాండుగారు ప్యారిసులో లేరేమో అని కొందలు సంకరించుచున్నారు. కాని నేటి యుదయమే ఎవటికో బయలుపరి రనియు నిన్నటి రోజున ప్యారిసులోనే ఉండి రనియు రైటరు కంపెనీవారు తెలుపుచున్నారు.

వార్షా ప్రకటన కథనా రిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:—అవమానకర్తముగ నుండువరకును జేటికిని పోలండు నచ్చు తించును. 1871 న సంవత్సరములో వరానువారు తమకు తామెట్లు గాపాడుకొనిరో అతరించి పోలండు ఆక్రమకర్తవారు తిరవరకు పోరెదరు.

బ్రాట్స్కీగారు బియూలిస్టావకు కచ్చిరి. అచటనే ప్రధాన కిరీరము నేర్పాటుచేసిరి. రెడ్డునెత్తుల సరదు స్వయముగ నడిపించునట్లున్నది.

మిల్లిరాండుగారి ప్రకటనకు ప్రానికీ

లండను, ఆగస్టు 12:—రంగున సేనాని అధికారమునకు వరాను ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించిన మాట నింకను బలపరచ వలసియున్న యెడల మయోక కారణములవలన గూడ దాని బలవరకువచ్చును. పరామిత విశేషమార్కాలయము వారు చేసిన ప్రకటనను మిల్లిరాండుగారి స్వయంక ప్రానిరనియు, తమ మంత్రివర్గసభ్యు లందలును దానికి నచ్చుతించి రనియు రైటరు కంపెనీవారి ప్యారిసు విలేఖరుడు వార్తాయున్నాడు.

ప్రాస్తుకృత్యము చాల విస్మయమును గలిగించుట

లండను, ఆగస్టు 12:—అతి ఆక్రమకర్తముగ నుండు వరానువారి తీర్మానమునకు రగిన సమాధానము నేడు ప్యారిసునందీకచ్చిన కంత్రివార్తలవలన తెలియుచున్నది. లాయరు బార్నిగారు ప్రాస్తు అనుమతిలేనినే సోషలిస్టు ప్రభుత్వము వారి మరతులను పోలండున, కంపిందలకు ప్రతినిధుగ పూర్వ ప్రభుత్వమువారు రట్లు క్రికటింపిరి అతరించివార్తలు తెలుపుచున్నది. లాయరు బార్నిగారి లేఖలు సోషలిస్టు వారికి చాల అనుకూలముగ నున్నదనియు, వాటివలన పోలండుకు చాలవచ్చును కలుగుననియు వరానువారు భావించుచున్నారు. ఈరీతి నభ్యయముల గలిగిన అభిప్రాయములు నిన్నటి రోజున కార్మికమునకు పరిణమించినది.

“మ్యాట్రిక్” క్రిక యెట్లు వ్రాయుచున్నది:—లాయరు బార్నిగారు చేసినదని యెటుండగా, అతని వాక్యములు గూడ హైత్రికభానిర్ణయముల కనుకూలముగ లేదని తెలియుచున్నది. లాయరుబార్నిగారి వాక్యములను మిల్లిరాండుగారు నిన్నటిరోజున రమతోడిమంతులకు తెలియబరచిరి. అంతియగాక పోలండు మంత్రివర్గమువారు చాల కఠినతయత్నముల నొనరింప నిశ్చయించిరియు, అందువలననే వారు కర్మనెత్తాధికృత్యమును జేగందుగారి కిచ్చిన మనిరయను వరాను ప్రభుత్వమువారు రుచించిరి. పోలండు స్థితిగతులు చాల అసాయకరముగ నున్నపుడు మిత్రమండలివారు దానిని క్షమాయారానిగ జేసిరిని పోలండు చెప్పుకొన వాలవలన చేయవలయునని ప్రభుత్వము వారెంచిరి.

కలకత్తా ట్రాన్సిజ్ పండితోలు వంశాబు కేశవమూర్తి
చిత్తలు చంపివారని తెలిపినకను కలకత్తా సెనెన్సుకోర్టులో
జూరీకి వుండినది. ఇదిగారు మూరాయిని నివ్వవల వేయించిరి.

రంగూను లెఫ్టినెంటు గవర్నరుగారి ఉపన్యాసము

12-వ తేదీ రంగూను లెఫ్టినెంటు గవర్నరుగారి కను సభామండలియందు మువ్వనీయము సగమున నాగవర ధారత జేరణము సంబంధించి విషయములను గురించి ముచ్చటించి, ప్రభుత్వమున బర్మా మిలిటరీ పోలీసు కాళవాద చేసిన శ్రవణ కమాండర్ ఫీల్డ్ గారిని ఆధిపత్యించుచు వేస్తున్నారా జాగర ఇండియా ఆగవరము సంవత్సరము యితరులతో పాటు బర్మానాథుని స్వాగత మొనగటంద చేసేందుకు చాల ఆకాంక్షను కలిగిన దని చెప్పిరి. మరియు బర్మాలో కాస్త్ర సమృద్ధి సంస్కారమును గురించియు, ఇటీవల ఆభివృద్ధి చేయబడిన కాననభూ విధానమునుగురించియు, విశిష్ట కౌంట్రీ లాభమునకు నియామకమును గురించియు, ప్రభుత్వోద్యోగములందు బర్మాజేతులను నియమించుటను గురించియు, రంగూను విశ్వవిద్యాలయము యొక్కయు, విద్యాభివృద్ధియొక్కయు స్థితిని గురించియు మాట్లాడుచు బర్మాజేతులందఱును పరస్పర సహాయములై మంతిపట్టు దలగలిగి యుండవలెననియు చెప్పిరి. వెండియు బర్మా సంస్కరణములను గురించి ముచ్చటించుచు ఇంగ్లాండునకు వంపబడిన రామబ్రాహ్మణుల పార్లమెంటులో యెదుట తమ యుద్దేశ్యములను వ్యక్తముగ తెల్లకెంద గలవారిలో క్రితములైన మార్గెట్స్ మేన్ గానా లా క రై యం దు ర ని యు ఆరుక రా లా వారి గ బ యు ఆ క రి పో యి న సాయుగలముడే రాజువాడముగ వేసిన వారిలో నొకడు మరణించిరి తెలిసినందున నేను నా మనఃపూర్వముగాను, నిశ్చయముగాను విచారముచే నన్న ననియు ఆయన బ్రతికి యుండి ఆయన పదవి స్వేచ్ఛబడినచో తన మార్మజేతులకు మంచి సేవచేసి యుండుననియు చెప్పుచు సామర్థ్యాన్ని చావెను. పిమ్మట గవర్నరుగారు ధారత జేరణవిషయములను గురించి యీ క్రింది విధముగ ముచ్చటించిరి.

సభ్యులారా! బర్మాజేతులలో భారతీయులు లేకుండి పట్టుయిన భారత జేరణున రాజకీయం దోళ సముఖ గలగజేతులను నియమించుచు నేనేమియు తోక్తము గలగజేతులనువలె నెచ్చుడిగా యుండెడి వాడను. ఈ బర్మాజేతులలో నిక్కురు 80000 లక్షల భారతీయులు నివసింపచున్నాడు. వారిలో సగము మంది మహమ్మదీయులై యున్నాడు. మరియు యీ రెండు జేరణులకును ఎడతెగని సంబంధమున్నది. ప్రతిదినమునకు ప్రయతించుచున్న భారతజేరణ వార్తాపత్రికలను యిచ్చటి ప్రభుత్వోద్యోగములలో నున్నట్టియు ఉద్యోగులు కావట్టియు భారతీయులు చదువుచున్నాడు. ఆ పత్రికల ధోరణి చాలి నచో భారతజేతులలోని భిలాఫాల్ సంఘము వారలందించిన కార్యము బర్మాజేతులలో కూడ బలబరింపజేయుటకు ఉన్న కించిట్లు తెలియుచున్నది. భారతీయు లిక్కడికి వాటిపట్ట మొనకట్టుకుగాని, ఉద్యోగము చేయుటకు గాని వచ్చిన వృద్ధు, ప్రభుత్వము వారు ను, బర్మా జేరణులను వారియెడ జూపు ఆదరణనుగురించి నిరసించవలదని నేను గత ఏప్రిలుమాసమునందు జరిగిన కాననభూలో నాధారతీయ మిత్రులతో చెప్పుచు వారిని ప్రార్థనించితిని ఇప్పుడు రంగూనులో యున్న భారతీయులు అల్లరివాండ్రతో చేరక దూరముగా యున్నందుకు వారిని నేనెంతయు ఆధిపత్యించుచున్నాను. మనజేతులలో యున్న భారతీయులు కొందరి ఆలోచనలందు భేదభావము వహించి దూరముగా యున్న బర్మాలో ఆందోళన చేయుటకు ఆటంకపడవలదు. ఆయనను కొంతమంది కొన్ని సంవత్సరములకేర కలక తెందురు. భారతజేతులలో హిందువుల వలెనే మహమ్మదీయులలో కూడ నాకు చాలమంది స్నేహితులున్నాడు. యిక్కడ కూడ కొంతమంది భారతీయులను నేను స్నేహితులుగా జేసుకుంటిని. మరియు నేను ఎప్పుడు భారతీయుల జేతులను ఆలోచించుచుండును. భారత సామ్రాజ్యములోని కార్యనిర్వాహక వర్తములలో నొకడనుగా నుండిరి సంవత్సరముల సార్వీసు గల వాడనుగాన నేను కొన్ని హితవాక్యములు మీకు చెప్పవలసింది. సంధివరకులను గురించి భారతజేతులను కొంతమంది మహమ్మదీయులు చాల విచారమును బొందిరి. వారియొక్క ప్రాతినిధ్యములు అంగీకరింపబడిన వనకొనెదము. అయితే ఆదరణలో జరుగవలసిన కార్యవిధాన మేమి? తుర్కివారు జర్మను పక్షమున కుండురి తనముచేత వహించిన

మధ్యకర్తత్వమునకున కొట్టికొలి ధనము వాడనై, జనవాసన మగుటయే కాకుండ యుద్ధకాలముం రెండు సంవత్సరములు ఎత్తున్నగా జరిగెను. యుద్ధసమయమున వేలకొలది భారతీయులు ఆరబ్బులు మొదలగు వాకులను తుర్కివారులను నుండి రక్షించుటకు ప్రాణములను గోసపోయిరి.

వాడు చేసిన మనంకరము కృధావరతి తుర్కివానికి తిరిగి సహాయముచేసి ప్రభుత్వమును స్థాపించుటకు కొట్టికొలది ధనమును ఖర్చుపెట్టి వేలకొలది ప్రాణములను తోల్పి వలయునా? ప్రపంచపు నెమ్మదంతయు యేమరకుల నాధార వడి మున్నచో తుర్కివారిని తృప్తికరముటకు గ్రేటు బ్రిటన్ వాటి నన్నిటినియార్పి మిత్రమండలివార లందరితో కలహించ వలయునా? హిందూజేతులలోని మహమ్మదీయు లందఱును వారికి సామర్థ్యాన్ని చూపించి హిందువులను తగినంత ధనపాహాజ్యముచేసి కాపాడిన మహమ్మదీయులకు వంతులకు నిర్ధానమున్నారా? ఈ పోరాట మంతయు ఎవర చేయుదురు? ధన మెక్కడ నుండి వచ్చును? తమ పట్టుదలను కొనసాగించుకొనుటకు ప్రాంతివాసీల ఇబ్బలియత్తుతోను, గ్రీకులతోను అరబ్బీలతోను ఇంక నితర వాకులతోను పోరాడుటకు నిర్ధానమున్నారా? తేక బ్రిటన్ మావారి ధనముతోను వారి నైపుణ్యాలతోను పోరాట జరుప వలయు ననెదరా? తమ ఆభిప్రాయము నెరవేర్చుట యొక కష్టసాధ్యమో తమసోదరసహియలు ఖుషియై తీసికొనబడి ట్లీట్లొనవద్ద చనిపోయిన సంకలిమాదిక నైపు సాహసములుగల హిందూసహియల నడిగిన బోధపడును. హిందూజేతులలో వచ్చు చెల్లియబానిసి తా నెంతధనము వ్యయపరచుటకు నిర్ధానమున్నాడో అనుక వచ్చును. తుర్కి వారు హిందువుల జేతు న సహాచారము తెలిసికొని గాని వారి కెట్టి సహాయము గాని చేసెనున్నారేమో ఆలోచించిన, వారికే తెలుసును. హిందూజేతులలో జేతులచే ప్రజలు చనిపోవుచుండగా దయావాక్సియ్యగల రైస్తవులు వారిని రక్షించుటకు చందాలను పోగుచేసినప్పుడు హిందూజేతులలో తమ మరణములను రక్షించుటకు తుర్కి వారేమైన ధనపాహాజ్య మొసర్చిరా? కొట్టికొలది హిందూ మహమ్మదీయుల యొక్క ఆభిప్రాయ ప్రకారము తుర్కి వారుప్రభుత్వమునకు మలంబింపవలెనని టూల్స్ పాషాకు వంతు కొనిన విజ్ఞానము నాకు తెలుసును. ఆ విజ్ఞానము టూల్స్ పాషా యేమి చేసినది మిగిలందఱు తెలిసిన విషయము. ఆయన దానిని బట్టవాఖులు చేసి తన ఆలోచన ప్రకారమే కార్యము జరిపెను. హిందూలో మాడగా పిచ్చికరముగ కనిపించును. బర్మాలో ఒక్కహిందులయినను తనకృపాముఖ వత్తి విజేతకుడవుటకు ఇష్టమును నని నేననుకొనును. అట్లు పోవుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు తనకు నిరాకరించిన స్వాతంత్ర్యము తుర్కివారుగాని ఆఫ్ గానావారు గాని తన కొనగదని సమీకరణముతో అప్పుడువాత నిరభ్యంతరముగ పోవచ్చును. ఇంకొక ప్రభుత్వమువారి తరహాలకైన తాము ఎత్తుక స్వాతంత్ర్యము కలిగి ముఖముగ నుండవచ్చునని ఆభిప్రాయముతోనుండి పోషకుడువులై యున్నవామెడ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము వారెట్టి ఆటంకములను పెట్టి యుండలేదు. నిజముగా పోవుట కిష్టము లేక యితరుల మాటల విని అక్కడకు పోయి బ్రిటిషు ప్రభుత్వము యొక్క నుఖము అక్కడ కనుగొనలేక బాధపడుచున్న వారనేకమంది కలరు. అయినప్పటికి ఇది మరలసంబంధమైన దని కొందరు చెప్పుచు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి కెంత విశేషముగ నున్నను మరలవిషయమై నుండు నిరాకరణము. ఏవిషయమై నను మరలవిషయముగా చేతుదలచుకొనినయెడల చేయవచ్చును. కాని మహమ్మదీయుల మరలవిషయమై నేను వచ్చించుటలేదు. రెండు సంకులను గూర్చి చెప్పుచున్నాను. యూరపులో నున్న వాకులవారందఱు తుర్కి నుల్తాన్ గాడు రాజ్యముచేయ నుండ దని చాల కొలలనుండి వట్టుదలగావచ్చుచు వైస్రాయి గారు, ప్లేటు నెక్లెరి గార్ల పట్టుదలకల్లుటర్సి నుల్తాన్ గాడు రాజ్యము చేయుచున్నాడు. ఈ విషయము బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికి తుర్కివారియందు గల వాత్సల్యముగదా! ఇందుకు గాను తుర్కివారు ప్రభుత్వమువారిని దూషించుటమునముగా గాక కృతజ్ఞత వాపుట కొక విధము లేదా!

రెండవ విషయము; అరబ్బులకే తుర్కి నుల్తాను పాల సముద్ర క్రిందనుండు కిష్టము లేనిచో ఇండియాలోని మహమ్మదీయులు అరబ్బులు తుర్కి పాలనము క్రింద నుండలేనని పోరాడవలెనా? బ్రిటిషువారిని బలవంతము చేసి తెలిపింది బ్రిటిషువారి బలమాధారముగ గొని ప్రపంచమునంతటి ముసల్మా

ను లందఱును తమ యభిప్రాయము సారము నడచునట్లు ఇండియాలోని మహమ్మదీయులు చేయగలరా? నేను చాలమంది పెద్దలతో నీ విషయమును ముచ్చటించితిని. మర విషయముల నెకరేమి గింజాకొననను తమకు బ్రిటిషువారి పాలనమున నుభవనము చేయుచు పుత్ర స్థలముల దర్శించ గలగుటయే చావననుచున్నాడు. తుర్కివారి విషయమై తమ కేమియు బాధ్యత లేదనిరి. నిజముగ ఇండియాను ముసల్మానుల యభిప్రాయ మిదియే. ముసల్మాను రాజ్యము విచ్ఛిన్నమగుటచే వారికి విచారణ కలుగుటసహజము. మాకు న విచారముకలదు. కాని విశ్రమించుచు వారి బోధనకుండ తమజే స్వాతంత్ర్యమునకు భంగకరముగ కేత్రమండలిలో జేరిన తురుష్కుల జేతకత్తు. తమ తప్పులతోమే ఫలమునధింపక తప్పదు. మన మెంతవగడినను ప్రయోజనములేక. ఓమారుఖ యాను రూబయాకులో చెప్పినట్లు విధి వ్రాసి తప్పించుట కేరిగిన తడముగాదు.

జేతులలో ఆనంద్యప్రీతి వంజాము దురంతముల వర్తయంకొక కారణము. విషయమును నేర్పించవలెను. అల్లరిని ఆలవిన ధీమతుల నిరసించిరి. మనము చాల దూరము నకుండు చేతను ప్రభుత్వమువారి తీర్పును పోవుటచేతను విచారణచేయవలెను. ఈ చర్య మానవతలని చెప్పిన కలకత్తా మెరిపు గాక తో నేనేకేరించిండుచున్నాను. సంధివరకులైన. దోషులని నిర్ధారణ చేయబడి సార్వభౌమ కటాక్షమునుండి విడుదల గావించబడిన వారిని జేరణున సకాంతిగలగునట్లు బ్రిటిషు రాజ్యము వైపక దీర్చి బ్రతుక్కిందగదగవుచున్నాను. దురంతములను వీడి తేల్చుటకే నిర్ధానములనే విమర్శించెదను. ఎత్తునో యొక అల్లరి జరిగిందని నెట్ల నిర్ధారముచేతు డిగరాదు. టుటలు దురంతములకును, దురంతములు నిర్భాగ చర్యలకును కారణ భూతములైనవి. తుహను అయిపోయిన తేకవార కాంతి చేహునది. బ్రిటిషు రాజ్యభూమి డెప్పటి యట్లు ప్రపంచమున నెల్లడల వెలుగుచున్నాడని ఆందోళనము తెలిసికొనెదవగాక. ఆనంద్యము జేరణున నెల్లడల బ్రావించుచున్నది. కామాయంబరము ధరించినంతనే పాతకార్యముల కెవరకే చుండక పోదని గంధిగాని కిప్పటికైనను తెలియదయ్యెని బిజు గ ను గొ ను టు ట వారి కి నే ప్రయోజనలేవా? వీర ప్రపంచ జ్ఞానములేని వారై భారతజేతులకు మంచి చెడ్డల నిర్ణయించ దగినవాడు తమరే యని ఇతరులకు బోధించుచున్నాడు. వాడు ప్రారంభించిన సహాయ నిరాకరణము చచ్చిపోవుచున్నది. జేరణునందలి ధీమతులు తెల్లరును దానికి ప్రతిహతులుగనున్నాడు. కాని వాకును సర్వము గ్రహించలేదు. ఇండియా ఖడ్గములచేతగాక అంగ్లభారతీయ వరస్సర సహాయములే పాలింపబడుచున్నది. ఖడ్గము పెన్ని సక చెప్పిట్లు అల్లఃముఖల చేరించి కాంతిని వెలకొట్టుటకే భారతీయు అంగ్లములచే నుకయొగింప బడినది. కాంతిపాతకులకు 2 లక్షల ఇండియను పోలీసువారిలో బ్రిటిషువారు కొద్దిమందియే కలరు. మిగిలిన వారందఱు ప్రాణముల నర్పించుట కై నను సంసిద్ధులగు భారతీయులే. ఇదిగాక నైపుణ్యమునకు భారతీయుల సంఖ్య బ్రిటిషు నైపుణ్య సంఖ్యకు రెండింతలుగనున్నది. వీర కృత్యములు ప్రపంచమున కంతకును విదితములు. భారత రాష్ట్రసభాధ్యక్షులు భారతీయులగ్నేను వరస్సర స్నేహ మను పునాదిపై నాధారపడినది. ఈ స్నేహము 1857 సంవత్సరపు సహాయ లిగునెలా నునది. అట్టి స్నేహములననే హిందుజేర మింత బాగుపడినది. ఇప్పుడు బ్రిటిషు వ్యూహ మధిక్షేపించు వారెల్లరు దానిలను నే నైక కత్తిరి. ఆ స్నేహము యుద్ధమున జయము గూర్చినది. ఆ స్నేహముననే భరతవర్షము కలహ దూరయ్యె. కాంతి సంకుష్టి కలిగి వర్తిల్లును.

భారతజేతులకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు సంస్కరణ ప్రకారము నొకగుట యిదివరలో ప్రపంచ మెన్నడుగాని యెరుంగని గొప్పసహాయమును జేయుటయై యున్నది. భారత జేరణుయొక్క భారతీయభివృద్ధి భారత బర్మా జేరణుల యొక్క పరస్పర సహాయముల నాధారపడి యున్నది. భారతీయులను, బర్మావారును స్వయముగా జయప్రయోగముగావలెను. కానివో బ్రిటిషువారుకూడ వ్యయముగా జయ ప్రయోగముగావలెను. భారతీయులు యితరుల అధినివేక రాజ్యములకలెనే బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో సమాన వర్తింపిరి కలిగి సమాన గౌరవాదరణలను బొందుచు యుండవలెననియు, వరస్సర వికమర్యముగల సంయుక్త ప్రభుత్వము వామలయనని కొరవకును బ్రిటిషువారి సహాయముననే వారి కొర్కెలు సఫలము గావలెను. అట్లుగాక భారతీయులు బ్రి

జిల్లా సామ్రాజ్యములో జోక్యములేకుండ యుండగోరినవో
జారు స్వతంత్రముగా గలిగి యుండవలెను. కాని అట్టి ప్రభు
త్వము పరస్పర వికారములుగల సంఘము క్ర ప్రభుత్వముగా
యుండవలెను. మరియు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం చ
మంతయు యుద్ధరంగముగా మారి పరస్పర యుద్ధములకు
కారణ భూతమగును. ఇది భరత్ వికారములకు పోలికలై భేద
భావములతోయన్న భాగములకును కలసిమెలసి యున్నవి.
ప్రతిభాపాదము భారతీయులను పరస్పరసహాయముగలిగియు
న్నవో భావికాలమున ఇప్పటివలెనే కలసిమెలసి యుండును.
సంస్కరణప్రచారక భారతజాతీయ మంది కాంటినియెంట్కొల్పి
ఉద్ధయజేయుట జారును పరస్పరము సహాయము గలిగి
యుండునట్లు చేయవలెనని శ్రీచక్రవర్తిగారు కోరియుండిరి.
కాని ప్రస్తుతము భారతజాతీయ (ప్రజలయొక్క అసాధారణము
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్
ప్రతిభా ప్రభుత్వములకు క్రతువులు కలుగ జేసినది
కాని జేరగోరుగాదు. అట్టి విప్రీతిపాత క్రతువులు భారత
జాతీయత్వమునకుకూడ క్రతువులే, ఉద్ధయజేయుట దృక్ప
థమున కనుగొనుదు. ఆరెంటిలో నొకటి నాకనముచేయు
యొద్దేకము గలదియు, నొకటి నిరంతర కాంటిని యెంట్కొల్పి
అంగులును, భారతీయులను పరస్పరము సహాయ
ముల గలిగియుండునట్లు చేయునదియునై యున్నది. సమర్థేక
ముగల రెండవ దృక్పథము అవసరము పొందినను, ఘనముగా
నే యుండును. లేక జయప్రథమయినదా గొప్పమేలును గలగ
జేయునదైన విషయమును సంపాదించిన దగును. గత యుద్ధ
ము ప్రపంచమున నాకన మొదలైనవలె ప్రయోగించెను. ఆ
క్రతువు అవసరము పొందకుండేవో ప్రపంచ నాగరికమును
నాకనము జేసియుండిరి. మిక్కిలి కాంటినియెంట్కొల్పి
మనవిరూపించి దూరదేశమున జరుగుచున్న ఆ అసాధారణము
మనము గ్రహించవలెను. వ్యాధిలో నమానమగు ఆ అసాధా
రణ భారతజాతీయమై దండెత్తినవో ఎప్పటికిని ఆత్మజుట క్రతువు
గాకయుండును. భారతజాతీయము రెండును యుద్ధములలో
నైవీలకు సహాయము చేయుటకు సంసిద్ధముగా యుండినను.
ప్రపంచమున భర్తము మిక్కిలి గొప్పవై నది. భర్తములకును
జయించును. భగవంతుని దయవలన అవధిమాలియు లోలగి
పోయి భారత బర్మాదేశముల రెండును భావికాలమున మళ్ళ
ప్రపంచ అభివృద్ధిని కలిగియుండునని నేను గట్టిగా నమ్ము
చున్నాను.

ఒక జిల్లా మున్సిలరు.
రీడరు కత్రికా సంపాదకునకు.
అయ్యో నాగిన మనము. మొహిన్ అలిఖానకును
నాకును జరిగిన ఉత్తరములను, ప్రభాతేయమున కనుగుణ
ముగ నుండుటకై, తమ పత్రికయందు ప్రచురింపుదని తమరిని
ప్రకాశించి జడ్జిలు చేయవచ్చును.
చిత్తగించకలెను,
అలహాబాదు. } గింపుడే మియర్స్,
7-8-1920 } ఫిఫ్ అప్టిన్
గ. అలహాబాదు ప్రకాశనములకు వ్యాఖ్యానములు
జారెడి:-
నిన్న మధ్యాహ్నము మనము మాటలాడిన విషయ
ముల ననుసరించి నామహోగమునకు రాజీనామా నివృత్తుకు
నిశ్చయించుకొంటిని. ప్రభుత్వము దీనిని చిత్తగించు రని నేను
నమ్ముచున్నాను. ఇందువలన నాదివ్యమై జరుగు నిచార
ములు అగునని తలంచుచున్నాను.
చిత్తగించకలెను.
(సం) మొహిన్ అలిఖాన్
6-8-20 మనము
అయ్యో అగ్రస్తురిక తేది నాటి మీ యుత్తర మంది
నది. జడ్జిలందరము కలసి మీరాజీనామా గూర్చి తరిష్కా
రము చేసెదము. మీరాజీనామా ఒకవేళ అంగీకరింపబడువో
అగ్రస్తురిక తేది మీయత్తరమును. ఈక్రతువులను, మృతి
కలతో ప్రకటించుటకు జడ్జిలకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముం
డును.
(సం) గింపుడే మియర్స్
నై యుత్తరమును నుదిరితిని. అందులకు నేనంగీకరించు
చున్నాను.
(సం) మొహిన్ అలిఖాన్.
(రీడరుకత్రిక)

స్థానిక వార్తలు

విద్యాభ్యాసార్థులు:- లిటిల్ ఫ్లౌయర్ గారి
జేనాను స్వస్థత తెలుచోపల, పూర్ణాంగుడై డైరెక్టురకదని
ప్రకటించెదనని తెలియుచున్నది.

విదేశతంత్రీ వార్తల ఆలస్యము:- బొంబాయి
నుండి లండనుకు పూర్ణాంగుడై 21¹/₂ గంటలు. లండ
ను నుండి బొంబాయికి పూర్ణాంగుడై 22¹/₂ గంటలు.

తిలకు స్మారకచిహ్న సంఘము:- ఈ సంఘ
ముయొక్క కార్యనిర్వాహకులకథ యీ నెల 18-6 తేది
సోమవారము 5 గంటలకు మాంటూరొద్దుమీదనున్న మహాజన
సభామందిరములో జరుగును. మంజూల కనూజ దేవయ్యకు
గూర్చి యాలోచించబడును

గంధిగారి యువన్యాసము:- నెలవారీ లేబరు
వహాయవారి తరపున శ్రేణుసామంతులము 5 గంటలకు వ్రా
కోత్తన తెలుచుగానున్న మాండలిరమున, గంధిగారు 'కార్మిక
సమస్య'నుగూర్చి మాట్లాడును.

నైదామేట, టీచర్స్ వారేజీ:- టీచర్స్ వారేజీ
తెలుగు పండితులు అక్కిరాజు ఉమాకాంతియ్యకుగారిని
(వెసిడెన్సీ కాలేజీ పండితులుగా నియమించుకొనిన) వేది
సాయంకాలము ఇచ్చట చార్జి డిప్యూటీ ఈ కాలేజీకి వదిలిరి.
సోమవారమునాడు (వెసిడెన్సీ కాలేజీలో) ప్రవేశించును.-
నైదామేట.

కీర్తి శేషులకు కన్యకాశ్రేష్ఠి:- వీరియరకు
మును గూర్చి సాక్షాత్తుని తెలుపుటకు ను ఈనెల 12
వ తేది గురువారమునాడు జరిగిన సభలో వీ. సింధుభాయా
కటముకు, వీరియచిత్రావతునియరములో నుండుటకు తీర్మా
నించబడినది.

నెల్లూరు మండల సంఘము:- వై సంఘ
కార్యదర్శి మమ్మిట్లు ప్రకటింపుదని కోరి. ఈ నెల 16 వ
తేది సోమవారమునాడు 5 గంటలకు ఇచ్చయప్ప కళాగారి
లో, వైసంఘమునాడు సభ చేయబడును. కార్యనిర్వాహకుల
నెత్తుకొనుట, అల్పసరఫరావిందు జరుగును.

కృష్ణాగర్:- కాడియా డిస్ట్రిక్టు ఆసోసియేషన్ వారు
సహాయనిరారము పూర్తిగ నవలంబించుటకు వీలవేదని
నిశ్చయించిరి.

కుత్బుల్ ఖానాని కరదలల్ల గోపి బల్లకపూర్, నాచి
గ్రామి దంతాన్ తానాల్ లో చాలనవ్వము కలిగెను. గారి
యాతావయాన ఇనువంటక కొట్టుకొనిపోయెను. కామం
దర్ పూర్ వద్ద కట్ట తెగి 20 గ్రామములు వెదిగిపోయెను.
గోపి బల్లకపూర్ బాలిపోదాదోద్దుమిన కంటేక కూడ కొట్టు
కొనిపోయెను. కరదల కచ్చి గ్రామములలోని వైకుంఠ కొట్టు
కొనిపోయెను.

బొంబాయి కర్మాగమనవారువు యింకను శుగలేడు.
లోవర్ బర్మా, మలబార్, మంజూలగుట్టుయందును సాధార
ణముగ వర్షించెను. అసాన్, బెంగాల్, బీహార్, నార్మల్లెన్సు
(ఫ్రాంటియర్) ప్రావింసెస్ మదరాసు ఉత్తరతీరమునకు కొం
చెముగ వర్షించెను. అప్పర్ బర్మా, బోటా, కాగపూర్ సం
యక్తరాష్ట్రములకు వర్షమునకు కాష్మీర్ మధ్యపరగదా
ల ఉత్తరమునకు, కోన్ఖాన్, హైదరాబాద్, మైసూరు,
మదరాసు అగ్నేయతీరము అక్కడక్కడ వర్షించెను. డిబ్రు
గార్ 2 అంగుళములు, టెక్ పూర్, బార్మో, బీలింగ్, మిమిన్
సింగ్ కచ్చియా దూర్గములలో 1¹/₂ అంగుళములు, జేహరా
దర్ 5 అంగుళములు, మన్నూర్ 4 అంగుళములు, సింలా 1¹/₂
అంగుళములు, మర్రి 1 అంగుళము, కరాచివార్ 1¹/₂ అంగుళ
ము, డిరాల్ 1¹/₂ అంగుళము, పాండ్రా 1¹/₂ అంగుళములు
కర్నూలులో గొప్పమార్పుమీదు కలుగునని నూచించుట లేదు.
ఈ నెల 5-వ తారీఖు తపాల్ తీసికొని 80-వ తారీఖున
లండన్ బయలుదేరిన కేసరినాథ్ బుధవారం 11-వ తారీ
ఖున బొంబాయి చేరును.

గుంటూరు మండలసభ.
ఈ నెల 28, 29 తేదీలందు గుంటూరు జిల్లా ముఖ
గుంటూరుజిల్లా సంఘసభ జరుపబడును. మహారాష్ట్రీ చల్లా
జేమగిరిరావుగారు ఆగ్రాసాధికత్వము వహించెదరు. జిల్లా
లోని తెలుగు గ్రామ సంఘములకారకు ప్రజలందరను,
ఈనెల 21 తేదీ లోపుగా క్రొత్తసంఘము ఎన్నికొనవలయును.
మందుగా మా కేరళానీవ వారి భోజనశాల వీరూటు చేయ
బడును. కానికాగూడు ప్రత్యేకముగా రు 2-0-0 యివ్వవలసి
వచ్చును. ఈసభ రాబోవు ఎన్నికలు మొదలైన మాఖ్య విష
యముల చర్చించబడును గాక అందరు విజ్ఞేయ ప్రార్థితులు.
మద్ది వెంకటసుబ్బయ్య, ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షుడు.
వెలగపూడి సుబ్బారావుగారు } కార్యదర్శిలు
ఏకా లక్ష్మీవరశింష్యాంగారు, }
మాధవవెడ్డి కాలిదాసుగారు, }

మహాజనల కష్టములు.
కాను మహామృతక కార్మిక సేనాకామధుడు మన
జరికల నమిరద ఆలోచింపవలెనని గొంతొని పిషావకు కాటి
ఆత్మక భేదము ప్రవేశించి పిచ్చులు వారిని అమిరునైపుము
లో 12 విప్రీతిపాతముల చేతనుమిన చేతదని బహుభ
కట్టి ఆహారసానీయసౌకర్యముల విషయమై మొదలు జానీక
క్రొత్త జాతక తురకు ఇంజీనూరు తిరిగిపోవుటకు పూర్ణమును
కూడ కుమారుడెక్కతానుటకు నీరులేకనువలచేతను కొం
దకు ముడిపెరిట. వైద్యులలో చేరవలసిన వదలింది వైద్య
మునా చేరదలచినవారిని బద్దలో కెట్టించి తీసికొనిపోయి
రను. తిరిగి వచ్చు నపుడు వదలక కట్టగల్గి జీ
శ్రీలకు గూర్చివచ్చును ను కుమారుల కండ దె
బ్బము కలిగి పిషావకు వద్దకర్తవీ జరిగిపోయెనట్లు గావించె
నట. మార్క్యం కొంతకు ఇంజీనూరు రాదు మొగముచెల్లక
అచ్చటనే యుండిరి. ఆత్మకదేశమున భూములారక దొరక
వని నెత్తిధరులు గొల్పి దూరదేశములకు తీసికొనిపోయిన
మార్క్యలకు తిట్టవారి. తమయనాగ్రు మార్కమే నైపుమున
చేరదగుదురు. నానలికాల్గురు తనికారారు. కావున మహాజన
ముల హెచ్చరిక చేయట మొనరి.

ఓరియంటల్
గవర్న
మెంటు సెక్యూరిటీ
లైఫ్ అన్సూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.
1874 సం. స్థాపితము.
హెడ్ క్వార్టర్స్, బొంబాయి.
మానేజరు:- ఆర్. చాల్కర్ సన్ ఆఫీసర్.
ఫస్టును రూ 5,15,00,000 వైగానే యున్నది.
1919-వ సంవత్సరము నందు
వరుంబడి ,, 84,98,305
ఇచ్చయ బరుగుచున్న అమ్మాయి
రెచ్చుల మొత్తము ,, 24,63,20,000
మునువటికంటె ఇచ్చయ పాలిసి
దారుకు జాస్తిగా చెల్లించిన
మొత్తము ,, 5,50,00,000
ఈ కంపెనీ తరపున వనిచేయుటకు ఏకంట్లు
కావలయును. వారు అనుభవ కాలురుగ నుండ
వలయును. ధరావత్తు చెల్లించవలయును.
ధరఖాస్తు ఫారములకు యీ క్రింది విలాస
మునకు వ్రాయును. 672
Apply to:-
F. E. Vaid Esq, Branch Secretary
Oriental Assurance Building,
Post Box No. 8, Madras.

THE INTERNATIONAL SITUATION TOO DELICATE.

"France at War with Soviet".

Premier's Statement Eases Situation.

(REUTER'S.)

America and Russo-Polish Affairs.

LONDON, August 10.

WASHINGTON.—A Note issued regarding Poland promises to help in the restoration of Russia, provided that the latter refrains from pillage and oppression of the Poles. It requests the withdrawal of all troops to Russia proper, excluding Poland and Finland, accompanied by a statement that neither Poland, Finland, nor any other power will be permitted to transgress Russian territory.

British Press Opinion.

LONDON, August 11.

The situation is considered eased by Mr. Lloyd George's statement on Poland. His well balanced statement in which praise and blame were metted out with scrupulous fairness seems to have disarmed even his opponents who admit that it fulfilled the highest expectations.

The *Times* even calls the statement a remarkable success and points out that it seemed to draw as much applause from Moderate Labourites as from the Premier's own supporters. The same impression is gathered from newspapers of all shades of opinion with certain uncompromising exceptions. Mr. Lloyd George undoubtedly diagnosed public opinion correctly in rebuking Poland for while that country undoubtedly possessed a large measure of sympathy, it was generally considered that some drastic corrective to her policy towards Russia was necessary. It is now felt that the Bolsheviks have been given an opportunity to demonstrate the practical value of their repeated pacific assertions. All eyes are turned towards Minsk, the results of which will probably largely determine the Allied relations towards Russia in future, but optimism prevails that the Bolsheviks will have commonsense to see the advisability of meeting the Allies' views.

Are Britain and France at Variance.

The news of the French recognition of General Wrangel has caused a sensation in London, and the question is being asked whether it means that Britain and France are flatly at variance again as they were on the occasion of the French occupation of Frankfurt. The Premier, in his speech in the House of Commons, pointed out that British aid to Genl. Wrangel would only be given in the event of the Minsk negotiations breaking down, owing to the Bolshevik terms being impossible, whereas the French statement implies that all possible material aid will be rendered to Genl. Wrangel immediately, whatever happens at Minsk. The gravity of the decision need not be emphasised. It means that France is openly at war with the Soviet. The French have evidently been encouraged to take the step by General Wrangel's recent successes in Crimea, where, according to his own accounts, he has been sweeping the Red armies before him. The Bolshevik *communiqués*, on the other hand, have confined themselves to stating that "heavy fighting has been going on the whole front, in our favour".

No Anxiety in England.

No anxiety over Poland is felt, the recent feverish agitation against our intervention, being due partly to bluff, ignorance, nerves and politics. Mr. Lloyd George has immediately strengthened his reputation. The "down tools" movement is now appearing ridiculous; still no one trusts Russia's professions.—*Madras Times*.

Russian Wireless Evasion.

Justifiable Suspicion Aroused.

LONDON, August 12.

Mr. Lloyd George sent a letter to M. Kameneff yesterday evening, acknowledging receipt of a communication from Moscow announcing that the Polish delegates had not arrived at Minsk. Mr. Lloyd George informed M. Kameneff he had received a message from the Polish Government that until nine in the evening of August 10th, it had not received a reply from the Soviet to its wireless of the 5th consenting to negotiate an armistice and peace preliminaries. Mr. Lloyd George also stated that the British representatives at Warsaw had confirmed the failure of the Polish Government to get into touch with Moscow. Mr. Lloyd George concluded by hoping that M. Kameneff will see that immediate instructions are issued for the reception and passage through the lines to Minsk of the Polish peace and armistice delegation, and that the Russian wireless stations are instructed to receive and transmit the Polish message without delay. Mr. Lloyd George says he cannot help stating that this constant refusal to receive messages from Warsaw, while the Soviet army is steadily advancing, cannot fail to arouse a justifiable suspicion, and is not conducive to a prompt and peaceful solution of the present crisis.

Corroboration of Official Character.

If further corroboration is needed of the official character of the announcement of the French recognition of General Wrangel, it comes from Reuter's Paris correspondent who states that the announcement was prepared by M. Millerand with the approval and the support of his Cabinet.

Clashing of Views.

The explanation of the astonishing decision of France is conveyed in to-day's telegrams from Paris, where it has been made clear that the French action is a retort to Mr. Lloyd George's sending the Soviet conditions to Poland with advice to agree to them without consulting France. Mr. Lloyd George's language is regarded as much too favourable to the Soviet, several of whose terms were considered in Paris as injurious to Poland. Thus there was clashing of views which was yesterday translated into deeds.

Inconsistent with Hythe Decisions.

The *Matin* points out that, apart from Mr. Lloyd George's action, the French Cabinet found that Mr. Lloyd George's words did not accord with the Hythe decisions which were submitted to his colleagues yesterday by M. Millerand. Moreover the French Government considered that the Polish Cabinet seemed to favour energetic effort, of which the offer of supreme command to General Weygand was an indication. The Government thought that Poland ought not to be able to say that the Allies themselves had advised her to lay down her arms in most disastrous conditions.

Situation too Delicate for Discussion.

In course of a speech at the Liberal luncheon Mr. Lloyd George said that the international situation was too delicate for discussion.

He expressed a fervent hope and firm belief that nothing would occur to interfere with our solidarity with France. The only supreme issues of national honour and national safety could justify war with Russia.

Poland will not Accept Dishonourable Peace.

The Warsaw Council of the National Defence has issued a declaration that Poland will not accept dishonourable peace, but that she will defend herself to the end, as did France in 1871. Trotsky has arrived in Bialystok where he has established his headquarters and presumably taken over the Red Command.

U. S. A. Awaiting Outcome of Minsk Negotiations.

WASHINGTON.—The Government is anxiously awaiting the outcome of Minsk negotiations before determining the nature of steps required to redeem the pledge given in yesterday's Note to support the Polish integrity. Diplomatic circles regard Italy's selection as recipient of the Note, as adroit way of giving her friends warning against the political recognition of Bolsheviks.

Groping in Impenetrable Darkness.

4-30 A.M.—Political experts have, up to present been groping in impenetrable darkness, regarding the reported French recognition of General Wrangel. Many tentative explanations have been advanced of the French Foreign Office's statement, most likely of which seems to be the *Daily Mail's* which suggests that the permanent staff of the Ministry is in rebellion against the Government and which points out that similar incident with similar explanation occurred recently. The fact that M. Millerand is absent from Paris and therefore not in immediate touch with the Ministry, would give the daring officials an opportunity of sabotage by issuing a statement, bearing every evidence of apparently unquestionable official sanction.

Calculated Indiscretion.

The *Times* declares that the matter is a calculated indiscretion on the part of the enemies of Franco-British Alliance. The paper demands condign punishment of the offenders.

Complete Mystification.

The *Daily Chronicle* confesses complete mystification. It suggests waiting until the Government gets the official explanation from Paris. This is also the general line taken in other quarters. Nevertheless the situation is such, that matters cannot long be left as they are. The Government has issued an urgent whip for the supporters for Monday.

No Communication to U. S. A.

WASHINGTON.—France has not yet communicated its decision to recognise General Wrangel to United States Government, which, while it is believed to sympathise with France's reported action, is not prepared to extend *De facto* recognition to any Anti-Bolshevik regime in Russia, until the situation is clearer.

Government Policy Cleared.

12-15 P.M.—Despatches from Paris this morning make it abundantly clear that the announcement regarding General Wrangel, was the official statement of policy of the French Government and there is no question of indiscretion on the part of permanent officials. It has been suggested that M. Millerand who is the Foreign Minister, as well as the Premier, is absent from Paris on a visit to the liberated regions, but Reuter messages show that M. Millerand only left Paris this morning and that he was in the capital yesterday.

Royal Visit Postponed.

LONDON, August 12. His Majesty has postponed his visit to Scotland in consequence of the seriousness of the political situation.

The Joint Committee.

LONDON, August 11. The Joint Committee finished its work yesterday, as Mr. Montagu stated, to-day it was necessary to submit some rules to the House of Commons, but the Finance Report will probably only be laid on the table after the recess, as no fuller legislation is needed.—*Madras Times*.

The Prince's Visit to India.

LONDON, August 11. It is also quite evident that the visit of the Prince of Wales is partly dependent on the progress of Mr. Gandhi's movement. It is felt that the Prince ought not to go if this develops. An official decision thereon is expected tomorrow.—*Madras Times*.

The Punjab Disturbances.

Questions on the Amnesty.

Mr. Montagu's Replies.

(REUTER'S.)

LONDON, August 10.

In the House of Commons, Mr. Gwynne asked:—What were the numbers actively engaged with Mr. Gandhi in connection with the All-India Khalifat Committee, who had been convicted in war time, or in connection with last year's disturbances, and afterwards released?

Mr. Montagu replied that he had received no full list of the members of the Khalifat Committee, but amongst the members of the Khalifat Deputation that waited on the Viceroy in January four had been interned in war time and two convicted in connection with last year's disturbances. The Government of India was carefully watching the actions and speeches of Mr. Gandhi and his associates. He proposed to leave to it, in full confidence, the determination of necessary action. He did not propose to interfere with the Government of India on the question of maintaining law and order.

Col. Wedgwood asked if the Punjab leaders had been pardoned as well as released, and asked of Mr. Montagu would make representations for the pardoning of those leaders who had not received the full benefits of the amnesty.

Mr. Montagu replied that the only persons pardoned in the Punjab were thirty-six who had been convicted of breaches of the Martial Law regulations. The exercise of the Royal prerogative of pardon was vested in the Viceroy by warrant on his appointment, and Mr. Montagu did not propose to interfere with his discretion.

Replying to Sir J. Rees, Mr. Montagu said he was informed there had been a few cases where subordinate servants of the Government of India had shown sympathy with Mr. Gandhi's non-co-operation movement by resigning.

Indian Pensions.

The Exchange Question.

LONDON, August 10.

In reply to Lieut. Col. Croft, who drew attention to the fact that official rate of the Rupee exchange exceeded the minimum rate for the payment of pensions, Mr. Montagu said that persons entitled to pensions in rupees, who drew their pensions in sterling from the India Office, also received the benefit, of the market rate, if above the minimum rate of twenty-one pence, on the date of issue of the pension. Otherwise conversion takes place at twenty-one pence. It was not intended to raise the minimum.

Colonial Office Policy.

Questions in House of Commons.

LONDON, August 11.

In the House of Commons, Col. Wedgwood raised the question of the general policy of the Colonial Office. He said he feared we had recently departed from the old traditions, and the Colonial Office had a natural bias in favour of the settler class and of the exploitation of countries rather than assuming the attitude of blind justice of the old administration. This was serious in view of the fact that new constitutions were being granted to British East Africa, Rhodesia and Ceylon. Other members followed similar lines of criticism.

Col. Amery replying, denied that there had been any change in the spirit of administration of the Colonial Office. Their goal was to enable every part of the Empire to attain, when conditions made it possible, full power and control over its own affairs, and to develop its own destinies. To give complete self-government straight way to communities like Rhodesia and the East Africa Protectorates, on any sort of franchise that could be devised, would not be in the interests of the mass of the native population.

The Lambeth Conference.

An Appeal For Christian Unity.

LONDON, August 11.

The Lambeth Conference, which sat in private throughout, has now issued a voluminous report of its proceedings. The report shows that eighty resolutions were adopted, dealing with religious and social problems. The most important of them embodied an appeal to all Christian peoples, dealing with the reunion of Christendom. The appeal, which was adopted practically unanimously, urges that Christianity should be manifested in a united fellowship. It emphasises that the causes of division lie deep in the past, while the present calls to a new outlook and new measures and demands a reunited Catholic Church. It visualises a church in which the divided heritage of the past shall be possessed by the whole in common, and suggests that the basis for a united church should be the acceptance of the Holy Scriptures, the Nicene Creed, Baptism, the Holy Communion, and the commonly acknowledged claims of the Ministry and Episcopate as one of the means of providing such a ministry.

Britain's Trade Booming.

Official Returns.

LONDON, August 10.

The Board of Trade returns for July show that the imports amounted to £163,342,000 in value, compared with £153,065,000 in July 1919, and the exports to £137,451,000, compared with £65,315,000. The increase in exports included £67,940,000, for manufactured articles, £21,406,000 for cotton goods, and £6,106,000 for woollens. The imports for the first seven months of 1920 totalled £1,196,328,000, compared with £860,852,000, and the exports to £74,918,000, compared with £400,071,000.

The Turkish Treaty.

British Empire Signatories.

LONDON, August 10.

PARIS.—Sir George Perley, the Rt. Hon'ble Andrew Fisher, Mr. Blankenberg and Sir Arthur Hirtzel signed the Turkish treaty yesterday, on behalf of Canada, Australia, South Africa, and India respectively, after Sir George Graham had signed for Britain.

Britain's Imperial Statesman.

Premier's Tribute to J. Chamberlain.

Interesting Incident in Parliament.

(REUTERS.)

LONDON, August 11.

There was an interesting incident in the House of Commons on the occasion of the Prime Minister moving that His Majesty should be humbly asked to direct the erection at the House's expense of a monument within the precincts of the Palace at Westminster to the memory of Joseph Chamberlain with an inscription expressing the House's high sense of his eminent services to the country and the Empire.

Mr. Lloyd George in the course of a long and glowing tribute said there were few men in the history of Britain who had retained the passionate attachment of so many millions of their countrymen over such a long period. Much of Mr. Chamberlain's policy remained in the ranks of acute controversy but a large part was now beyond challenging by any section, and it was large enough to accord him exalted fame in the region of British statesmanship. His vision of the importance of strengthening the partnership of the Empire had already been justified by the most stern and searching test applicable to any proposal, namely that of a great world war. After dwelling on his brilliant services in the region of domestic legislation, Mr. Lloyd George said that what Mr. Chamberlain accomplished for the Empire perhaps the Dominions were even better able to judge than the people at home. He aroused the national spirit and awoke the imperative need for strengthening the bonds of fraternity between the various parts of the Empire. The notable part played by the Dominions in the great war, especially the alacrity with which they stepped in, could largely be attributed to what he did in arousing the sense of partnership collaboration in the various parts of the Empire (Cheers). The future of the world would alone reveal the full extent to which his labours had contributed to the fashioning of the destinies of the Empire and through the Empire of the fate of mankind. Mr. Lloyd George quoted Mr. Gladstone as having said, after his retirement, that Mr. Chamberlain was the most remarkable man British politics had produced for the past forty years.

Mr. Asquith, seconding the resolution, paid an equally cordial tribute to Mr. Chamberlain's qualities and character. The resolution was thereupon carried unanimously.

India's Next Viceroy.

Indians Urge Mr. Montagu.

LONDON, August 11.

Under the heading "Viceroyalty of India," the Times states that Sir Rabindranath Tagore has promoted a memorial to the Prime Minister, which representative Indians are signing, urging that steps be taken to allay the spirit of mutual mistrust in India, which is stated to be growing perilously stronger. The memorial, after claiming that India needs at the helm a statesman of political wisdom and an exalted sense of righteousness says that a name occurs immediately in this connection. It is Mr. Montagu who has earned the best claim to the memorialists, gratitude and affection at the time of a great crisis, and whose services to the motherland, they are confident, will be recognised in the history of the British Empire.

Mr. Montagu as Viceroy.

It is quite clear that a quiet campaign is being engineered here in favour of Mr. Montagu as the new Viceroy, on the ground that a liberal minded ruler should preside over the new reforms and no peer is trustworthy.—Madras Times.

Lord Sinha Returning to India.

LONDON, August 10.

The announcement is made that Lord Sinha will return to India at the close of the summer session of Parliament. No political significance is attached to this. Well-informed circles have for some time anticipated his action on conclusion of the summer session, which marks the virtual completion of the Parliamentary authorisation of the constitutional reforms by a confirmation of the draft rules.

Obituary.

LONDON, August 10.

The death is announced of Sir Lewis Miver.

(Associated Press.)

Lock Out in Government Press.

SIMLA, August 13.

In accordance with the threat of strike conveyed in yesterday's application of the compositors of the Government Press Simla, the workers were due to come out this evening at 5 o'clock. But from the statements it appears that the authorities had beforehand taken the situation well in hand. Immediately after lunch time when the men were going back to work they were asked by the police specially called in for the purpose to keep away. Upon this one of the men is said to have observed that the workers had now agreed to wait for Sir Thomas Holland's return as desired by the authorities yesterday. But they were informed that this change of determination at this late hour could not weigh with the authorities and no one was thereafter allowed to enter the office precincts. Strike lock out has thus been enforced.

Dr. Saprus Appointment.

ALLAHABAD, August 13.

In connection with Dr. Saprus' appointment the Pioneer says:—He carried considerable weight in the Imperial Legislative Council and is an advocate of co-operation between Indians and Europeans in the interests of India. The appointment is welcomed in Allahabad where Dr. Saprus is very popular with officials and people.

Under the Legislative Assembly electoral rule No. 9 (2) the Chief Commissioner, Delhi, is pleased to direct the preparation of the electoral roll for the Delhi constituency.

Good-bye to Hijrat.

Experiences of a Muhajir.

A Press Note.

(ASSOCIATED PRESS.)

KARACHI, August 13.

The following description by a returned Muhajir of his experiences in Afghanistan is published as a Press Note:—I know barbers worked I also cultivate land. Two days before the departure of the special Abdul Rahaman misled me saying that a free train was leaving for Peshawar and if I wanted to enjoy life I might go by that train and do an Islamic duty. At the same time he gave me Rs. 19 also. I went to Larkana and there without any payment I got into the special train. Arrangements were made by Jan Muhammad Junejo. On that day I had drunk some Bhang also. In the train we had all sorts of food, drink and luxuries. The train started from Larkana. It was quite dark and the train arrived at Sukkur midnight. We got syrup and dainty dishes. The meals which we had at Multan will long be remembered by us for we got all sorts of dainties there. We were being garlanded there by the people repeatedly. At Lahore we received a big ovation. Jan Muhammad Junejo received many bags of thousands of rupees. Midway between Multan and Peshawar several other Muhajirs joined us. When we got down at Peshawar our number inclusive of women amounted to thousand. At Peshawar Jan Muhammad Pathan treated us well. It was said that a fund had been collected there from which all cost of food, etc. was being defrayed. We were very happy upto the time we were at Peshawar. The difficulties that faced us thereafter cannot adequately be described. When they began to take down our names at Peshawar we for the first time came to know that they were taking us with a view to enrol us as regimental sepoy. Seven of my acquaintances refused to give their names and there were about 30 or 40 who also refused to have their names written down. For all others, arrangements for their conveyances by means of bullock carts and horse carriages were made by Jan Muhammad Pathan on payment while we, 40 men, were made to walk on foot. After we had crossed the Peshawar frontier the sepoy of the Amir accompanied us armed with rifles and would not allow any one of the party to return. After two days journey we reached the place which was called Sarhad in the Frontier. After leaving Peshawar all arrangements for meals of Gazir were made by the Amirs people. The meals consisted of thick pieces of bread soaked in thin water, gravy of dumba flesh which we Sindhis did not appreciate at all, and many out of disgust did not take it at all. When complaints were made to Jan Muhammad he did nothing in the matter. At Peshawar all men of the party were told to hand over all money, that they had with themselves to Jan Muhammad Junejo lest there should be some robberies committed on the way. Jan Muhammad Junejo collected all the money. Some of the men concealed their money. I for myself concealed Rs. 9. The money was taken away from the women also. For want of money those who did not like Pathan meals could not even buy bread for themselves from the bakers in the bazars which proved a very great hardship to those people. When we encamped at a place before we reached the frontier there was such hardship about water that we could not get it except on payment. At first the Pathans gave us for 6 pies water out of their supply just enough to quench one man's thirst, but when all that supply was consumed two men died for want of it, one just before encamped at Daka, and the other in Daka, one child of a Sayed died of heat stroke as the days were very hot. Those of us who had to walk on foot had their feet severely wounded and the scars of these wounds are still to be seen. At every camp women were weeping bitterly and cursing their lot as they were experiencing great troubles on the journey and could not even get water to quench their thirst. Jan Muhammad was taking good care of us so long as we were in British territory, but as soon as we had crossed the frontier he did not care to look into our wants. After six days walking we reached Jalalabad where we met a section of the Amirs army and its Commander openly asked the Muhajirs to enlist themselves in the army. Three hundred men were enrolled there and then, but others said that they would see about it at Kabul. The Commander told us that old men were not wanted in Afghanistan, that only young men were required either to be enlisted in the army or to work as artisans, etc., whereby they could earn their own livelihood. He told us distinctly there was no land available in Afghanistan and none would be given to us, that one who got himself enrolled as a sepoy in the army would get Kabul Rs. 16, which are equal to Rs. 12 of British money, and also free rations. They said that Rs. 12 were quite sufficient for maintenance of the family of a soldier. When we reached Jalalabad many of us requested the commander to grant us passes to return to India. Those who had got themselves enrolled in the army were refused such passes. Seven persons out of those whose names have been given above got such in time to come back. The men from Kandihar Talska had five women with themselves who all got passes. One Maulvi and his servant, residents of Valid Taluka Parkana absconded without pass. They were arrested by the Amirs people at Landi Katal and detained in prison. Poor wife of Kadir Baksha had miscarriage on account of walking the husband having no money sold off his Lungi and thus returned to Peshawar with his wife. Ali Chandie and his maternal uncles son were abusing Maulvi Faiz Muhammad of Dokri as he had caused their ruin by giving them false hopes. They sold their turban and Lungi for Rs. 20 and thus came back. Maulvi Faiz Muhammad of Dokri was left in Jalalabad as no arrangement for his conveyance could be made, Jan Muhammad left him there and went away. Jan Muhammad is called there Saba (Chieftain) of Sind. Many Maulvis who had accompanied us were sorry for the step which they had taken, but did not think of coming back out of shame. Those who got themselves enrolled in the army had to get their heads and beards shaved. I did not shave myself. I got annas four per head from the Commander of the Amirs army. The above account clearly shows that it is not an easy task for us to undertake. It is all nonsense that we shall get land and comfortable living. The Amir wants recruits for his army. There is no other calling which we might take up there easily. I am repenting of this step, and I am bidding goodbye to Hijrat for ever. I advise other Muhammadans also to think before they take up such a step.

Imperial Legislative Council.

First Meeting at Simla.

Important Legislation.

(ASSOCIATED PRESS.)

SIMLA, August 13.

At the first meeting of the Imperial Legislative Council on the 20th instant, the following additional members will be sworn in:—Messrs. Charles Alexander Innes, C.I.E. A. R. Murray, A. H. Froom, N. M. Simeon, Cubbay C. S. I., C. I. E., John Hullah, E. R. K. Blenkinsop C. I. E., Deva Prasad Sarvadhikari, W. D. Waghorn, J. A. Richey, S. P. O'Donnell, B. N. Nitra, H. M. R. Hopkins, Saiyed Mahomed Ali and H. H. Hutchinson.

Mr. Shafi will lay on the table a statement showing the grants made to the institutions for the instruction of the blind, deaf and dumb. Sir William Vincent will lay on the table a statement showing the number of appointments in the judicial branch of the Provincial Civil Service in Bengal.

After interpellations, Sir William Vincent will introduce bills further to amend the Indian Limitation Act 1908, the Civil Procedure Code (1908) and the Indian Motor Vehicles Act 1914, for all of which publication will be sought. He will also introduce a bill to provide for the better discipline of police officers enrolled in the military police or rifle battalions and ask for its publication in the Gazette. Sir George Barner will introduce a bill further to amend the Negotiable Instruments Act 1881. Mr. Dobbs will then move that the bill to take power to require passports of persons entering British India be referred to a Select Committee consisting of Sir George Lowndes, Sir William Vincent, Sir Zulfiqar Ali Khan, Raja Sir Rampal Singh, Mr. Sastri, Mr. Banerjee, Mr. Macpherson, Mr. Haroon Jaffer, Mr. Sinha, Mr. Morshead and the mover. Mr. Hailey will move that Messrs. Banerjee, Nathmal, Murray, Gubbay and another be added to the Select Committee appointed to report on the bill to constitute an Imperial Bank of India, and for other purposes. Sir William Vincent will then introduce the bill to provide for the punishment of malpractices in connection with elections and to make further provision for the conduct of inquiries in regard to disputed elections to the Legislative bodies constituted under the Government of India Act and also to move that the bill be referred to a Select Committee, consisting of Sir George Lowndes, Sir William Vincent, Messrs. Muddiman, Sardar Sundra Singh, Sastri, Banerjee, Haroon Jaffer, Allen Hopkins and the mover, with instructions to report on or before the 9th September 1920.

A Case of Murder.

CALCUTTA, August 13.

At the High Court Sessions to-day Mr. Justice Buckland and a special jury were engaged in hearing a murder case in which the present exchange depreciation is said to have led to the commission of offence and in this case Abdul Jabbar and Saraitulla were charged with murder of one Musamall. Saraitulla was employed in City line of Steamers as a serang. The standing counsel in opening the case said there was a corrupt practice among serangs by which they levied blackmail from the people employed under them. Saraitulla employed three men on their agreeing to pay him two months wages. Each of them paid him a month's wages in Calcutta before starting. At New York they paid him the balance in pound notes. On 3rd July they returned to Calcutta by the City of Canton and Saraitulla found that the pound was worth only ten rupees and demanded from each of them the balance of rupees five which they refused to pay. On the 5th July when the crew were paid at shipping office the two accused went there and demanded the money. Musamall was carrying the money drawn from shipping office. The accused assaulted him with an iron rod. He fell down and was taken to hospital where he died. The case is proceeding.

Accused Discharged.

At the High Court Sessions to-day Justice Buckland disposed of a case in which Shiek Bilatoo was charged with murdering a Punjabi taxicab driver. It was alleged that the deceased was cited as a witness in a taxicab dacoity case in which Bilatoo was one of the accused. On the 6th March last the accused met Bilatoo while driving his car. The accused asked Bilatoo to stop the car but as he did not obey the accused shot him dead. The standing counsel in opening the case said that certain facts had come to light which justified him in withdrawing the charges. His Lordship discharged the accused.

Quite a strong agitation, particularly among the Parsi community, has been going on during the past few days in Bombay over acquiring by the Government of a large area near the Grant Road station inhabited mostly by Parsis for the purpose of it being made the central terminal station of B. B. and C. I. Railway under the development scheme. A deputation of Parsis proceeded to Poona and waited on H. E. the Governor. His Excellency said that the site selected was the only one suitable and that alternate proposals were altogether unacceptable.

The District Traffic Superintendent B. N. Ry. wires from Chakradharpur August 12th:—The breaches on the line between Sini and Jharsuguda have now been repaired and through running of trains has resumed.

Absolute Postponement Ordered.

A Communique says:—A few days ago the Political Agent, Khyber, wrote to Sarhaddar Dakka, asking him if he could arrange to receive convey of Mahajirin every day of the week instead of on caravan days only in order to obviate congestion. Sarhaddar Dakka has replied in a letter dated 12th August that as the road is congested with Mahajirin and their transport and as arrangements for those who have already arrived are incomplete the Amir has ordered absolute postponement of emigration movement until further orders and no emigrants will be allowed admittance to Afghanistan. The local Khilafat and Hijarat Committees in North West Frontier Province have been informed with a view to their warning and stopping intending emigrants. It would be well if the Khilafat and Hijarat Committees elsewhere take similar action to obviate loss and trouble to intending emigrants.

Bombay Corporation.

Lady's Appointment Disputed.

A Heated Discussion.

(ASSOCIATED PRESS.)

BOMBAY, August 13.

The Bombay Municipal Corporation devoted part of another afternoon in discussing Mrs. Easdon's appointment as Medical Officer of the Municipal Maternity House. Mr. Clayton, I. C. S., the Commissioner, who spoke with warmth, made a lengthy statement explaining the circumstances under which Mrs. Easdon's appointment was made. He considered her to be the most suitable of the three candidates whom he had selected from among twelve applicants. Referring to the allegations made against her, the Commissioner was convinced that she had been maligned of callousness at Amritsar. In a letter she had written to him, she most emphatically denied the accusation made against her before the Congress Committee, and it was only when she read this discussion in the newspapers that she first knew that such an accusation had appeared against her in the Congress Committee's report. It was an Indian Chhaprasi and another servant of the hospital at Amritsar who had taken her, in disguise, to the house of a police sepoy, when the mob came to the hospital, in search of her. She mentioned this to show that she had the affection of the Indian servants, who would not have stood by her if she had made the unkind remarks attributed to her. He was firmly convinced, the Commissioner continued, that there were any impartial tribunal to which this lady could apply she would be acquitted with honour. But the Congress tribunal was not impartial. The European community was just as bad and it was as much biased as the Indian community. An Indian would not get justice from a European in the heat of excitement, and so also this lady was in danger of not getting justice, even from a community of honourable honest and straight forward men, as the Corporators were. He had recommended Mrs. Easdon, but he did not press for her appointment. Mrs. Easdon could claim to be as much an Indian as any of the members of the corporation. She was born in Karachi, and was a graduate of the Bombay University, and she had been away only for eighteen months, when she had been to Edinburgh to get her L. R. C. P. degree. His feeling had all along been, with those of the Sheriff of Calcutta, that they should bury their feelings in this matter. That was for the good of India. He told Mrs. Easdon that he was so satisfied with the justice of her case that she was perfectly prepared to sever his connection with the Corporation for her sake, and he was still prepared to do so. But she looked at the matter in an extraordinarily sensible way, and said she would not serve the Corporation unless they had full confidence in her. He thought Mr. Jamnadas Dwarakadas held a big stick against him on the last occasion, and said "the Corporation would bring him to his senses."

Mr. Jamnadas:—"I did not say so."

The Commissioner said he should be very sorry to misinterpret him. He would inform the Corporation that he had received a threatening letter, from a European gentleman whose name was Mr. Edwards. He would say that he regarded Mr. Edwards' letter with as much indifference as Mr. Jamnadas' threat. If five members of the Corporation would assure him at any time that they would rather that he went, he would go, but, as he said, he was a little out of sympathy with the Corporation in this matter, and he did not want to press his point of view on them. He would ask, as he had given a fair explanation of Mrs. Easdon's case, and as she had dropped out of consideration, that further discussion on this question should not be encouraged.

The debate on Mrs. Radhaboy's letter was then continued. Mr. Sethna moved an amendment that the letter be referred to the Medical Relief Committee for report, and that the Commissioner be informed that in the meanwhile the existing arrangement should be continued. The amendment was carried.

On the night of the 8th instant, the iron safe kept at the Pudukotah Rajah's Hospital was found to have been tampered with, and cash to the total of about Rs. 800 was missing. The police, on information from the House Surgeon, proceeded to the spot and are investigating.

Three successive floods in the Suvaranarakha river caused immense damage in Gopiballavpur, Mayavaram and Davan Thanam. The iron bridge over the Gouriah Canal has been washed away. The flood water overtopped the Samsunderpur embankment inundating twenty villages. The superstructure of a pucca sluice was taken away completely. Opposite the sluice the bridge on Gopiballavpur Baripoda road has been also washed away and twenty-five villages inundated. Crops have been totally destroyed in the affected areas.

In exercise of the powers conferred by Section 12 of the Indian Press Act 1910 (A of 1910) the Chief Commissioner Delhi hereby declares to be forfeited to His Majesty all copies wherever found of (1) two pamphlets entitled "the Day of the Martyr and the present Time" both in vernacular issued by the Hindustan Ghadr Party, 5 Wood Street, San Francisco, California (2) two leaflets entitled "India in Revolt" and "India a Graveyard" and (3) Hyndmans "Awakening of Asia" published by Reni and Liverwright, New York, as the said publications contain passages which have a tendency to bring into hatred and contempt and to incite rebellion against Government established by law in British India.

The following has been published in the Gazette of India, Finance Department:—In rule 11 (4) of the New Pension Rules published on the 15th November 1919, it was laid down that the Government would have an absolute right to retire any officer after he had completed twenty-five years service without necessity to give reasons and without any claim for compensation in addition to pension. It appears that this rule has given rise to some misapprehension as to the intention of Government and the Government of India think it necessary to declare that the right reserved to Government under this rule will not be exercised except when it is in the public interest to dispense with the further services of an officer.

News in Brief.

Mr. E. M. Cook I. C. S., succeeds Mr. Gubbay as Financial Secretary to the Government of India.

The Indian Association has sent a telegram to the Hon'ble Dr. Sapru offering hearty congratulation on his appointment as Law Member.

A Krishnagar message says:—The Nadia District Association has resolved that non-co-operation movement could not be adopted in its entirety.

The Committee of India Association, Calcutta disapproved non-co-operation movement as being impracticable and opposed to the best interest of the country.

The Mail steamer *Kaiserihind*, which left London on the 30th ultimo and has on board the mails of the 5th instant, arrived at Port Said on Wednesday, the 11th.

It is understood that the Maharaja of Darbhanga has placed a sum of Rs. 10000 at the disposal of His Honour the Lieutenant Governor Bihar and Orissa to relieve suffering caused by floods and famine in Orissa.

Notices demanding payment of indemnity assessed in 1919 by District Magistrate of Delhi under sections 15 of Police Act of 1919 for what are called last April's disturbances are now being received by the house owners in Delhi. It is understood that Dr. Ansari and Mr. Asaf Ali have decided to decline payment of amounts demanded from them under the said Act.

An Anglo-Indian undertrial prisoner named Pinke escaped from Bangalore district jail last night. It is stated that he made use of the table and chair provided in cell to get at the window through which he is supposed to have escaped. He was arrested a few days ago by Inspector Roberts of C. and M. Station in connection with cases of alleged house-breaking and theft in the station.

The Bengal Provincial Congress Committee asked the opinion of the District Associations to state their views on non-co-operation movement. The Dinajpur association by a majority expressed views against the movement. The Congress Reception Committee have wired to Bombay inviting six members of Parliament to attend as visitors, the Calcutta Congress to be held from the 4th to 7th September.

Latest Telegrams.

(ASSOCIATED PRESS.)

CALCUTTA, August 14.

An European found loitering on the Burdwan Station platform on Thursday night when the Up Punjab mail was waiting was arrested by a police officer on suspicion and brought down to Calcutta. There was a persistent rumour that this European was suspected to be the murderer of Col. Tufnell.

The European who was arrested at the Burdwan railway station in connection with the Tufnell murder is one Richard Lewis. He is said to be a deserter from the army and at present a resident of Bangalore. It is reported that he had an iron hook concealed in his person and a purse containing Rs. 157 for which he could not give a satisfactory account.

CALCUTTA, August 14.

Her Highness the Maharani of Sikkim and suite arrived in Calcutta yesterday. The party will stay at Government House for the night and leave for Mussooree to-day.

BOMBAY August 14.

The five per cent now income tax free loan issued by the Government at 95 has dropped to 87 in the bazaar.

HYDERABAD, (SIND) August 13.

The hearing of the case against Mahomed Makhan-a Zemindar, Hajee Ahmed Ali, a shop keeper and another young man charged under section 108 I. P. C. concluded to-day before Mr. Gibson, District Magistrate of Thar and Parkar. The Magistrate found the accused guilty of having made inflammatory speeches on the 19th June after the Id prayers in Phuladum village and ordered security to be furnished in each case. The accused refused to furnish security in each case. The accused refusing to furnish securities were sentenced to undergo one year's rigorous imprisonment each.

COIMBATORE, August 14.

The case of the alleged murder of photographer in which Sulur Subba Rao, Ghose, Ponnann, and Nanjappa Chetty stood charged with abduction and murder under sections 364 and 302 I. P. C. defence concluded and there was no address either by Mr. Norton or by Mr. Ramaswamy Iyengar. The judge also did not sum up the case. The assessors found all the accused not guilty of the charges. Judgment is reserved till Monday the 23rd instant.

LAHORE, August 14.

The *Tribune* in to-day's issue recommends non-co-operation narrowed down to a limited and definite issue, viz, that the constituencies for which some of Punjab leaders convicted by martial law tribunals last year have stood should refuse to elect any other candidates except those leaders in case the Government holds them to be disqualified from standing in spite of the King Emperors amnesty. As to the legal effect of the amnesty it quotes from an article recently contributed to its columns by Bakhshi Tek Chand, one of leaders of Lahore High Court Bar who explains by pointing out to the long string of decisions of highest authority and opinions of wellknown jurists that the amnesty wipes out both punishment and offence.

(REUTER'S.)

(Un-corrected.)

LONDON, August 12.

Reuter's learns that every effort is being made by British and French governments to come to agreement and there is every prospect that satisfactory solution will be reached. In event of difficulty Lloyd George and Curzon will probably meet Millerand at Boulogne during weekend.

Premier's Secretary Kerr, interview with Reuter's representative this morning, said that Reuter's announcement of French recognition of Wrangel must necessarily be subject of discussion between British and French Governments. He added that Premier was preparing statement on subject which he would probably make in House, Premier, who had been about to leave for holiday in Switzerland, had postponed his departure indefinitely.

PARIS:—British Charge D'Affairs has delivered Government communication to French Foreign Office. British and French diplomat have examined divergencies of views and had conversations regarding them in most amicable spirit.

First move in Russo-Polish negotiations has materialised in Polish Foreign Minister intimating that Poles have despatched parliamentaries to come to understanding with Russian command.

BRUSSELS:—Inter-Allied Seamen's Conference has adopted Belgian Delegation's motion in favour of general strike of seamen with object of obtaining eight hour day and forty eight hour week, with French group's amendment in favour of submitting question to Commission composed equally of shipowners and seamen before launching strike movement. Motion and amendment were carried practically unanimously with exception of American delegates.

Telegram from Riga says that Latvia signed peace with Soviet on 11th instant.

బందరు నా ప్రత్యక్ష హాజరు రావడాను నాయకుడు

గారు చుట్టెంకినివాడు పిలిచి మన్నాడు. ఏమీ తెలియకావడం ద్వారా మెంబరుల వేదనను ఉపశాంతి చేశాడు. గౌరవించుచుండి. దానిని సజ్జదాగల వారు, బందరు ముఖ్యసీమల్ కాంటిలెట్ అవరే పేజీలోనుగానూ చక్కగ చూడండి. తెలియజేసింది.

కోశంబ్రూకు పాటానా ఫస్ మాత్యక్తను విచారణ

ని నిసింది. రావడాన్ని ఆమెకు నాయకుని వార్తల గురించి అడగని వారే. ఆ సందర్భాన్ని ముందుగా నిర్దేశించింది. 28వ తేదీన తీర్పు వెల్లడవుతుంది.

గన్న నుండి ఈ సమితిని జరిగింది నాటికి ఆగస్టు

1000 వీరును ఆగస్టు నాటికి వీరు గాని వర్షం వచ్చింది. జరిగింది.

తెలంగాణ, ఆగస్టు 18:— విచారణలో నన్న

జిల్లా ఆగస్టు 18వ తేదీన ఉయ్యి తెలంగాణ జైలులో నంది గౌరవించి పరాన అయి వారు గౌరవించి నన్న జిల్లా విజయవరం నుండి జైల్లోకి తీసుకురావడానికి పాటానా అని తెలుసుకున్నాడు. కొన్ని నిమిషాలు క్రితము, నేను అలాగే గౌరవించి వేళుకు చూసి దోపిడీ చేయబడలేదు, ఏ. ఎమ్. వేమన్ ఇంకా సైక్లరును గురించిన అందులో వెల్లడవుతుంది.

సహానుక నిరూపణలు.

(టిబూన్) క్రితం.

సౌభాగ్యం ప్రకటించుచు విడుదల గావించ బడిన వం

జాబు నాడు లభ్యమైన వారు దీని ప్రకటనలకు రాజీనామా చేసి అట్టి వారిని నియామకం లొకరిని ఎన్నుకోవడం సహానుక నిరూపణలు గావించినవో వారును.

సౌభాగ్యం ప్రకటించుచు జైలు నేరముల వర్షం

పొవు నని లాహూరు ప్రాంతం నడిచి బడి తేనె చంద్రుని గురించి ప్రకటించుచు యువకులను అలాగే సృష్టింపజేసెను.

అవరే పేజీలోనుగా రాజీనామా అయ్యింది:—

బాబులూ, అవరే పేజీలోనుగా నన్న బంగారు వారు నా నామ, మరీ గాబుల్ రహీతున్ నా నామ, మహమ్మదు ఖానీను, హెచ్. ఎన్. చంకాబు గార్లు ఈ క్రింది యుక్తమున గుర్తు పెట్టుకొనిరి. తంపిసి: తెలంగాణ కిలాఫత్ కమిటీవారు, ఏర్పాటుచేసి, సహానుక నిరూపణలు, బాగుగా నాలోపించి, అవరే పేజీలోనుగా, అంబూడి ప్రజల రుచి యుండుటచే, మేము, మా అవరే పేజీలోనుగా వార్తలను నిర్ధారించుకొన్నామని తెలుపుచున్నాము."

కలకత్తా అబ్దుల్ జబ్బార్, నారేల్లా అహమద్ వద్దను

కలసి చూసామర్ అహమద్ చంపకారని తేనెచీన నేరము యాలోనా నెవన్న కొద్దూ విచారణ ప్రారంభమయ్యెను. డిప్యూటీ అధికారులకు నామార్క దాఖలుకొని పొవుచుండగా మున్నామి లిద్దరు ఒక యువకులకు తీసుకొని వారిని కొట్టిరి. దెబ్బలు బాగుగ రుచుకున్న వారు క్రింద వేరీయిన వారిని అనేకరికి తీసుకొనిపోయి కొద్దూ నామార్కలను చూపింపజేసెను. తేనె విచారణ అరుగుచుండెను.

మదరాసు అందునదరకమరాటా రైల్వేకంపెని (లిమిటెడ్.)

(ఇంగ్లాండులో ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది.)

ప క ట న

1920-వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల మొదటి తేదీనుండి పూర్వోత్తర (నార్త ఈస్టు) లైను మీదుగా పోవునట్టి మెయిలు, ప్యాసంజరు బడ్డ యొక్క కాలగరిమితి ఈ క్రింద వ్రాయబడిన ప్రకారము మార్చబడును.

మెయిలు బడ్డ.		గం. ని.
మద్రాసు నుండి బయలుదేరుట	రాత్రి	7-15
బెజవాడ చేరుట	ఉదయం	4-25
రాజమండ్రి "	"	8-13
వాల్తేరు "	వగలు	1--0
* * *		
వాల్తేరు నుండి బయలుదేరుట	వగలు	2-45
రాజమండ్రి చేరుట	రాత్రి	7-21
బెజవాడ "	"	11-20
మద్రాసు "	వగలు	10-10
ప్యాసంజరు బడ్డ.		
మద్రాసు నుండి బయలుదేరుట	ఉదయం	7-30
బెజవాడ చేరుట	రాత్రి	11-10
రాజమండ్రి "	ఉదయం	5-47
కాకినాడ పోవు "	"	8-15
* * *		
కాకినాడ పోవునుండి బయలుదేరుట	రాత్రి	9--0
రాజమండ్రి చేరుట	"	11-20
బెజవాడ "	ఉదయం	5-20
మద్రాసు "	రాత్రి	8-28
* * *		
వాల్తేరు నుండి బయలుదేరుట	ఉదయం	6-45
రాజమండ్రి చేరుట	వగలు	12-52
బెజవాడ "	సాయంత్రం	6--0
మద్రాసు "	ఉదయం	8--0
క్రొత్త బడ్డ.		
మద్రాసు నుండి బయలుదేరుట	రాత్రి	8-20
బెజవాడ చేరుట	వగలు	10-40
రాజమండ్రి "	సాయంత్రం	4--0
వాల్తేరు "	రాత్రి	11--0
* * *		
విశాఖపట్టణము నుండి బయలుదేరుట	సా.	6-35
వాల్తేరు చేరుట	సాయంత్రం	6-55
తుని "	రాత్రి	9-30
* * *		
తుని నుండి బయలుదేరుట	ఉదయం	6-25
వాల్తేరు చేరుట	వగలు	9-57
విశాఖపట్టణము "	"	9-52
* * *		
రాజమండ్రి నుండి బయలుదేరుట	సా.	5-50
సామల్కోట చేరుట	రాత్రి	7-12
కాకినాడ పోవు "	"	8--0
* * *		
కాకినాడ పోవునుండి బయలుదేరుట	ఉదయం	7--5
సామల్కోట చేరుట	"	7-32
రాజమండ్రి చేరుట	వగలు	9-12

కాకినాడ, రేచెల్లె, విశాఖపట్టణము బ్రాంచిల మీదుగా పోవు బడ్డ మెయిన్ లైను మీదుగా పోవు బడ్డలకు అనుకూలముగా నుండునట్లు మార్చబడినవి.

భారత ప్రభుత్వచట్టము

నిబంధనలను మార్చిన జాయింటుకమిటీ వారి మొదటినివేదిక.

1919 సం. భారత ప్రభుత్వచట్టము నకు సంబంధించి భారత ప్రభుత్వ నిర్మాణమును మార్చును, ఎన్నికలకు గూర్చు భారత ప్రభుత్వమును జనము విభజించును మార్చును భారత ప్రభుత్వమును మార్చును చేసిన చట్ట నిబంధనలను జాయింటుకమిటీ వారు సమావేశమై ఆలోచించి తుది నిర్ణయము చేసినారు. ఈ నిబంధనలను ఆవరణముగా చేర్చుట చేయుట యొనరి. చట్టము నకు సంబంధించిన మిగిలిన నిబంధనలు కేలంగ ఆలోచించి నివేదించబడును.

1 వ భాగము

సాధారణ విషయములు

ఈ నిబంధనలు కేలంగ చేయుటలో భారత ప్రభుత్వము వారును, రాష్ట్ర ప్రభుత్వములవారును ఎన్నికలకు గూర్చు రూపరేఖ కనుబడినారు. అది ముఖ్యముగా వారిని అత్యధిక కాలములో తయారుచేసి వారి ఇంటియూ తయారుచేసిన నిబంధనలలో కమిటీ (జాయింటుకమిటీ) కొద్దిపాటి మార్పులను మార్చుట కావించిరి. ఆర్ట్ కల ఎన్నికల చేయుటయందు పార్లమెంటువారు చూపెట్టి నడదుడై కలబడు, జాయింటు కమిటీవారి కిఫాయలను, విశాలపట్టితో చేరించినారు.

2. కొత్త జాబ్బులను చేయించు తీసికొనలేదుగాని అనేకములను తప్పించు మార్పులు చేసినవి. వివరము లన్నిటిని భారత రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు జ్ఞప్తియందుగా కొని నిబంధనలను తయారుచేసినారు.

3 ఇండియాలో తయారుచేయబడిన, సరళిచేయబడిన నిబంధనలను త్వరలో పార్లమెంటు చూచి ఆమోదించి తప్పించు యెడల, సకాలములో ఎన్నికలకై ప్రయత్నము జరుగును.

2 వ భాగము

రాష్ట్రము భాగము

4. మదరాసులో బ్రాహ్మణేతరులకును, బొంబాయిలో మహారాష్ట్రీయులకును ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము:- ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును గూర్చి తగిన స్వయముగా తుది నిర్ణయముకొనలేక పోయిరి. అందుచేత మధ్యవర్తి నిర్ణయించబడినది. మధ్యవర్తి నిర్ణయము కొందరికి నచ్చినదిగాదు. అయినను నిర్ణయము చక్కగనడచిన కమిటీవారికి తోచినందునను, నిర్ణయమునందు అనవసర ప్రత్యేకము కల్పించుకొనగూడదను నిర్ణయముచేరకు వారు ఏమియు మార్పులు మరల కలగజేయరు. బొంబాయి రాజధానిలో మహారాష్ట్రీయుల కొనగిన స్థానములు కొంచెము అధికముగనున్నందున పార్టీ సంఘమువారికి కష్టముగ నున్నది. కాబట్టి మహారాష్ట్రీయుల కొనగబడిన స్థానములనుండి ఒక స్థానమును మార్చుట తీసికొనబడునది. మిగిలిన విషయములలో మధ్యవర్తి చేసిన తీర్మానములు నిజము.

5. ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము విషయమై భారత ప్రభుత్వమువారు నూపించిన ఏర్పాట్లను మదరాసు బ్రాహ్మణేతరులకు చూపుట ఆశ్చర్యము కమిటీవారు తీసికొనినారు. భారత ప్రభుత్వమువారు నూపించిన మార్పులలో కమిటీవారు మోదించుచున్నారు. బ్రాహ్మణేతరులకును మహారాష్ట్రీయులకును ఎన్ని స్థానములు ప్రత్యేకమువడినవో. అంతయు బ్రాహ్మణేతరులైనను (మహారాష్ట్రీయులు) వత్తురని కమిటీవారు ఆభిప్రాయము. రెండు స్థానములన్ని ప్రత్యేకముగా బ్రాహ్మణేతరులకై ఒక స్థానము ప్రత్యేకమువడి చేయించును. అట్టి ప్రత్యేకమువడి ఎన్నికలలో ఒక బ్రాహ్మణేతరునికి గరిష్టముగ్గురు వోట్లు కల్పి అతనికి తనవారే ఒక బ్రాహ్మణునికి వ్యతిరేకము, న్యాయముగా ప్రత్యేక స్థానము బ్రాహ్మణేతరులకును మిగిలిన స్థానము బ్రాహ్మణులకుని ఇవ్వవలసి నుండునుగా. వారి బ్రాహ్మణేతరులకు గరిష్టముగ్గురు వ్యతిరేకము, మొదటి స్థాన మరని కిచ్చి ప్రత్యేక స్థానము (Reserved seat) నూడ తమ వార వాస్తవికముగల వోట్లుగల బ్రాహ్మణేతరులకు ఇచ్చి చేయవలయు నని మదరాసు బ్రాహ్మణేతరులు కోరిరి. ఈ కోరిక జాయింటు కమిటీవారి సదుద్దేశములకు భంగకరముగ నున్నది.

కార్యకర్తల ప్రాతినిధ్యము.

కార్యకర్తలకు ఎన్నికల ప్రాతినిధ్య మొనగడతనని కమిటీ వారు కిఫాయచేసిరి. కలకత్తా కార్యకర్తలలో రూ 25 ల మొదలు రూ 85 ల వరకు సంపాదించు కార్యకర్తలకును,

బొంబాయి రాజధాని నగరములలో నేతననికాండ్రు మీ నము నకు 40 రూపాయలకు కన్నకు సంపాదించువారికి-ఎన్నికల నిచ్చి అధికారమును, వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును ఒనగబడినది. ఇండియాలోని ప్రస్తుత చట్టములలో ఇంతకుండు మంచి ఏర్పాట్లును నూపావచ్చుగావు. ఇండియాలోని వారికొందరి ప్రతినిధులును, ఇండ్లును, అధికారములను చక్కగనుండగలవనియును, వారికి సామాన్యవోట్లను లభించగలవనియు భారత ప్రభుత్వము వారు కలంబుచున్నారు. ఆ ఆభిప్రాయములో కమిటీవారు తేలికపించుచున్నారు.

సభ్యత్వమునకుండు అటంకములు.

జనరల్ కాన్వెన్షన్ యొగ్గులకును సభ్యత్వము గోరవారు ఆ కాన్వెన్షన్ యొగ్గులో ఎన్నిక వారును నుండరలె నని భారత ప్రభుత్వమువారు కోరుచున్నది. ఏ కాన్వెన్షన్ యొగ్గు తమకును నిబంధించునో, ఆ కాన్వెన్షన్ యొగ్గులో ఎన్నిక వారును నుండరలెననియు, ఏ సంఘమునకు ప్రాతినిధ్యము వహించగోరునో, ఆ సంఘమునకు సంబంధించిన వారు గ నుండరలెననియు ఎంచుట ధర్మము. అయితే రాష్ట్రము లలో తారతమ్యము లేకపోయిన వారును కమిటీవారు కలంబుచున్నారు. ఈ మార్పులు నడుననించును, నిబంధనలలోని 6-వ విషయమును కమిటీవారు మార్పు కావించినారు.

ఆక్రమ ప్రవర్తన నియమములు.

ప్రస్తుతముందు నిబంధనలనుగాక, మరొకటి ఏర్పాటు చేయుటకు, రానున్న భాగములలో ఒకటియు భారత ప్రభుత్వమువారు వ్రాసేకెట్టుదురని తెలియుచున్నది.

(అ) అభ్యర్థులు ఎన్నికలకు ఎంత వ్యయము చేయవలసినదియు ప్రస్తుతము తెలియనందున మొదటి ఎన్నికలు జరిగిన తరువాత వారి వివరములు రాజపత్రికినిగూడ వ్రాసియుండు బడును. 4 వ అనుబంధములో కొన్ని వివరములు చేర్చబడినవి. వీనిని పాటించువారు, ఎన్నికల రద్దుపడుచుండును.

(ఆ) గవర్నరు మెంటువారు కన్వెన్షన్ "టీకములు" వుచ్చు కొని తనిఖీచేయువారు" సంఖ్యను నిర్ణయించినారు. వీరికి మిగిలిన ఇంకను కొందరిని ఏర్పాటుచేసిన, ఆకర్షణ ఆశ్రితమైన ప్రవర్తనలకును కమిటీవారు కలంబుచున్నారు.

(ఇ) నిబంధనలలోని 1 వ భాగము 4 వ అనుబంధములో 1 వ నియమమును కమిటీవారు మార్చినారు. ఈ మార్పులను, ఈ నియమము ఇంగ్లీషు వర్షముల ననుసరించి యుండును.

(ఈ) 82 వ నిబంధనలో ఒక తప్పిముచ్చు కావించబడినది. ఎన్నికలలో సుధమించు వివాదములను తుది నిర్ణయముకై హైకోర్టులో జడ్జిలుగా నుండినవారు కమిషనరులుగ నియమించబడుచున్నది.

9. నిబంధన 7 క్రిందవోటుల గూర్చుచున్నది. దీనిని భాగములకు వివాదముగా నాలోచించి తుది నిర్ణయించి తలపెట్టుచుండును. ఈ తీర్మానము తుది నిర్ణయించుట యే తప్పుదుగాని కనీసము ఒక మాసము కాలము ఇవ్వవలసియుండును.

10. కొన్ని ప్రత్యేకములలో యెన్నికలు ప్రామాణిక ప్రాతినిధ్య మూర్తము ననుసరించి జరుగునని తెలిసికొనుటకు కమిటీవారు సంతసించుచున్నారు. చట్టములో మార్పుల పార్లమెంటు కమిషనువారు నిబంధనలను గూర్చి యొచ్చుచున్న ప్రాతినిధ్యములు ఇంకను హెచ్చించుటకు వసతి గలగ వచ్చును. కాబట్టి భాగములలో అంగీకరింపబడిన అత్యధికముగా చేయుటకు అధికారము ఇచ్చుచు 18 వ నిబంధనలో కొంత తగ్గుచేసినది.

11. "యూరోపియన్" అను మాట తమ విధముగా తర్జిమ చేసినది.

12. మదరాసుకు సంబంధించినంత వరకు ఈ క్రింది మార్పులు చేయబడినవి:

(అ) 8 వ నిబంధన (జి).

వెనకటియందు సంఘములకుండి సభ్యులకు మోజించుటకు ఈ నిబంధన ననుసరించి అధికారముండగలదు.

(ఆ) 4-వ నిబంధన (మదరాసు) ఒక కొద్దిపాటి మార్పు కావించబడినది.

సామాన్య భాగములలో ఎన్నికలకు సంబంధించిన నియమములు.

3-వ భాగము.

13. సభ్యత్వమునకుండు అటంకములు.

సామాన్య భాగములలో సంబంధించిన విషయములలో 6-వ నిబంధనలో, రాష్ట్రము భాగము సభకు అత్యధికము విషయములు ప్రకరము, సరళిచేయబడినది. సామాన్య భాగము సభకుగాని కొన్ని అడ్డపేటులలోగాని ఆయా రాష్ట్ర

Calcutta, Bombay, Madras, Karachi, Rangoon.

గజక, ఫనసవాడీ, నెం 2, బొంబయి
 Proprietor P. D. SAVANT,
 Panaswadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

శ్రీ రత్న శేషులగు లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారి నిర్మాణ పద్య సుమగుచ్ఛము

జనమంది నీతారామస్వామిగారు, పితాపురము.

నీ॥ ఏపండితుని మాటయెల్ల ప్రాజ్ఞులకును
విజ్ఞానసంయుక్త వేదవాక్కు-
ఏధీరు ప్రావీణ్యమెల్ల యోధులకును
ధర్మసంగరమార్గదర్శకంబు
ఏధన్యుడెవలెంబెల్ల మానవులకు
దేశభిమానోపదేశకర్త
ఏరుహతునివాసు మెల్ల మ్రోదవులకు
పరమానురాగసంపాదకంబు

నీ॥ అట్టిబాలగంగాధరడ కట్ట కట
మనలనందఱు యెడవాడి చనియెడివికి
ఎంతకష్టమప్రాపించె నింతలోన!
కడుపుచెలువగుచున్నదిగాని, దిటము
తెచ్చుకొన కక్రమే యెట్టిదీరులకును?

నీ॥ కట్టని వారిచేతిట్టులువడుచును
భూషింపబడినట్లు మోదమందె
మోదమందు టెగాక భూకణాల మొప్పు
చేయ బూనినపనికేసి తీట
చేసితిటు టెగాక చెఱబడియుండియు
స్వగ్ధాన మన్నటై సంతసించె
సంతసించు టెగాక సద్గ్రంథములుగూడ
రసవంత మారితీ రచనచేసె.

నీ॥ ఇంక నెన్నోపాట్లు పడినాడే మిచెప్ప!
నట్టి మహారాష్ట్ర మడియేగ నని విడిచి
యింకనతనిగాంచెడు భాగ్యమెట్లుగల?
భారతీయుల కెంతయా పత్తువచ్చె
నెట్టులీకష్టమును సహియింపగలను?

నీ॥ సంస్కరణంబు లసంతృప్తికరములు, పనికిరావని చెప్పు
వారు గలరు, ఇచ్చినవానితో దృష్టినిబొందుదు. పనికివ
చ్చుననెడువారుగలరు, అన్నము గోరెనున్నము వచ్చెను,
వడ్డనిపల్కెడువారుగలరు, గడవిడచేసిన గలుగుదులభంబు,
వాడ మేలయనెడు వారుగలరు, కాననభిరులవనద్దు చాల
తప్పు, నియడవారుగలరు; కాదనియెడువారు, గలరు;
యుక్తమార్గము దెల్పవలయుగాని, నిట్టి సమయాన తిలకు
లేనట్టికష్ట, మెంతదుర్భరమో వచియింపదరమే!!

నీ॥ బాలగంగాధర భాతినిప్రతివాడు, విద్యాభిరక్షుడు డైవె
లయు గాక! బాలగంగాధర భాతినిప్రతివాడు కర్మపీ
రుడయి క్రామగాక! బాలగంగాధర భాతినిప్రతివాడు,
భరతనేకుడయి పరగుగాక! బాలగంగాధర భాతిని
ప్రతివాడు, నీశ్వరభక్తుడై యెసగుగాక! గీ॥ బ్రహ్మరాజ్యము
స్థిరముగ వలయుగాక! మ్రోదవులెల్ల విధనంబులబ్ధు
గాక! భరతదేశ మావృత్తము బడయుగాక! అఖిలప్రాణి
కోటికి సాఖ్యుడుగునగాక!

కాశీనాథునిచిన ఏరభద్రయ్యగారు, ఈడుపుగల్లు.

ఉ॥ భారతమాతృ పుత్రుడయి, భారతదేశము వృద్ధిజేయుగా
భారమునాని బోధలను బాగుగజేసి స్వరాజ్య బీజముకా
వారకులై జిత్రములు, పండకమున్న మహాత్ముడక్కటా!
భారత మాన్యడో తిలకభానుడే యస్త్రమునందె మాతరో!
చ॥ అనఘుడులోకమాన్య ఘనదన్నును భారతదేశవృద్ధియే
ఘనమనియించి కష్టముల గాంచియు మ్రోదమనండి గీతలకా
ఘనమతి కర్మయోగమును గారవమందగ్రవాసైగ్రంథముకా
ఘనతరకీర్తిగాంచి యటుగాయము బాసెనె యాంధ్ర
మాతరో!

చ॥ ఘన! గంగాధర! లోకమాన్య! తిలకా! కాయణ్యుమా ర్తీ!!
పరా! ఘనస్వారాజ్య భరంబుదాల్చి యశముకా గల్పించి
నల్ దిక్కులకా, జనగానీతును బాడియే విడిమముకా
స్వర్గంబుకుండేరని, స్తనగారాదు విధాతేనెయిటువా!
హా!! దీనకల్పరూపా!!

నీ॥ తన ప్రాణములనిచ్చెదన దేశవృద్ధికై, మాంబు యెడచెవా
మానియెడుడు, కారాగృహములోన ఘనబుద్ధి గీతికు, కర్మ
యోగముప్రాసె ఘనదేవకు, స్వారాజ్య భారమేసాఖ్య
దంబనియెంచి, కష్టంబులెన్నియో గాంచెనెడుడు, భరతి
ఖండములోన భవ్యజన్మముగాంచె, కీర్తివంతము రత్నగిరి
నెనడును॥ అట్టినిపుత్రుడో తిలక స్త్రమించె, నమ్మభారత
మాతరో!! యడలకమ్మ! కలరు నీముద్దుపు పుత్రులొ
గాంధీభూష, లనఘు లెందరోవారల గనగదమ్మ॥

రాజా మంత్రీవెగడ భుజంగరావు బహద్దరుగారి

నీ॥ అధికారు లెన్నెన్ని విధముల బాధించి, వట్టుపల్లార్చి
భయముగనక, కారాగృహప్రాప్తి భారంబనక దేశ నేప
కై పలుమారు సిద్ధపడియు, మితవాదులను పదావతి
దిగ్బ్రు మనుగొల్పి, యరదేశమున దైర్యపటిమ కాపి,
సంతోధ దెల్పరాజుడోమలనణించి, వారి ధాకలకు
భీభత్సుగాక, దేశనేపక పరమావధి గగతించి, మానస
ల లెక్కింపఁ బూనుకొనక, ధరమహారాజ పదవిరుదంబు
బ్రజల,వలనగాంచిన తిలకు దీవంబుక జెందె.

చ॥ నలుబది వత్సరంబులు ఘనంబుగ భారతవర్ష నేపనే
నలుపును నిగహించి వెలువంజ విడిపులకేగి యాంగ్లేదే
కులసహవాసమున్నులిపి సాంపుడలిర్చుస్వరాజ్య కాంతి యై
తిలకు మహాశయిండు చ నెదిర్యపధంబునకున్న హేంబుడై
య॥ సములెవ్వారు భరితిమా తిలక భాస్వదాబ్ధిని బోతా
హిక్ష, సమ భర్మప్రతిపత్తి భూతిపత వైవమ్య క్రియా
హరిక్ష, విమలాంజ్ఞయ ముకార్మికా గగణ పుష్పిపాల
కోతాహిక్ష, జనుదగ్గి ప్రతిరూప కదభినిక్ష జాతీయ
తావాదిక్ష.

నీ॥ సాగించె దేవీయ జనమహాసభక దెబ్బ, వర్షములో మేల్చు
లవంతముగను, వెడమార్గముల ద్రోహు ముఠులఖండించి,
బాపెమితామితవాదములను, అంగ్లేయ సత్కార్యకాఘం
బునకు భారతీయుల యెడలఁ బ్రీతిని ఘటించె, ముస్య
రాజ్యంబు నిచ్చుటవారి మతవని, వాగ్దానమును గాంచె
వాదలన, దేశనేపనుగావించు తెఱఁగునందు, జంతుగొంతు
నెఱుంగని సత్యసంఘ, దనమహారాజు తిలకుగా కన్య
డెవఁడు, సాహసించును దరిదేరి యోహాటింప

నీ॥ అధ్యాత్మ విద్యారహస్య సంపేదియై, గీతారహస్య నిర్మా
తయగుట, వేదవేదాంగ ప్రవీణగ్రంథ్యుడై, ఋగ్వేద
వృత్తి నిర్ణేతయగుట, బహుతరసిద్ధాంతవరరు చితుల్యుడై,
జ్యోతిష మృతపాద శుద్ధుడగుట, ఉన్నత బహుపరిష్క
త్తీర్ణ దక్షుడై, యాంగ్లే భాషాగ్ర విహారియగుట, పాఠ
కాలావి నిర్మాణ పాటవంబు, మహిత విద్యాను సంఘ
నిర్మాణ పటిమ, గలిగియుండుటఁ బండిత తిలక మగుదుఁ
దిక పండితుడెంతయొక దేరిలై.

ఎన్. సుబ్రహ్మణ్యదీక్షితులు. పుంగనూరు.

కా॥ శ్రీమత్సద్గుణులందఱో దర! యశ- శ్రీకోటికాశాంత
రా!, కామాదివిషయవృద్ధి వృజిధర! లోక- కళ్యాణ-విద్యా
ధరా!, భూషణప్రేమవిహితకార్యనికరా! పుణ్యాకారా!
భవుం, దామోదంబు నొసంగునీకు బుధ-మాన్యా! బాల
గంగాధరా!!

నీ॥ వార్యుని గర్భసం- వాసంబునను జేసి, నేర్పిలిచే! నీతిసరసి
రామచంద్రవరణ - రాజీవనేపచే జనరంజనము నీకు,
దనరేనేమో! సత్యభామాకర- సంగ్రహంబునజేసి, యధ్య
సింపిలిచే! స-త్యకలంబు, శ్రీధరాలోకన- శ్రీలచే గీతాగ్ర
మార్గంబుగంటిచే! మాన్యవరీ!, అతుల గంగాధరా
ఖ్యసం- గలిననేమో! యెట్టితాపాళి నేనిస- హింపఁ
గల్గు, కక్షిగడియించితివి నీకు- నద్భుతమునా, ముఖపునకు
వచ్చునే! లోకమాన్య! తిలక!! అనుపమదుర్ల భావ- మాము
రాకారాగ్ని, మాంబులే వనవిహ- రంబులాయె, పరహిత
కరణైక- పరతను బరదేశ యాత్రలే సత్తీర్థ- యాత్రలయ్యె,
సతత భారతమాతృ- సంసేవములెసి, కనుమరుజేవప్రా-
జనములాయె, నభిలషగర్భ్యుల- కానంద సంధాన, దీక్షిత
గర్వత- దీక్షులయ్యె, నెమిసెవువాడ- నెనలేనిసేవరా,
ర్థతలు నాదిగల్గు- రవ్యగుణము, లననియందునీకు, నవతార
మఖిలోపకారకంబు గాడె- కర్రువరీ!

చ॥ ఒకవోనాత్మ సతీవియోగము మనం బుగ్రాధి పాఠో
ధియం, చిక్షాదుగ్ధాతి యవెట్టు; నొక్కయె డగి- శ్రీంపంగ
గారాలయం బకలంకృతి ధైర్యమానియొకయం- త్రెసం
జలింపంపంగనే, కక్షిగీతాగ్రముక దెల్పినావనానా! ధీ- రా-
బాలగంగాధరా!!

నీ॥ పరమభాధాకర- జ్వరవేగమున నిల్చి, యంబులెల్లనున-
శంబులయ్యె, నిర్మలయవాహార- హీనత్వమునక జేసి,
స్వాంతంబుస్వ స్థిత- బాసినకతమునక, గర్వవృద్ధియొక-
గలితయయ్యె, కృత్యవివేకరా - హిత్యంబుచేర బరహిత
బోధక క్రియం జలితయయ్యె, నార! యేమని చెప్పును-
నట్టిజీవి, తాంతవేళను “ధర్మమీ-యవని నెప్పుడొనగి, తల
యెత్తునోయ ధ-ర్యాంతురము, అట్టి సమయమునందునే -
నవతరింతు” ననెడు గీతార్థమును జెప్పి-నట్టి తిలక!, మనుజ
మాత్రుండనే నీవు-మదిదలంప.

చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు.

నీ॥ పరిష మద్యానభూములఁ బ్రసరదున్న
తాళయరసాలవృత్తి భాంతరమున
సంతన వసంతవేళఁ జ్రాణానుభుముగఁ
గంధమెల్లెడు పిక“తిలకం”బువోయె

నీ॥ కన్నుగవనండి బామ్మమల్ కాల్వలయ్యె
సాగె నిట్లూర్చు దిట్లునానా పుటముల,
ఏదియో త్రొత్తమెకంబు పాడుకొనియె
కటకటా నెమ్మొగములిల కమ్ముచెరిగె.

నీ॥ ప్రాతయెడలను దవాడి లేతమేను
దాల్చినే గను యవనికాం తరముడెచ్చి
రంగముననున్న మూర్తధార తిలకంబు
గోలపాల్చాడు పరిషన్న వీలహరిక.

నీ॥ పరమ భక్తిని నిజమాతృ పాదయగ్గరి
దన్య యత్నయ్యుతోడ సతంబుఁ గొలిచి
ప్రజలకై పాటుబడుచున్న భారతీయ
పుత్ర తిలకంబువోయె నిర్ణేతమయ్యె

నీ॥ భవ్య వాగ్గంధరియించి బాలుడై స
మస్త విబుధుల నలరించి మధురకీర్తి
చంద్రుఁ గీలించి సర్వదేశములమించి
నట్టి యభవాంశ తిలకంబు నస్త్రమించె.

కా. అప్పయ్యశాస్త్రిగారు.

కా. స్వారాజ్యంబు స్వరాజ్యమంచు నిలవెఁబాటించి వెక్కేం
డైయో, కాగాగారము నందుండునీను నీ,కార్యంబు
చాలించకే, దారాబంధులు గోలుపోయినను నీ,ధైర్యంబు
బోనీకయెం,తో రమ్యంబునక జేసి మానుష మొహా,తో
డాటుకైయేగితే, సా రాజ్యంబు సమస్తదేశల,దేవా
బాలగంగాధరా!

నీ॥ ధరణిరాజ్యంబిల్లు, ధర్మబాహ్యంబని ధర్మరాజుకుఁ జెప్పఁ
దరలినావై, పంజాబునందలి పలు ఘోరకాత్యలఁ జూడ
తేక యకటయేడ బోతి, సందిగదశమీకు, గలహాయికే
మంచు నమరమృతినకుగ నడచినావై, పురుషకారము
నీవు పూర్తిగఁగవించి, దైవమతోఁ జెప్పదరలినావై.

నీ॥ యనుచునినుఁ బాసి ప్రజయెల్ల సధికమైన, దుఃఖసర్వదము
లోఁబడి తోగుచుండె, నేదితుదయేది యిచట నీసోదరు
లకు, బాలగంగాధరా తిలక భవ్యకీర్తి!

యా. మునయ్యగారు. ప్రొద్దుటూరు.

ఉ॥ ఏమహానీయు నీతిబలమింటికి గంబమురీతినిప్పి హిం
మామహానీయ రాజ్యమున నూనగతికా దగబోయినేమహా
ధీమహితుండుమాకపుడు దేవనిభండగు నాతిలక్మఖం
డోమహితాత్ములార! ఇపుడార్ధజగంబునకేనకక్కటా
తే.గీ. ఘనతిరంతైన భారతాకాశమందు
అజువదాతేండ్లు లేజన్మియెచరించి
అనిరకాజ్ఞాన తిమిరంబు నవలద్రోసి
ఆపులార! తిలక్పావద స్త్రమించె,

చ॥ అనఘాత్మా! జ్వరవేగితుండయివం చాలించి యాకోగ్య
మున్, దనరున్ బోయని యుంటిమీదిను వారాపుత్రకల్
పిద్దు బో, లిననీయంతముదెల్పె! నీమరణమాలిన్కోడచి
చ్చట్లు ను, జ్ఞానచిత్రంబులు కాల్చివైచె, నతవేస! బాల
గంగాధరా,

నీ॥ హాయిలే! యోమహానాజకా! యంచనికానన సభ్యులు
జాలినొందఁ, ఉడిగితేనీవు దేశోద్ధారకా! యంచు; దేశభ
క్తులు మంది దిగులునొంద, అడగితే భరతపుత్రాగ్రేసరా!
యంచు హిందువులేవేక నెగులునొంద. బారితే దివ్యనక్ష
త్రమా, యనికంది, ‘అసియా’ జనని ధైర్యంబునొంద, మఱి
యు నెన్నేని ఖండములో మాన్యడైన, నమ్మ గూర్చి వేతను
జింతించుచుండ, అమరపురీతే మ్రోదవు లందఱకును,
కడుపుచిచ్చిడి తేలిల కృభవరణ్య.

నీ॥ పంజాబునుండి నీ ప్రాణమిత్రుడు లజపుత్రాయ నిమమాద
వచ్చియుండ, ఘననూనాధ్యుండైన గాంధీమహాత్ముండు
స్వయముగావచ్చి నీ సరసనుండ, ప్రాణంబునకునీకు ప్రాణ
మైన కపర్ది నిమిషమే బాముక నిలిచియుండ, ప్రఖ్యాత
మైన బొంబయినగరంబులోగల ధీరులెల్లనిక గొలుచుచుం
డఁ, ఆపులను బొంధవులను మాయభిలదేశ, జనములనుకోక
వారిని మునుగజేసి, ఆరిగియుంటివె నేనునీ మమరపురికి,
ప్రకటనలేజ యోతిక్రభవరణ్య.

కాశ్యపూరి రామమూర్తిగారు, వావిలివలస

సీ॥ జనని! నీకై గదా; సకలబాహుళ్యమున తానుసంపాదించుకొనినాడు, మాత! నీప్రజలకు స్వాతంత్ర్యమునుగూర్చి తగుప్రయత్నమును సత్కర్మమును చేసితివి. తల్లీ! నీవ్యాధివల్ల తాను బుజ్జిల్చి వాసినప్పుడయినా తానుమృతి, అంబ! నీరూపుతానై సర్వధనములతోనె జాతీయస్వరూపమును సేసితివి.

ప్రహృతభట్ల పట్టాభిరామశర్మగారు, గుడివాడ.
సీ॥ భరతమాతృకగర్భ-పాశ్చాత్యకావ్యాదు, పూర్వచంద్రునిభాతి బాడమినాడు, అజ్ఞానలమిరసం-వ్యాప్తలకావ్యాదు. బాలసూర్యునిభాతి-బరగినాడు. స్వచ్ఛావిరహిత-చలగుహ్రాండవహిని. గాంధీకావ్యాదు-గడిగినాడు. భరతచక్రవర్తి-బాగుజేయగ నెంచి, ఇంగ్లాండునకు వెళ్ళి-జేగినాడు. భారతీయకావ్యాదు పు-చారమునకు తగినకార్యములేవ్వారు. దలచినాడు అట్టి శ్రీ బాలగంగాధరకాశ్యపిలిక మనమించెను మనల కోకాల్లికాద్రోసి.

సీ॥ ప్రస్తుతకావ్యాదు గాతావధానముల కల్పితమగుచున్నగాలవేళ, అలభిలషకు సమగ్రయెటులానో తెలియక పరిపించెడు కలనవేళ, లత్యంత్రకథతో నరయువేళ, ప్రధిత్రైశోక్తితో భారతీయులుప్రీతి స్వారాజ్య సౌఖ్యము గొరువేళ, మయ్యునినాడి సత్యలో కమ్ముకేక, లోకమాన్యండుసప్తధి లోకుడైన, బాలగంగాధర తిలకు భవ్యయశుడు, ఇంకమాకేది దిక్కుచు పొందుమాత!

యెడ్లపాటి వెంకట సుబ్బారావుగారు

మ కలలోవిన్నటు నోచు నీయరణమో కైవల్యసంపాదన! లోపలనెంతో దిగులపైపాడుకొను నెప్పుకొల్గనంబోయినన బలుభంగుల భవదీయమూర్తి గనెతన్ శంకింతునీకొప్పుడిట్లుల నీమృత్యువు మృగ్యమంచునికనెట్లులో శాంతిచేకొనునో?

సీ॥ పరదేశములకేగిభరతభండమస్థితః దెటతెల్లంబుగఁ జాటి నావు పూర్వస్వరాజ్య విభూతియేభారతి యులమోక్షదంబంచుఁ బలికినావు. నీదువాదాటిచే నెడినాంగవీరుల తల్లిబుగ్గఁజేసి తనరినావు. లోకమందంతట జోకమాద్రాక్ష్యాలి నెలకొల్పి పేరును నిచ్చినావు. భారతీయుల హృదయానఁ బ్రబలినావు. కన్నతల్లిబుంబును కానుతోడఁ దీర్చినాడవు; స్వర్గంబు చేరి మాచి అరిగినాడవు మమ్ము దుఃఖాధిమంచి.

తే॥ సీ॥ నీవుయవసాన కాలవ నిశితితోడ
వేదవాక్యంబులను బల్కి వెళ్ళినావు
అవియెమార్చ దర్శియయి మికలరుగార
భారతీయులముక్తికై బట్టుకొమ్ము

చంద్రమాలి చిదంబరరావుగారు బాపట్ల

క॥ మనహితుడు మనకు మిత్రుడు
మనసత్పథదర్శకుడు మనచేతుడున్
మనమాన్యండు మనధర్ముడు
మనలన్ విడినాడె నేడు భారతులారా

సీ॥ లోకమాన్యండు, ధీమండ, లోలహృదయు
దార్యచంద్రుడు, కృష్ణగీతార్థజేది
కీర్తనీయుడు తనకీర్తిమూర్తినిచ్చి
కలనె బ్రహ్మంబు బాలగంగాధరండు

సీ॥ తెలివినకంటెను సాత్త్వికమె యుత్తమదేశ హితసాధనంబని యెఱిగినాడు, భగవంతు కేవలోపశరణ ప్రాయుడైన నోత్కర్షములో జేసినాడు, మనుజునోతర మానోత్కర్షకాన నముల విశ్వాసముననుసరింపడు భూతస్థితులకంటె పూర్వభావి సంస్థితులమనోదృష్టి నిచ్చినాడు, భవ్యజాతీయజీవన ప్రభవకార జాగృతి దివ్యానలా వేకుడగుచు, కర్మయోగ నిష్ఠుడై జనులకు సత్తమంపు బోధకనించె బాలగంగాధరండు.

సీ॥ భారతప్రాచీన పరమహనిషార్థ విజ్ఞానమలరించు విమలశక్తి దేశహితార్థమై తెంపుత్యాగముగల్గి సర్వసమర్పణసలుపు శక్తి, జాతీయ నిర్మాణజాతీయతన పరివర్తన గుమిగుర్చు ప్రబలశక్తి సకలనూతన ధర్మసంచలనశక్తి లభిముఖంబు గజేయు శాత్రుశక్తి, ప్రజలయందున పాడనాపు ప్రాప్యములను సులభముగ గల్గజేసెడు నూత్నదృష్టి గల్గి నాయకడయ్యె గంగాధరండు తిలకమైభూరి భారత ధీరులందు

మ. శేనాచార్యులుగారు, మదరాసు

క॥ పుట్టినదామాత నెవలూరిక నిల్చి తడియపాళిభవం
పట్టులవైనపూర్వమున కీదగునట్లుల జ్ఞానశక్తులన్
పట్టునవచ్చుపట్టిమతి పాత్రపుజీవన యాత్రజేసినా, పట్టిటు
బల్కునేతలు సహస్రపు భాగము జేయనేర్చిరే॥

ఒక ఆభిమాని

సీ॥ మితవాదమనుమాట - తులవాదమయ్యెనె, వ్యానివామము వివేచన-బడినయపుడు, ఏగుదెంచెడి నంచు- నేమృగేంద్రము గాంచి బ్రటిషుదిగ్గజముల-బెగ్గడిల్లె, ప్రాణనిర్ణయమున బ్రముఖుల కెవ్వండు, నూరతస్వాయంబు-చొప్పుదెలిపె సంగ్రామ భయండు-జాతీయగౌరవ, శౌర్యరూపముజూప జాలెనెడకు, అతడుమృత్యుడే కాంగ్రెస్-భాధిపత్యమందకుండుట యొకటి స-త్యంబుగాని, కుంభసంభవకృప ముఖ్య-గురుకుమార, కూరవర్ణులఃఖోనియ-కోవిరాజి

క॥ కరలిస యలుకన్ గంగా
ధరుఁదాలమనన్ బుర్రతెయమున్ దునిమెన్
గరుణన్ జూపగనేడి

భరతసాత్రుత్వ పథము-ప్రజలకుఁ జూపెన్

క॥ నీవేతెంచుచు నుంటివంచు తెలియన్-నిర్మృతులలోకంబునన్, దైవాకారుడు న్యునిగ్రుడగుదా-వాభాయిసాలోజియో, ధీమత్యుల భరతీయులెల్లరును నే-తెంచంగనిన్ జాడగా, నావిభాత్యనుఖంబుఁ జేకొను మ-హాత్మా బాలగంగాధరా?

ఇంద్రగంటి వేంకటేశ్వర శర్మగారు, తిరువల్లి క్లెరిక్

క॥ భారతమాతకంతగతి-పట్టినదక్కట! నేడుతత్వము ద్ధారకుడున్ మహాత్ముడు ను-దారమనమ్ముడు బద్ధదీక్షుడున్, భారతహండు ధీరుడును-భక్తుడు ధర్మపరాయణుండు నీ, భారతీ సాతీయకుడు-దాటి చనన్ ద్వివిబాల యంబుకున్,

క॥ ఎందఱోపురుషులండినను-నెమ్మనియాలికాది ధీరులన్ గొండజేసే గడించె తన-కూర్మి తనాజులుగాగ మానసంబంధవివాంధికుంబు నతి-భక్తిని గూర్చుదరంచు, నక్కటా! యందఱిలోనవెద మృతి-నందగ మారకు దుఃఖమాగునే?

సీ॥ దేశభివృద్ధికై-దీవికేసువరకును, పాటుపడినమాన-వంతుడెవడు, మర్రిబోధకమగు, కర్మయోగమువాసి, జ్ఞానోపదేశమొనర్చినవాడు, భారతీయులట్లు-వారసేమంబుకై యత్నించువాస్తార్థ-త్యాగియెవడు, నిజమైననరత్నండు-నిష్క-పటాదగుట, బ్రధమగణ్యుండుగా - బరగెనెనడు. అట్టి పుణ్యమూర్తి, ననఘ-నార్యచరిత్రు, బాలగంగాధర భక్తవరని, జానీమనఃకాంతుండు-కాంతచిత్తు, నిగనోనర్చి నిర్యాణంబు-నిచ్చుగాత!

ఆంధ్రసోదరులు అవురకు

సీ॥ జన్మమెత్తినదాది, దేశమున ముప్రసిద్ధుడగుచు ప్రజాసేవజేయుచు దనజీవితం బంత దానవసించె నంబ

కోతలకు మహాశయం తెల్లరును గనంగ.

సీ॥ తాల్మిగల వాడు కాంత హృదయు డతండు తల్లి! నిష్కబ్రోచుచు దరికి వ్రీలి అట్టి పుత్రుగోల్పయి తే యమరభుని మరలనెప్పుడు గాంచెడు లోకమాన్యనకట

సీ॥ చింతనొందకు తల్లి నీస్వాంతమందు. కొంతదీరదు నీవట్టి కొడుకుగనవెపుడు, నయినతల్లి నీవేడ్చు, పుడమినుండి ముక్తిగనలేదు కొమరు దామష్టికమున

సీ॥ తీవ్రదుఃఖానలంబలి దీనుజేయ, తిలకుగారి మరణవార్త తెలిసినంత నె, మది నేదో నమ్మరానియనకు ఋణమనిచాట, వాగిసిలినన్న వాదిర మ్మె.

అన్నవరపు లక్ష్మీనరసింహముగారు, నెల్లూరు.

సీ॥ దేశసేవాపరుడగుచుఁజేరిల్లి
మాతృదేశభివృద్ధికై మహితకృష
ములకు నోర్చినభమ్మని పుణ్యచతు, నట్టెనిపాడు బొట్టుల బట్టుకొతలె మృత్యుదేవతా! నీకార్యమెంతగలదో?

క॥ ఉండరే! కళమాతృద్ధారకులుగాని, గంగాధరుని సాటి కలరజగతి? లేర! స్వార్థత్యాగ సారాయణులుగాని, గంగాధరునిసాటి కలరజగతి? ఒప్పురే! ధర్మగుణోదారులెదైన, గంగాధరునిసాటి కలరజగతి? పొడవరే! నెందైన భూతవయాపరులో, గంగాధరునిసాటి కలరజగతి? కలరస్వాతంత్ర్యమునగోరు ఘనలుగాని, తల్లదర్శంబుఁదగని పాట్లత్తమిల్ల, నోర్పుకాంత పరూపకుం డొకఁడులేడు అమలకీర్తికరీరుండు నార్యసుతుండు, లోఅమాన్య గంగాధరశ్రీకుండువన.

సీ॥ అతనియద్యయముల నభివృద్ధి తెందంగ దీవింపుమాయంక దేశమాత! అతనివలెనె కొందఱుప్రతిమానులై ప్రబలంగఁ జేయు మాభరతమాత! అతనిబాంబుగుణమతులను సుతులనుఁ గడుపారంగను మమృతమృత్యు! అతని యశోరమ, యాచంద్రతారార్క మవనిపై విలసిల్లు నట్లుజేసి, యతని యెడదోవలమన్న మతినినడక, సహధికులకాకటాక్ష వీక్షణరసామృతమున సురలోకసామ్రాజ్యధరునిజేసి, పరలుమమ్మర! నీకేవే వందనములు, దివ్యసద్గుణోపేత! యాదేశమాత!!

దామరాజు పుండరీకాక్షుడుగారు, నత్తెనవల్లి

సీ॥ అమరలోకాధిపత్యము వహించుటకన్య, రాన్వాసముంత లో నంపిరయ్య, ఇసాలోకయాత్ర చాలింపగా నిన్నింత విసికించి విసికించి వేచిరవరు; హైందవులపడుచున్న యగచాట మోఱవెట్టి, శ్రీ రాముడతడు వేంచేసిరయ్య, తిలకావతారంబు నిలసమాప్తమచేసి, కలికివైపుటంగ కాంక్ష టయ్య, క్షేప్తవృత్తుడ వీవట్లు చేరువనుచు, స్వప్నమందైన నమ్మని కాంతమాత, ఘోషమితినిారి కుప్పలు గూలిపోయె, భారతంబింక నేరీతి బ్రతుకగలదో?

సీ॥ అస్తమించివంటినా! జేర! నీవ
అస్తమించుట! నూర్యచంద్రుడయ్యెల్ల
వెలయునందాక, జగములు నిలచుదాక
జలనిధులు మలమలనింకు తుణుముదాక
ముప్పదియు మూడుకొట్ల పొందువులహృదయ
పుటములందస్తమింతువే పుణ్యమూర్తి॥

సీ॥ గాంధీబుద్ధివర్మ యాగరతుడుదగుచు,
కూర్చిరావణబృహద్రాక్షి మారుడవయి,
మారుతల్లి బ్రిటిష్ రాజభూమండవయి
భారతవిశాసలక్ష్మి గద్దెర్రవగుచు,
హైందవస్వరాజ్యమున కడ్డమైనజలధి
దాట వారధిగట్టిన మేటివగుచు,
దారముతమునకు నేడు మాలవ్యబలులుగాగ,
నీదుపదపద్మములను కాంగ్రెసుననిల్చి
రాజ్యమేలిరి; అన్నిటరామునకును
నీకుసరిపోయెనయ్య మా లోకమాన్య,
రామరీతిగ చిరికిరిముడవిక
కాంతి, నీయాత్మ కనికంబు జెలగుగాక.

గోళ్ళమూడి రామనాథముగారు, బెజవాడ

సీ॥ తనమనేనవ్య పర్యమున భారతమాత, నిలచివేయఁ బురి కొలుపు కరన, భారతమాతకుఁ బ్రసదంబు గొలుపగా, జాతీయహితుల కష్టములువావ, నిరుపమాజ్వలరాజనీతి కోవిదుండు శ్రీ తిలకుమహారాజు దేశహితుండు, జాతీయ వీణవై సరసమధురభావ, రసముల బోసి చల్లతినుమీటి ఘోరకర్ణంబులకుఁదానుఁ గుపితుడగుచు, నిర్భయంబుగ వారితో నిండుసభల, గర్జకఠినంపుమాటల నిర్ణయించు చతురశేఖరుడకనికె సాటియెవడు॥

క॥ పుట్టిననాటనుండి కడుమోడమతో, దనజీవమంతయున్ కట్టడలొందు పొందువుల గాచుటక వినియోగజేట్టి యిక్కటలుల నెన్నియో గనినగర్భవరుండును లోకమాన్యడై నట్టి విశారధిరుండగు నావులమిత్రుడు, లోకమంతయున్ యట్టివిచారసంపదమున నింపుమోక్షము కేగనక్కటా

సీ॥ స్వాతంత్ర్యమేరీతి సాధించవలెనో, తెల్పిలేదమాకుధిరవర్య, కఠినశీటులనెన్నో కాకుంబుననీవు పాల్గొంటివేమున్ను బరమపురుష, కారాగృహంబులే కనకసాధంబులై, తనరెగా నీకెపు ధన్యచరిత, నిరతంబునీదేశనెగ్గులఁ బోగొట్టి, దలకువే దీక్షతో ధర్మమూర్తి. వనపుల్నిటా నిరసించి వాసిగాంచి, నిర్దుబోవేంద్రమూర్తివై నెలసీతివు తిలకుమహారాజ! మమువీడి, యలనువిడచి, పరుషపదవికేగిరే! భక్తవర్య॥

గు. వెంకన్నగారు

సీ॥ భక్తి పాంపిరివోవ భరతమాతకు నేవజేసిన సుతులలో శ్రేష్ఠముండు, పూతమై చెఱువారు గీతార్థసారంబు విప్పి చెప్పిన యట్టి విలుభవరుండు, భావంబులో నుంత భయమన్న దెఱుంగక స్వాయమునకుపోరు నయవిందుండు, పొందు నేకము నుద్ధరించు సద్బుద్ధితో పెక్కుచిక్కులందడ పెద్దవాడు, లోకమాన్యపులిరదము వీకఁగొన్న, బాలగంగాధరలిక పండితుండు, ఘనమదంబున సురలు స్వాగత మొసంగ, జేర స్వర్గంబు; దేశంబు చిన్నవోయె.

సీ॥ "నీమలోక జేసితిఁ జేయఁగల్గినదెల్లఁ జేయుదు స్వర్గంబుఁ జేరియింక, నింగ్లాండు ప్రజలకే నెఱిగించితినిఁ జాలఁ దెలియఁజెప్పెదనింక దివిజులకును, అంగ్లేయ సచివాళి నాశ్రయించితి నుంత నాశ్రయించెద నింక నమరసచివు, భరతమాతర! నీకు భయములే దిఁకముందు, నీష్ఠితములు పండు నిది నిజంబు, చింతనొందుకు నాకునై; చిన్నినిసుల, నరసి కాపాడు కొనఁగదే! అంబ" యనుచు దిలకు విలుధుండు దివినుండి తెలుపుచుండె, భరతమాతకు దుఃఖంపు భరమడింప.

సీ॥ అతని మరణవార్త నాలకించినయమ్మ 'దక్కటా' యయ్య యెన్గో యనివారు, అని వెంటనే తెంచి యాత్మబంధునకట్లు చన్నిళ్ళోమొన్న కున్నవారు, మునిస్సానముచేసి ముమ్మర మృగు భక్తి 'నాత్మకాంతించుగాక' ననివారు, అని మం దిరముఁజేరి యతనియున్నతి నెంచి, ఘనుడంచు మది నెంచు కొననివారు, అక్షరానును లీ ఇండి యనులలోన, నూటికొ బదుగురె నెవ్వోటలేరు; లోకమాన్య విరుదము నుల్లోక మయ్యె, నట్టిఘనునకుఁ జెందుటం బట్టి తాను.

పాన్నాడ కృష్ణమూర్తిగారు (రాజోలు)

మ॥ అకటా! భారతవర్ష భాంధువుడు విద్యావార్ధిగీతారహ
స్యకలాభోధకుఁ డా ర్రతతుఁడు సత్యాపూర్వాధ్యుఁడు ని
ర్వికలస్వాంతుఁడు కర్మయోగి నుజనప్రీతుఁడు విజ్ఞాని ధై
ర్యకలాపుఁడు లోకమాన్య తిలకుఁడ సుంగకుండయ్యెగా!
సీ॥ సకలలోకులకు విజ్ఞానదీప్తిని సంగ మిహారమండల ము
మించెనట, కృపదీపజనుల కోరికల వెల్లను దీర్చు, నమర
భూజము భగ్నిమయ్యె నట! ఆతులధైర్యముచే నచల
స్థితినిమించు వసుమతీధము కూలబడియె నట, రంగద
భంగ వరాళకల్లోలయా, ఇద్దగుణాంబుధి ఇంకెనట!
అకటమనఁబల గంగాధరావ్యాయుఁడు, వరమవిజ్ఞాన తిల
కుండు వర్ణలంఘ, ధైర్యమహితుండు సద్గుణధుర్యుడతఁగ,
దివికి గీర్వాణులెల్లరు దివికికొలువ.
చ॥ ప్రజలతిభక్తి క్రింగెల్లఁగ స్వరాజ్యలహితి క్షిప్తయత్నమున
నిజముగనల్పి మూఢజననిందల కోర్పి ప్రవాసవేళలన్
గజలితకాగి లేకపోకాంతును కష్టములొంది యక్కటా!
విజయముగల్గువేళ మనవీరుఁడు స్వర్గముజేరఁజెల్లువే

సత్యవల్లి మానుమంతరావుగారు. దుగ్గిరాల.

సీ॥ లోకమాన్యగీతనిని- వేదధనుడు
బాలగంగాధరుండను- ప్రాజ్ఞ మతుఁడు
వరమహాకృష్ణసింహమై- వరణవాఁడు
యెడికి మాతల్లి! కనుపడ- తడి చెవును?
సీ॥ బ్రతిభుకార్యకర్త - ప్రేమసంపాదించు, నింకాండునకు
నిప్పు-దెగినాఁ డో! క్రాంతసంస్కరణంబు- అత్రవే యని
తెల్పి, స్వాతంత్ర్య మార్జింపు- జనినవాఁడో! పంజాబువధుల
లో- పడిమృతులైనట్టి, వారినోదార్చు- జేరివాఁడో! గీతా
రహస్యమున్- గీప్తులెకినదెల్పు, స్వర్గలోకమునకు- జనిన
వాఁడో! జేతనదీప్తిగనలేక- రోసపడియు, దివ్యలోకంబు
నందున్న- జేతనభక్తి, రెట్టియోచనదెల్పుదు- రేమొ నునుచు,
వరిగినాడ లె! మాతలకు- అమృ! చెవును.

దోమా వేంకట స్వామిగుప్తగారు. కర్నూలు

సీ॥ పదిమందియొకట నీపడి తిన్నె జేరినీ దైవచార్మిలము నరసి,
యరసి, ప్రాప్తదంబుదమునం బడు వర్షమన మించు గన్నీ
ట నేవనంగాంచి, కాంచి, భవదీయ కృతమైన పాపం
బయిన గీతాఽ మృతాంబుధిసోల లాడి, యాడి, మాఁడు
మాదులఁ బోలుఁ బుడమలందునోక్క పురుషుడేగనఁ
టంచుఁ బోలి, పోలి, ఇటులస్మరి యించుటే కాని, ఇం
క నేమి, చేయుటకు నైనపాధ్యమే? చిత్తమందు, జర్మ
గించి, మాకుంకూడఁజెలఁగునీడు, కత్తిలోఁ గొంతదయనే
యఁ జెలఁగుచిలక!!
సీ॥ నిజముగా నినుగూర్చి యజరమాగానంబు భజనమందిరము
లల్లబలుఁగాతఁ; భన దువశ్యానకోల్లానంబులందునీ ఇద్ద
ప్రభావంబు వెల్లఁగాతఁ; చిరత భక్తులనీపఁజ్రచార్మిలంబు
జెలమిసే వేళ స్మరింతుగాతఁ; వారి డా సుమతిగాయకని
కాయంబునీ కరల నిత్యముఁ జేర్చుఁగాలఁగాతఁ; అంక
రాహిత్యభావితైజాఽంకలింబ, పొంద నీపారతైలిని స్రం
ద్రకిర్తి, శేవమూర్తికై భూమివైజెలఁ గునుయ్య! బాల
గంగాధర! తిలక, ప్రపంచమాన్య!!

ప్రాసెనర్. బులుసు - రామజోగరావుగారు.

సీ॥ ఊధగేయ చంద్రగుప్తుఁడు నిష్టఁబూని, కార్యముఁ దీర్చి
కొనియె కార్యమునుఁ జూపి, అల-మేజనీ"రాజ్య మిలఁ
గోరె"గైరుబా,ల్లి"ని గూడిచేసెఁ బాపన జపంబు, మిడి
యగంధరుఁడు సామిని గొల్పియోయగల్, తురకమాఁకల
నుండివెడికొనియె, వరయశోధరుఁడు తిమ్మరుసు ప్రగడ
నిల్పెఁ గృష్ణ రాయలను మర్కటస్థలీల, కానితిలక మహారాజా
భూనివేయ మడుగు లధికముగను వారి మహిమకన్నఁ
జూపి స్వారాజ్యకర్తృడై జూరఁగొనియె, స్వర్గభూముల
స్వయముగ స్వామియెడుట.
చ॥ నూతనరాజకీయ ప్రవహువురధార గభీర వీర కూ
భూతనగర్భభంగ గుణభూత ఘనాఘనకుల్య రక్షితోపేత
వసుంధరాభరణ; ప్రేక్షణ భారతమాత స్వేచ్ఛ స
త్వేతన గీత పాతకయ తీర్థర తిల్కమహిమ! చారా!
చ॥ అరువది మూడువర్షములారయఁ గర్మన కోరవత్సభూ
సురభరతస్వముండల యశోవిభవాంచిత యుక్తయుక్తిచే
నరిబలమెల్ల సేళన యాచిత వృత్తిని ద్రోక్కియెల్ల క్రి
చారిపద పద్మసన్నిధికి హ చనిపోతిక తిల్క రత్నమా!

శ్రీమతి, నాగేశ్వరీదేవిగారు.

సీ॥ ఎవ్వని వాక్కుధామవృంధు నిమ్న గాంతరమునగుంకియుఁ
దనియఁ గలమే! ఎవ్వనిధైర్య తుహిన మహిమధంధు
ప్రాంగణ తలమున నిల్చితనఁగలము, ఎవ్వని సద్రూప
మిండివరప్రియుకాంచిచే జగమును గాఢచంగలము, ఎవ్వని
యద్ధింధ మింపారు భానుని వెలుగుచేసెక మోడవెలయఁ
గలము. అనుచు సోదర సుదోహమదరు చుండఁ గల్ప
భూరునా పల్లవ కలితవృదుశశయ్యవైఁ బవ్వలిందితే శంభు
రూప, బాలగంగాధర తిలక్కు భవ్యవరత!

ప. శంకరశర్మగారు, కర్నూలు.

చ॥ ఎందఱులేయోభువిని, నెందఱులేరును గౌరవాధ్యులక
న్నెందఱులేరు? పండితులు ఎందఱులేరు, జగత్సూక్ష్మాలు
న్నెందఱులేరుధార్మికులు, నెందఱులేరునుగ్రీగుణాధ్యులక
న్నెందఱులేరు క్రితలకు, నీడగువారలు లేరుగాంచగన్.
సీ॥ ఇట్టి జనరత్న మికమందఱు, బుట్టబోడు
గల్గిననుగాని యిటువంటి ఘనుడుగాడు
ఈతనికి యాదునరి యెవ్వరిందు నెందు
లేరులేరుమమ్మాటికి లేరులేరు!!
సీ॥ తిలకవర్ణమమ్మలనిలు దిక్కుపడ
జేసివనధిలోద్రోమట చెలగునొక్క
సంకటంబులపాల్ జేసిస్వర్గమునకు
నేగుటకు నీకుచునెట్లు నెనగనకటా!!

కూచిమంచి, సుబ్బారాయకవి. వీరికాపురము.

సీ॥ భోజనాతురుఁ డన్న మను వండుచుండఁగ, భర్తన భాండం
బు పగిలినటుల, బహుపాపానునీరు బడయ నుండగ చటు
క్కున క్రాడుతెగిచేడ కూలినటుల, నుడిగాలిలోకావ
నడిసంక్రమన బోవవెరునఁ బాక్కాని విరిగినటుల, నడు
తేయి, జీకటి బడియెగురె దీపమును, జలుక్కున
వారి పోయినటుల, గవ్య పదమును జేరగాఁ గడగి, నిన్నె
యూరగాఁ గన్న భారత మాతకీప్య,దధిని స్పృహ
గల్గించి, యవని విడిచి రయ్యయో, బాలగంగాధ రాజ్య
తిలక!

పాతూరి రామమూర్తి

సముద్రాల వెంకటరాఘవాచార్యులు గార్లు.
చ॥ భారత జేతనామక విభావిత విష్ణువదంబునందు పా
ల్పారెను నెచ్చెలుక భగణభావని చుట్టును ముట్టికెల్లిడు
ర్యారజ్యరంబువేరి యలరామపుత్ర బడియ ప్రమించితే
యోరువలేరు గా పరులకుండిన దుష్టులు లోకమాన్యఁడా!
మ॥ జననంబొందినవాడినుండి "తిలకా"చాంచల్య కూన్యండజై
అనయంబుక కడుభక్తి క్రేలన నీకర్పించితి"ఇండియా"
మనమందుంచినవేదకృద్ధి కరముక మాల్పి"తలక"రెట్లుచుక
నిను నేరితదంబకుండురకటా! నిర్భాగ్యులీవ్రాందపుర.
సీ॥ వెయ్యకన్నుల వెల్లువేసారి యేమైన, తనపదవియ్య గా
దలచే నేమి! అమృతాంబుధిలో హాసంబు రోపియు,తిల
కునొక్కని క్రింద దీసికొని లో! అధికార్యకుండ మరంగ
భార్యతో, కొలువుండి నీకిది గూర్చి నేమి, కమలగర్భుని
మాటకడ లేర్పగాలేక, పోయిపోవమ్మిటు పొక్కనేసి!!
తే. గాక నీపాదచానుల కలసి మెలగు
భరతసంకరావతూన కట్టి పాల్కుగూర్చి
అకట! మారేండ్లు నిండక యపుడెదిరి
పోగతంచేమి? నీజన్మభూమి విడచి.
చ. సరసవో విలాసన యశాలి, యశస్వినునుండు గోఖలే
మరణము జెందకంటికి నిమంటికి నొక్కటే భారగాగనం
దులుమన జేతనామక నకులే పచరించుచునేమి నెప్పినీ
వరిగో! పురదుఃఖ మెటులా మెకుడిరెకులోకమాన్యఁడా!
మ. మాను ముంజెప్పియు మాకు సౌఖ్యముల వెంపుంకూర్చి
దీపంచు మే,మన యంబుం దల పోవినంత నిలుచున్నా
మయ్య! ఇన్నాకేదా కనుమాకోర్కెల కూన్యనానముల
గా గావించి స్వర్గ్యామిక, జనగా జెల్లునీ లోకమాన్య
తిలక! సఖ్యాది దుఃఖభగన్.

జ. రామలింగముగారు.పింగోలు

సీ॥ ఎవ్వనికాంతము భేందు తింబము జ్యోత్స్న, హరికె నొకనీ
డ నలరజేయు, నెవ్వనివ కృత్య విభుంపాతమునట్లు, పర
వాది గుండియల్ పగులజేయు, ఎవ్వనివాక్యాల మెఱు
గంగభారత, జేతంబు వెల్లు నావేళపరమ, ఎవ్వనిరాజ్య
తంత్ర వ్యావసాపార నీతి కార్యపుల నుట్టుకలూచుచు, అట్టి
గుణసాంధ్రుడగు నీకుతాగ్రర్థ మవసరంబగు సమయంబు
నందు నిన్ను విడిచి దివికే భారత వీరమాత బాలగంగాధ
రుండు నీవాడెయిక.
సీ॥ గాంధీచహత్యండు కరుణనిన్ జూడదా వచ్చెనన్నా!
కనుక విచ్చవేమి, అలకపట్టి యేమె అడుగుచున్నాడునిక
అన్న! మోమె త్రి మాటాడవేమి? పాకుతాతీతన సంచనా
ములపాపు కొనవచ్చెనన్న! మేల్కొననవేమి! అలహాల్వి
ఘనుడు నిన్నుడుగు స్వస్తుడవెయంచన్న! బాగుంటినంచన
వదేమి! అవతరించినవనియ్యె నయ్యనీకు వమ్మువిడవాడి
దాస్యాన్ని ప్రగ్గువంచు, దిక్కుచూపించి పోవైతే దివ్యచ
రిత, బాలగంగాధర! తిలక ప్రభువరేణ్య.
భారతజాతీయ స్వాతంత్ర్యమునకు జన్మసభార వోసిన
సీ. మాన్యరముడు, కర్మయోగ పథాగ్రగామియై మించిన,
ర్మ్యుండుడై చెలసిన పరమయోగి, రాజకీయ జ్ఞానతేజం
బునక జగంబు నెముంప బాలు సంపూర్ణయతుడు, సకల
వేదో పనిమ త్సార మకరందమాని రూపొందినజ్ఞానమూర్తి,
గీ. కడమ దేహంబుపీడు నాగడియదనుక, తానుగీతల జడు
వుచు ధైర్యవృత్తి, బాలగంగాధరుండు నిక బాని తుదకు
బ్రహ్మమండైక్యమయ్యెనో భారతాంబ!!

బాలకవి మానుమంత వజ్రుల జగన్నాథశర్మగారు
లక్ష్మీపాలవరం.

సీ॥ కుడిభుజంబదిబోయె ఘోరలేపాలికి, నికమన కార్యంబు
రెట్టులగును? జేకోద్ధరణజేయు ధీరుండు దివికేగ, నికమన
కార్యంబు రెట్టులగును, భారతస్వాతంత్ర్య బద్ధకంఠు
జేగ, నికమన కార్యంబు రెట్టులగును, అనుచు భారత
నాయకు ల్ని నుదలంచి, దుఃఖనిరధిమున్నును దూఱుచుండ,
భరతమాత్య గర్భమునకు స్ఫురపుజమ్ము, కెట్టిదివికేగనా
య్యమా! వీరపురుష॥

జంభాల శివన్న శాస్త్రిగారు

సీ. భారతోద్ధరణ సంభావితమగురాజ్య తంత్రమేతారక మ
త్రమయ్యె, జేకోద్ధరణపం దేవనవచెఱు పాలయోపాసా
డ కాలయ్యె, మార్కతోశోత్పాట నాటివేక్షనకు కష్టం
ప్రియే ఘనముఖా వాప్రియయ్యె, స్వాత్మతాదూర వికాల
మతికి ప్రపంచంబె యాత్మీయ కుటుంబమయ్యె, ఆ మహా
త్ముండు తిలకోప నామకుండు, బాలగంగాధరుండు కృపా
లయండు, అవనినాబాల గోపాల మంగలార్పు, పాఠ
గాగఁ డా స్వారాజ్య మేలఁజనియె.
సీ. విరతమాయాదుర్గ భేదనంబునకునే ప్రాజ్ఞానిబుద్ధి ఫిరంగి
గుండు, గుణజుబ్బ హైందవ కోటుల కెవనినా మమ్ముత్త
క్షరమగు మృతిరాజ, మార్కటమున్నులి యాదార్యములె
వాని కుగ్గుతోరెట్టియ యురుగుణములు, చాతుర్యముతులైన
సామ్రాజ్యపతులకే యనఘసాహసము భయావహమ్మ,
సకలజన మిత్రుడను, గర్మసాక్షి లోక, కాంధపుఁడు,
జగచ్చక్రువు, పరమదుఃఖ, నిరత నిర్మగ్నధరణి సుతరణ
రరణి, యైన తిలక ప్రభాకరుం డ ప్రమించె.
సీ. అద్దానిబగిసాఠ నలరాక్షసామ్ము గోపాలకృష్ణ గోకులబి
మ్రుంగ, రాధివర్షంబు సార్థక నామవిద్దియ బాలగంగా
ధరు పాలబడియె, అధికమ్ముగా క్రాంతబాన్య మాపము
దుఃఖ వార్తాక్రణముచే వంతకేర్చె, బహుళపక్ష ప్రతి
పత్తిరాత్రి భారతపురులకు కాళ రాత్రియయ్యె, బహు
విధభయన కాళని ప్రాయమగుచు, వ్యధితుల నొనర్చె నీ
శనివాసరంబు, అక్కటా! ప్రూరదుర్దిన మయ్యెదినమా,
భారతీయుల దురదృష్ట వళక నేడు.
సీ. నిధిలలోకాభివందిర పాదుడైన పాకారి మృతిపదమ్ము
గోరినాగ, జేవతాగునపద స్థిత బృహస్పతితోడ ధర్మవా
దమానేయఁ దలచినాక, సనకాదిజేతరా సంఘానియలకు
గీతారహస్యము తెల్పు, దరలివాన, నీవునాటివమొక్క
నిలుపుట కమృతమ్ము నార్పించఁ దివమున కరగివాన, స్వర్గ
మానకన్న గొప్పది జన్మభూమి, యనెడు నీవు స్వరాజ్య
లక్ష్మీనిద్యకంచి యల్లస్వారాజ్య మేలంగ నరిగివేసి, యను
చితంబుచు చెప్ప సాహసమాదాల్చు.
చ॥ జేకపోవెమలార! సమదీరత కర్మధురీణులార! యా జేక
మునిఱు క్రి తిలక వీరుడు నాటిన కర్మవృక్షమున్, వేళల
మాలుమున్ గునయ విస్తరవారము నుండికాచుచుక, నా
కము లేనికాంతిని బొనర్చుడి యారని యంతరాత్మభక్త.

పాలపూడి నరసింహశాస్త్రిగారు

సీ॥ లోకమా! నీకు వెల్లులవే ప్రముండుల లోకమాన్యఁడును
నీ లోనగలవె, కాలమా! నీవక్కనునంతర మెట్టికో, తిలకు
నీలోన సంక్రమింఁగలవె, రాధివామకత్పరంబు! నీ రా
ద్రతఁ జూపెదవా బాలగంగాధరజేయ, మోహమ యీ
నాచు ముఖ్యపట్టణమ! నీ మురి వెంబడిత నీమధ్యభోయ.
జేకమా! నీకుమంచినదేనామయ్యె, రాజ్యమా! నిమ్న
మెప్పింపరమలులేతమా? సౌఖ్యమా! మాకుదురంబు జరిగితి
గడ, బాలగంగాధరుండు స్వర్గ భాగుడయ్యె.
సీ. భారతరాజ్యసంపాదనంబునకునె ద్విపాంతరావాసకీర్తన
గంటి, భారతరాజ్య సంపాదనంబునకునె కారాగృహం
గణకుండవైతి, భారతరాజ్యసంపాదనంబునకునె స్వాత్మ
తంబులనెల్లఁ జదువఁజెడితి, భారతరాజ్యసంపాదనంబు
నకునె పరజేగమనతాపమునఁబడితి. ఇట్టి లోకైకరక్షణ
లెన్నియింకఁ, గలవుకోకాని నిను మర్మగలమె మేము,
బాలగంగాధరాభిఖ్య భరతమాఖ్య, లోకతిలకుండైనయో
లోకమాన్య!
సీ. ప్రాజ్యంపురాజ్య స్వాతంత్ర్యంబులెంపుట గంధిమహాత్ము
డగ్గరను నిలిపి, రాజభక్తినిలోక రక్తిలెంపుటనె క్రి
ఖపరేమసంసిద్ధపఱితి, ప్రభుమన్ననలఁ బొంది ప్రజలరక్షిం
చుట మాంజ్యాదులందు సమ్మతిగనంచి, మామనగడకు
సమ్మకార్థనమును, లాలాలజపతియొద్దఁ గీలకొలిపి. సత్య
శిలదయాశ్వాస సాహసాదు, లన్నియును సత్యమార్త్య
దులందు నిలిపి, సారినిస్వారాజ్యలక్ష్మీనిఁ జూరఁగొనగఁ,
రెట్టివినిలోకమాన్య క్రిధస్థులక.
సీ. జేతనామకన్నదిట్ట యాతిలకంబు, నేడు సమసిపోయె
నిజముగాను, లోకమాన్యలింక లోకంబునందున, లేరు లేరు
లేరు లేరు లేరు.
లోకమాన్యఁడైన నీ లోనియాత్మ, కాంతరనుఁ బొంది
స్వర్గోక సరణిజేర, అదిగంగాధరుం డైన యట్టిజేవు, నాత్మ
దలఁచెడివారమో ఆర్ధుతిలక.

దేవరకొండ జగన్నాథరావుగారు. కాకినాడ.

సీ॥ తల్లితల్లెలలూ దారుపనబువై, నలినీలి మేఘంబు లల
మిసలు, రహిమిరాబుల్లి రాకాసుధాంతువై, రామచంద్ర
హాచార్యులు గ్రమ్మినట్లు, మాడవోలితమైన మందకోద్యా
నంబునందు దట్టపువచు చిందినట్లు, నవపుల్లకల్పారణి
నాకరమైన, నొకపాదనడిచిన కుడినీనట్లు, భారతీ
యులు స్వాతంత్ర్య భవనమెక్క, మొదటిమెట్టున నడుగిడ
మురియుచుండ, వారిసంతోస సుఖ విషపాపాయమయ్యె,
కలగినీచుట్టి కతన నో తిలకురాజి!

చ॥ కడిమెడుబిడ్డలంగన కాంతవు నీ కుతులందునుదిలక్,
బుడుతవిశ్వేశ్వరేశ్వరిని బోల రనంత యశుండుదాని ను
నిడిచిన, మధ్యవైతిపిట, వేయికేలను దిండిపోతురా,
జడమతులై నీ వెతలం జక్కగఁగిద్దురె భారతాంబరీ,

సీ॥ అవతారమొందినాడ నేతుహితుమంతవ్యంత కర్మధూభా
గమందు, అభ్యాసమొనరించె, నాంక్షేపగీర్వాణ విద్యా
ద్యయము బుద్ధిపుతముగ, అభిషేకమాడినా డనయంబు
గీతారహస్య నీరధి నిర్మలాంబువులను, అవధారణమొనర్చె
నత్యంతదేశ సేవాగమనత కర్మయోగముడ,

సీ॥ వైదువానంబులయెడు కఠినయోగ
బంధముల స్వరాజ్య సన్నదవిజయ
గోరకపమోర్జిన మానికుంజరుండు
బాలగంగాధరతిలకుబోలఁగలరె,

పొన్నలూరు, సూర్యనారాయణ శర్మగారు
సోమవరప్పాడు. (కృష్ణ.)

సీ॥ భరతఖండమునందు భవ్యతేజస్సుగి-గాంచెదానెవ్వని
గాంచుకలిమి, నఖిలభారతసంఘ మరయనెవ్వని డి, వ్యు
త్తేజమునమించి వజ్రంబుల నెవనియచ్చువంబు భువి నట్టి
వారికి, లభియింప దెల్ల కాలములయందు, నెవనియశోలత
వేడునంద్రంబుల కడకటికొండవై గలయల్లబాక,

తే॥ నట్టిలోకమాన్యుండు దానప్రసించె, గృహుఁడనై మించిన
యట్లు గిరులునయి, వనలునధనుల నేకమై కనఁగఁబడియె
భరతమాతకు దుఃఖ విస్తరతజేసి

సీ॥ అలమహారాష్ట్ర భవ్యత్వమేమనిచెప్ప, భవదదయంబును
బడయుకతన, బాంచాలదేశపు భాగ్యమేమనిచెప్ప, భవ
దుక్తియట్లులబడయుకతన, వంగదేశపుభవంబు నేమని
చెప్ప, భవదీయవర్ణన పడయుకతన, బాంధ్రదేశపు
బూజ్యత్వమేమనిచెప్ప, భవదదదేశంబుల బడయుకతన

॥ నెచటఁదిగిరి; నెచట నీరుచిరపదము, నూనిలివి; నీదుమై
గాలియెనసోక, నెచట; నవోట్టు పావనదేశదయ్యె,
కలితభర్మ! గంగాధరతిలకభర్మ!

తే॥ నీదులితగని దేశంబులేదు; నీదుచేరు నెఱుంగని. మానవుల్
లేరు; నీదు, దయఁగనని దేశమేలేదు దారకరుణ! లలితధీ
యక్షిభర్మ శ్రీతిలకభర్మ!

సీ॥ విహికకుఖములయందు న్యాయార్థి తంబులుగాని యితరము
లపొందవైతి, వైహికభావంబునందు భర్మము దయా,
దాక్షిణ్యముల నెత్తఁదలఁగవైతి, విహికతేజంబులందునఁ
బ్రజలతాపాంబుల గల్గింపఁదలఁగవైతి, వామక్షికుంబ
యిన యా భగవద్గీత, పారాయణంబును బాడువైతి

తే॥ వోమహాత్మ! వేటొక్కజన్మ మొనరఁబోదు; నీకుఁ గ్రవ
ల్యనికసతి విశ్వతంబు, అజర! యనంతలేజోఽతిగణ్య! లలి
తకాలగంగాధర తిలకభర్మ॥

ఆదవానిపొరులు.

సీ॥ ఇండియాదేశ మఖండసంపదలచే నిండింప నెవ్వఁడు-నెగడి
యందె, రాజ్యభర్మభావ-రాజావారా నెవ్వఁడుత్రరించు
సం-పత్రిగాంచె, నీలిమత్తకు లోక నియతిదనమతి దార
బోన నెవఁడు దగినరీతి, ఈ రాజ్యముననింత స్వారాజ్య
మనుచింత పాధించె నెవ్వఁడు నత్యవృత్తి, అట్టి భగవ
వాను తిలకుఁ డీయనవిదేది, స్వర్గమున కేగ నమవార్త
భగవచ్చేతి, కూలమట్టుల నీనుల జొచ్చెనట, మనభ విషయ
భాగ్యమే మనగలయు.

ఒక విద్యార్థి

చ॥ తిరుమగుసంపదల్ విడచి దేశహితంబునుగోరి నత్కృపా
కరుడయి భారతీయ తిలకంబును నిత్యము నాంగదేశ భీ
కరుడయి యైహికార్థ విముఖత్వమునొందిన లోకమాన్య స
ద్గురునిమనంబు శాంతిగను దుగ్ధపయోధి నులేకునత్కృపన్

సీ॥ భరతమాతనుగూర్చి పాట్లాందోననుటకు గారాగ్యహాస
కర్మసాక్షి, సంస్కృతభాషావి శారదుండనుటకు గర్మయో
గరహస్య కర్మసాక్షి, మృతజీవి తిలకని నుతియించుటకు
నయి తద్యక్షకాంతయే దగినసాక్షి, రాజనీలినెఱింగి రాజ
తననుటకు నవసానకాల వాక్యంబుసాక్షి, ఎట్టిపాత్రులు
గల్గిన నేమిఫలము, ఫలముగలయెట్టి ఫల మహాభగ్ను మ
య్యె, చందనపరాగవన్తు సమన్వితముగ, చిత్తవిశ్రాంతి
గోరి విచ్చితముగను.

బులుసు భైరవమూర్తిగారు, గుత్తెనడివి

చ॥ అరుది యేనువత్సరము లర్థము ప్రజ్ఞయు ప్రాణమానముల్
పరుమము భారవోని బహుభంగుల నిన్ను దరింప జేయసా
దరమున కష్టముల్పడిన భవ్యమనస్సుండు లోకమాన్య డా
సురపురి నిశ్చమించు మనసుంగని యేగ గదయ్యభారతి.

మ॥ జననీ! నీకు జనించి తత్ఫలముగా సంసేవ గావించిన
కనయంబాత్మ సహోదర ప్రతీతి సకాయమాన్యము తృప్తి నీ
బులుసుం దీర్చున కర్మనీరుడు మృతుం డెట్లను? గంభీరమై

యశంతబాతనిమూర్తి సర్వజనహృద్యాప్తిప్రీతి బ్రకాశింపఁక.
సీ॥ దేశస్వతంత్ర ముద్దేశించి స్వరాఖ్యము లుజ్జగించిన మేటి
యోయుకాడు, భారతప్రజలెల్ల పడుకష్టముల గాంచి యా
త్యక్తోపించు దయామయుండు, భారతదేశ సాభాగ్యమే
తనభాగ్య మనుచు కష్టించు దేశాభిమాని, కలహననైన
క్రమహర్గగామియై యుగనిమిట్టి న్యాయైకభవంబు, కార్య
కూరుండు బాలగంగాధరంబు, నీరుమాంబు తిలక్కు
లోకమాన్య, ద్రుప్తమంచెటంచు నీడల నేల, నతనిభావంబు
నల్లిక్కు లలమియుండ.

జాన శంకరయ్యగారు మోరి

సీ॥ రత్నగిర్యాఖ్య పురంబున జిత్వాన, నావనీసుర వంశమం
దుఁబుట్టి, పార్వతీబాయి గర్భ ప్రకుక్తి ముఖ్యమై దేశమె
లైడ యేముగాంచి, జనకుడో గంగాధరునకు స్వకీయ
సచ్చరిత మాలమునఁ బ్రశస్తిదెచ్చి, మాతాపితలు గతింపఁ
గఁ జిన్నపుడే ధృతిశ్రీని మనంబునఁ జిక్కఁబట్టి, దీక్షయొ
ప్పారఁ బట్టపరీక్షయందు, న్యాయవాది పరీక్ష జయంబు
నొంది, యన్నివిధముల నుత్తముడై మెలంగి, నట్టిబాల
గంగాధరుం డ్రుప్తమించె.

సీ॥ పునహామహాపురంబునఁ ప్రసిద్ధిని బొందినట్టి "చాపల్ కేసు"
నందునుట, రహిమిరాబుల్లిబాయి రాష్ట్రీయ సభకుఁ గార్య
ద్రుత్తగానుండి యలరుకతన, ఘనవిజృంభ సమాధి పునర్యధ
రణమున నుత్సాహ మొనరించుచుంటఁ జేసి సరసి బాంబులు
రాష్ట్రీకాసన సభలోన గౌరవ సభ్యత గల్గియుంటు,
నగరపాలకసభలోన మిగులఁదెలివి, జూపుచుండుటఁ దన
కీర్తియేపు మీఱ, సకలజనమితండ్లైన సద్గుణంబు, తిలకు
మనలను విడవాడి దినికి జనియె.

సీ॥ మహిరీతిస్వదేశోద్ధమము విదేశ, వస్తువుల బహిష్కా
రముఁ బ్రబలఁజేసి, రహిమిరాబుల్లి విద్యా స్వరాజ్యవిషయ
ములను బోధించునట్టి యాతిలక కేడి?

క॥ ఆరెండుమాండలేలో, గారాగారును బాధగించుచు
గీతక, నేరిమి మీఱఁగ వ్రాసిన, ధీర్గానెనుండు భరత
దేశము విడిచెక.

సీ॥ తీరియక వ్యాసము నొనరచించి పశ్చిమదేశ బుధనుతి
జెందినాడు, తొలిపట్టులందు నాద్యుల సముద్రనివాస
మును వ్రాసి పత్తిర్రిగినినవాడు, పార్థివీకృతి మహా
రాష్ట్రమున భగవద్గీత రచించినదలివాడు, పులికాద్య
యమునఁ బ్రతివాదిభీకర న్యాయరాజంబుల వ్రాయునాడు.
దేశహితకర్తార్యమైతి విరచనాణ, దేశమునకేగి నిజకీర్తి
దెనుల వెలుఁగ, నాంగ్లబంధులఁ దనకీర్తి కద్దుతంబు,
జెందఁజేసిన తిలకుండు చేరినము.

నరమారి శెట్టి ఆదినారాయణ రావుగారు ఏలూరు

సీ॥ ఈప్రక్కనీలావు నీప్రక్కనీచావు, మోదంబు భేదంబు
ముప్పిరిగొన, నీచేతనుస్వరాజ్య విశేషస్వరాజ్య, మినా
పరాసక్తి సహించియుండ, నీచెదనీకీర్తి యీచెదనీయార్థి
కల్పితములకు వెక్కువపడంగ, నీకంట నీకంట తీకంట
నుష్టంబు, లాదరానాదర భేదముగొన, బోరింబునఁ
దలకెక్కి పోటునీను, జయముగాంచెన యుక్తంబు సమ
తపేయ, నేభివగ్గుంప కక్యమా నికమాలి, బారమద్దియ
పారంబు మారితిలక!

డబీరు సగరకోటేశ్వరరావుగారు ఖుర్దారోడ్డు

సీ॥ ఎవ్వని కుభకీర్తి యీరడు భువనముల్ మార్యచంద్రుల
భాతి నూటిగాంచె, నేమానయిని నామాక్షరజ్యోతు
లెల్లగూహులలో విల్లసిల్లె, నే మహామహునివ్య నిజకథా
శ్రవణంబు సర్వపాపంబులు సమయజేయు, నేధీరవయ్యని
పాధిరసర కార్యచయము చేపలకు సలిపెనుఖము, నెవ
డు తన జన్మభూమికి నెసగకీర్తి, ఆర్తజన రక్షణావర్తి
హాసమూర్తి, బాలగంగాధరతిలకు కిలవర్తి, కీర్తిశేషుడై
వైకుంఠ వర్తదామె.

ఉ॥ నీడలలోనువాడు మరె పెద్దలబోధ్యము లెంచువాడుతా
సాదరమొప్పుగా నుజన సంఘములందున మెప్పులాపైహా
వేదవిశారదుండు మతివేగుడు భాసుర బుద్ధికాలియుక్
వేదన లొందలొకులిట నేగ్రేవిద్యవ పౌఖ్యమొందగాన్.

చ॥ కలిగినగాని విప్లములు కష్టములన్నియు వచ్చెగాని తా,
దలచిన కార్యముల్ వెళ్ళక దగ్గకజేసె మహాత్మ్యంబుతో
నిలచెన వానిచేడధర నీరజపందన కుందవాసనా, మలయ
జ గంధవాహముగ మాన్యచక్రతుడు లోకమాన్యుడన్.

పార్థశరీ శంకరగిరి వేంకటరమణకవి. నిడుదవ్రాలు

చ॥ పరఁగెడివైందావనికె-బట్టుమగట్టిరాజా, రాజత
స్థిరయకుండైన శ్రీ తిలక-ధీరుడొకండును, దీనరక్షణ
దరదరతలైబుద్ధియగు-ధన్యుఁగుగంధ మహాత్ముడొక్కఁడున్

బురిగొని నిల్చియున్న టికి-బూనిరిగా కొరులేరు? చెప్పండి.
సీ॥ చటులతర సత్ప్రభాకర పటలిచేత
భారతీయబునిక సన పటిమఁ బెంచి
ఆస్థమించెను లోక మాన్యతననించి

బాలగంగాధరావ్యయ భానుమూర్తి
ఉ॥ తిరుని దుఃఖవారినిధి దేశము నెల్లదమున్ది యుండ నే
వారిని మాకుజాపితిని ధైర్యముఁదక్కఁగ నాయకాభి, ఏ
తిరుననామ నీకొఱత దీరడునంచును గుందుచుంప మా
భారతమాత; శ్రీ తిలకుబాయఁగఁ జేసితి నేలదైదమా!

సీ॥ గీతారహస్యంబు గీర్తింబివైందన ప్రళయనెల్లదను బరసి
నాడు, భారత జాతీయ భాస్వత్ప్ర భావంబు దేశదేశం
బులఁ దెల్పినాడు, ధృతిచేత సత్కృతారతిచేత లోక మా
న్యతచేతనెల్లడ నలరినాడు, భరత్యరాజ్య స్వతంత్రంబు
లుగను జన్మ సార్థకత్వంబుని చాటినాడు, బాలగంగా
ధరుండు నేడు బా నేభునిని, విదితయశమును మూత్రము
విడిచినెట్టి, భారతీయుల మూసన ఫలకములను, తిలకు
నామాక్షరంబులు నిలుచుఁగాక.

కల్లూరు అహోబల శర్మగారు, బెంగుళూరు

సీ॥ దైవమా! యల్పజీవమితనికి నెనఁగి
తృప్తిఁజెందితివేకోర్కా తీక్షణగాడే!
ఇతను సంతోషమున నుండు మీపుధాత్రి
పొట్టనిండెను మణియేమి? పుణ్యపురమ

సీ॥ అవనియరువది నాల్గేండ్లు యతనియాయు
వక్కటా! యట్టిఘోరఁద్రో హంబునీవు
తలఁచవచ్చునె? తలఁచియు భరణిమరియు
నిదియు యుక్తంబిదియు, యుక్త మిదియుమంచి

సీ॥ హా! తిలక్కుమహారాజ! భూతలమున
నిన్ను దయలేక గొంపోయె నీరజాక్షు
దభిలనీబంధుతలని దుఃఖాల్పిమున్ని,
కటకటా! యిట్టికోక మే కరణిమేము
యడఁగఁ ద్రొక్కఁగ నేర్చుచో యవనియందు

సీ॥ భరతదేశంబు నుద్ధరిం పగనరులు
నీదు లేజాగ్ని ప్రభవ పుట్టుగురుగార;
శక్తియుత్సాహముల భాత్రీ శక్యజనుల
హృదయములనిండి సర్వదా! మెదలుగార!

ముత్రినేని వేంకట చెన్న కేశవులు

సీ॥ చెక్కినంబునిండి కన్నీళ్ళు చిందులాడఁ
కురులు విడిపోన భరణిచెఁ బారలి పారలి
కోకమవతారమై తిన జోకతోఁప
హా! కుమారక! హా! ముద్దులయ్య! యిండు
అన్న! విలపించు జాడు నీయనుగుదల్లి

సీ॥ ఆపలన్ని నీవై నిల్చినట్టి శేల
దిక్కు నేదిక్కునన్ లేని దీనురాలు,
గంజీకేయి నోమని కన్పడివి,
కడు నమాయికురాలు నీకన్నతల్లి

వీడిపోవుట నీకిది పాడియయ్య!
మాతదుఃఖాల్పిముండు మాన్యమయ్య!
జనని యిడుమల గుడుపుట చువటయ్య!
చెఁదనిధివాక్ర కంఠేమి నేయ నేర్పు

ఆస్థమించునూర్పుని నెవ్వఁ దాచవోపు
తల్లడి! స్వర్గధూమలఁ జూడఁ దరిలిపామ్ము
నీయశక్తియడఁద్రొడ్డు నెగడు గాక
చాయమూర్తి! గంగాధరచక్రవర్తి

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యానిలయము, కొత్తూరు--గోదావరి

తిరుమః--29-1-2 తేదీ కొత్తూరులో జరిగినవివరములలో
తుదిగుర తీర్మానములు గానింపబడినవి:-వ్యాపకీ నువ్వారావు
వంతులుగారి యొక్కయు శిశువు వేంకటచలము పంతులు
గారి యొక్కయు తల్లి(తండ్రి సూర్యనారాయణ రావుగారి
యొక్కయు) బ్రస్తీపదవుల నిశ్చయికాలము ముగిసి ఆసాన
ముఖ కాళి అయిరి. తిరిగి వారి ముగ్గురిని బ్రస్తీపంక
మండ తీర్మానించదమయిరి. వేంకటచలము వంతులుగారి
(వేదెంటుగా సూర్యనారాయణ రావుగారు కేకటెంకను
వుండుటకు తీర్మానించదమయిరి. మాదిరాజు నరసింహ
కృష్ణారావుగారు నహాయ కార్యదర్శిగ నుండుటకు తీర్మానిం
చదమయిరి. బుజును (కళాశం వి. పి. వి. యర్. గారు నం
గ్కూర్ భాషా చరిత్ర) వాంఛ్యము చుకర్చి విషయముల నుచ
స్థనించుటగాను గౌరవోత్సాహము నంగీకరించి యుండు యా
కమిటికాదు వారికి తండవముల వర్షించుచు వారిని ఆతనికి నిశ్చ
మించుచున్నార.

ఆంధ్రపరిశోధకమహామండలి

తృతీయవార్షికోత్సవము

పితాపురమునందు, ఈ నెల 14, 15 తేదీలలో సమావేశమగుట

సభాధ్యక్షులగు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి ఉపన్యాసము

అధ్యక్షకోపన్యాసము

సభాసభులకు నమస్కృతులు!

వర్తమానముగము ప్రపంచప్రవృత్తియందు పరిశోధకయుగము.

సకలదేశములందును స్వజాతీయాత్మ స్వరూపమును ప్రత్యక్షముఁ జేయుటకు పరిశోధనలు చేయబడుచున్నవి. సకల జాతులు కులములు మతములు స్వధర్మమునకును స్వస్వరూపమునకును స్వభావమును ఆధారభూతములైన సంస్కారబీజవికాస విధానమును భావ్యభివృద్ధిసాధనములను నిర్ణయించి, ప్రపంచవికాసమునందర్హస్థానమును అధిష్టించుటకు బ్రయత్నములను జేయుచున్నవి. ప్రాచీన సంస్కారానుభవమునందు దృష్టి లేని జాతులకు వర్తమానపరిస్థితులుగాని భావిపరిణామముగాని గ్రాహ్యమగుట దుస్థైర్యముగ నుండును. జాతీయహృదయానుభవము దేశమునందును సారస్వతమునందును సాహిత్యమునందును కళలయందును పరిశోధకులకు గోచరం బగుచుండును. చిరకాలానుభవము గల భారతజాతీయ సంస్కారసమస్యలు గాని ఆంధ్రజాతీయ సంస్కారసమస్యలు గాని ఆంధ్రవిద్యావంతుల హృదయమును తగిన రీతిని ఆకర్షించుచుండుట సంతాపకరము. ఆంధ్రవిద్యావంతులు పరిశోధనలందు జూపుచున్న యలసత్వము భావ్యభివృద్ధికి ప్రతిబంధకముగ నున్నది. ద్రవిడులు కర్ణాటకులు మహారాష్ట్రులు బంగాళులు భాషయందును వాఙ్మయము నందును చరిత్రయందును పరిశోధనలను చేసి గత వర్తమాన సంస్కారములను పరిశోధించి జాతీయపరిణామమునకు పాటుపడుచుండగ నాంధ్రవిద్యావంతు లితర విషయములందువలె నీ విషయమునందును నభినివేశమును జూపకుండుట సంతాపకరము. ఆంధ్రదేశమునకు భండార్కరులను బాలగంగాధరతిలకులను ప్రజేంద్రులను కనకలభాగ్య మింకను గలుగలేదు. అట్టి భాగ్యమును గలుగజేయుట కేర్పడిన ఈ పరిశోధక మహామండలి చేయుచున్న తృతీయవార్షికోత్సవ నిర్వహణమునకు నే ససమర్థుడనని ఎఱిగియును నామిత్రుల సత్ప్రయత్నములకు నా సానుభూతిని దెలుపుటయే యీ గౌరవస్థానమునందీ మహాపండితబృంద సమక్షమునందు నిలువబడుటకు గౌరణంబని విన్నవించుచున్నాను. మహారాజశ్రీ, చెలికాని లచ్చారావు జమిందారుగారును, ధర్మారావుగారును, వంగూరు సుబ్బారావుగారును, ఈయాంధ్రపరిశోధక మహామండలిని దేశాభ్యుదయమునకు ప్రయోజనకరముగ జేయుటకై వారు చేయుచున్న ప్రయత్నములను వారు శ్రుతేపఱచిన కార్యనివేదికములు వ్యక్తము చేయుచున్నవి. ఈపరిశోధకాలయమునందు భద్రముచేయబడిన తాళపత్ర లిఖితగ్రంథములు శాసనములు నాణకములు నిర్వాహకుల పరిశోధనోత్సాహమునకు ప్రమాణముగ నున్నవి. ప్రాచీనచరిత్రగల పితాపురము పరిశోధకులకు మార్గదర్శకముగ నుండగలదని నమ్ముచున్నాము. అవకాశములు కలవారందఱును వారి ప్రయత్నములకు తోడ్పడి వారి సంకల్పములను సఫలము చేయుట ధర్మము.

పరిశోధనము

పరిశోధనము గహనకార్యము. సత్యాన్వేషణము పరిశోధనకు లక్ష్యము. సత్యాన్వేషణమున కవసరమైన సాధనసంపత్తిని సమకూర్చుట వ్యయప్రయాసములతో గూడిన పనియై యున్నది. ఆంధ్రుల ప్రాచీన సభ్యత్వమును పరిశోధించుట కెన్నియో పరిశోధనసాధనములు గావలసియున్నవి. తామ్రశిలాశాసనములు తాళపత్రగ్రంథములు ముద్రితగ్రంథములు ప్రాచీనస్తూపములు మందిరములు దేవాలయములు ప్రాచీననాణకాడులు మొదలగు సాధనములు ప్రాచీనచరిత్రను పరిశోధించుటకు సాధనములుగ నున్నవి. ఈ సాధనము లన్నియు నున్నను సాధనముల నుపయోగింపదగిన సాధకులు లేనపుడు సాధనము నిరుపయోగములు. సత్యాన్వేషణమునకై పరిశోధనలను జేయుటకు సాధకునకు విద్య పరిజ్ఞానము సంభావన మొదలగునవి కావలసియున్నవి. ఈ లక్షణములు గలవా రున్నను పోషణము లేక వారి శక్తి సామర్థ్యములు నిరుపయోగములుగ నున్నవి. స్వస్వరూపమును కనుగొనుటకు మూలబీజమైన పరిశోధన విషయమునకు మన విద్వాంసులు తమ దృష్టిని మఱియి ప్రజల కీ విషయమునందభిరుచిని గలిగించుట మన పురోవృద్ధికి పరమసాధనముగ నున్నది.

ఆంధ్రపరిశోధనము మహావిషయ పరిశోధనముగ నున్నది. ఆంధ్రపరిశోధనమునందు ఆంధ్రభాషాపరిశోధనము, వాఙ్మయపరిశోధనము,

సాహిత్యపరిశోధనము, శాసనపరిశోధనము, వాస్తుపరిశోధనము, దేశపరిశోధనము మొదలగు విషయములన్నియును చేరియున్నవి. ఈ విషయముల నామూలాగ్రముగ పరిశోధించి సిద్ధాంతములను జేయుట సామాన్యులకు సాధ్యమైన పనిగాదు. సత్యాన్వేషణపరాయణులైన లక్ష్మీపుత్రులు సరస్వతీపుత్రులు చేరి ఈ పనిని జేయవలసి యుండును. ఈ విషయమునందంతవఱకును కొంతపని జరిగినను ప్రస్తుతము దేశావసరములకు తగినంతపని జరిగియుండ లేదని పరిశోధనచరిత్రము విశదము చేయుచున్నది.

పరిశోధనలందు మొదటివిషయములు దేశమునకు కాలమునకు వంశమునకు సంబంధమును గలిగియున్నవి. ఆంధ్రులు పంచద్రావిడులందు జేరియున్నారని మన ధర్మశాస్త్రములు తెలుపుచున్నవి. ఆంధ్రులు, కర్ణాటకులు, ఘూర్జరులు, మహారాష్ట్రులు, ద్రావిడులు, పంచద్రావిడులు, ద్రావిడాంధ్రులుదక్షిణదేశమున కాదిమనానులైనదియును పరదేశాగతులైనదియును నాద్యులైనదియును ననాద్యులైనదియును వివాదాస్పదవిషయముగ నున్నది. ద్రావిడులనాద్యులైన సీతీయజాతి వారని కాల్లువెలుగా రారంభించిన సిద్ధాంతమును సామాన్యులుగ పాశ్చాత్యపండితులు నమ్ముచున్నారు. ఈ సిద్ధాంతమును కాల్లువెలుగారు భాషావంశము ననుసరించియును వ్యాకరణ నిర్మాణము ననుసరించియును ద్రావిడజాతీయముల ననుసరించియును చేసియుండిరి. భాషాసంబంధమునందు సీతీయను బాంధవ్యము గోచరమైనను రూపవంశనిర్ణయమునందు కాల్లువెలుగారికి ఆర్యవంశ సంబంధము గోచరమైనది. ద్రావిడభాషావ్యాకరణమును వ్రాసిన కాల్లువెలుగారు సందిగ్ధస్థితివలన సీతీయను వంశసిద్ధాంతమునందు సంపూర్ణామోదమును జూపియుండలేదు. సర్ విలియము హంటరుగారు భరతఖండమున కీశాన్వదితనండి వచ్చిన కొలారిను వంశజులకును వాయవ్యదిశ నుండివచ్చినద్రావిడులకును దక్షిణప్రస్థమునందు సంయోగముగలిగినదనియును ఉభయజాతీయుల సంయోగముద్రావిడజాతుల మూలవంశమనియును వ్రాసియుండిరి. ద్రావిడజాతి సీతీయా కొలారియా సంకరమను హంటరుగారి వాదమున కాధారములు లేవు. హిందూదేశ భాషాపరిశోధనమునజేసి గ్రీషనుగారు ద్రావిడభాషలు ముండభాషావంశమునకు జేరినవనియును ద్రావిడులు ముండవంశజులనియును వ్రాసియుండిరి. స్కాటరు మొదలగు మానవ వంశశాస్త్రజ్ఞులు ద్రావిడులు ప్రళయము నొందిన లెమూరియాజాతికి జేందిరని సిద్ధాంతమును జేయుచున్నారు. మహాప్రళయమునందు దక్షిణమహాసముద్రమునందు గల లెమూరియాఖండము జలమయమైనపుడు వంశజులు దక్షిణ హిందూస్థానమునందు చేరినదియుండిరినియును వారే ద్రావిడులనియును శాస్త్రజ్ఞులు తలచుచున్నారు. ఈ సిద్ధాంతమును తేకుమళ్ల రాజగోపాలరావుగారు వారి దక్షిణ హిందూస్థాన పరిశోధన పత్రికయందు పూర్వపక్షముచేసిరి. పూర్వపక్షమునకు ముఖ్యకారణము ఆస్ట్రేలియనులకును పోలిసిసియనులకును ద్రావిడులకును రూపలక్షణములందును భాషాలక్షణములందును సంబంధము లేక పోవుట యని రాజగోపాలరావుగారి పూర్వపక్షము నిర్ణయించినది. లెమూరియా ప్రజాచరిత్రము మానవ వంశ శాస్త్రజ్ఞుల పరిశోధనల కర్హవిషయముగ నున్నది.

లెమూరియా

లోకమునందు కొన్ని వేలయేండ్లకు బూర్వము మహాప్రళయముగలిగిన విషయమును అన్ని జాతులవారును విశ్వసించుచున్నారు. మన పురాణములు బైబిలు ఈజిప్టు ఛాలియా చరిత్రములు ప్రళయ సంస్మరణమును చేయుచున్నవి. క్లెటో రిపబ్లికునందు నాగరకజనాక్రాంతమైన మహాఖండము జలమయమయిన విధము వర్ణింపబడినది. పోలిసిసియా ద్వీపములందు నాగరకజాతులు సయితము గలవని యాత్రికు లవృషపుడు గనుగొనెడి ప్రజల స్థితిగతులు వ్యక్తము చేయుచున్నవి. లెమూరియాఖండవాసులు పోలిసిసియాజాతివారని యూహించుట కాధారములు లేవు. రామాయణము వర్ణనలవలనను దక్షిణమునందు నాగరకతను బొందిన జాతులు నివసించిన విధము ధ్రువపడుచున్నది. రాముడు రావణసంహారాంతరము పుష్పకము నెక్కి అయోధ్యకు వెడలినటులు రామాయణము వర్ణించుచున్నది. లంకాద్వీపవాసులు పుష్పకమును కలిగియుండిరి.

శ్రీరాముడు సీతా స్వేచ్ఛణమును జేయునపుడు కిష్కింధయందు వానర రాజ్యమును కనుగొనెను. ఆ వానర వైవ్యసహాయముననే లంకాధి పతిని జయించిన విధమును రామాయణము వర్ణించుచున్నది. వానరు లకు ద్రావిడులకు గల సంబంధము తెలియకున్నది. దక్షిణాంత ప్రదేశవాసులకును వానరులకును భేదము గలదని రామాయణ వర్ణ నములు స్పష్టము చేయుచున్నవి. దివ్యజ్ఞానపరిశోధనలు అమూల్యాయా ప్రజలు నాగరకతను బొందినటులు తెలుపుచున్నవి. ఈ సందర్భ ములనుబట్టి ద్రవిడులకును అమూల్యాయనులకును గల సంబంధమును నిర్ణయించుట యాంధ్రపరిశోధనమునకును బ్రయోజనకరముగ నుండ గలదు. ద్రవిడులకును ద్రూయిడులకును గల సంబంధమును నివేషయ నిర్ణయమున కనుకూలంపగలదు. అమూల్యాయా ప్రళయమునందు ద్రూయిడు లింగ్లాండునందును, ద్రావిడులు దక్షిణదేశాంతమునందును నిలిచియుండితేమో విమర్శనయోగ్యము. చిలుకూరి వీరభద్రరావు గారు నాగులు ద్రావిడులని నిర్ణయించిరి. కాని ద్రావిడులకు నాగు లకు గల సంబంధము నిర్ణయింపవలసియున్నది. మానవుల ప్రతిభకు ధర్మము శీలము మూలము గాని, వంశము మూలముగాదు. వర్త మానయుగమునం దార్యవంశజనము మహాప్రతిభకు మూలమైనను ప్రాచీనకాలమునం దీ జాతియే నాగరకమునకు మూలబీజమని నిర్ణ యింపవలసిన యవసరము లేదు. విశ్వవికాసమునకు సకల జాతు లును యథాశక్తిని తోడ్పడుచున్నవి. అమూల్యాయనులు ఛాల్డీయ నులు వారి పరిజ్ఞానమును విశ్వవికాసమునకు వినియోగించి యస్త్ర మించిరి. పాశ్చాత్యార్యవంశజులు వారి విజ్ఞానమును వర్తమానయుగ మునందుప్రపంచవికాసమునకు వినియోగించుచున్నను, మహాలయ మునకు తోడ్పడుచున్న విధమును సంగ్రామవ్యాపనము వ్యక్తము చేయుచున్నది. ఆసియాఖండమునందు పాశ్చాత్యార్య విజ్ఞానము పల్ల నిపుడు పరాజ్యుభిత్వము గలుగుచున్నది. భౌవికాలమునం దీ విజ్ఞాన ప్రభావము ప్రోత్సార్హము గాక నిందార్హము గావచ్చును. అమూరి యాకును భరతఖండమునకును గల సంబంధము నిష్పక్షపాత దృష్టి తో విమర్శన యోగ్యముగ నున్నది.

ఆంధ్రత్వము

ఆంధ్రులకును ఇతర ద్రావిడులకును గల సంబంధము పరి శోధకులకు పరిశోధనార్హ మగుచున్నది. భారతప్రజలను ఆర్య జాతి దృష్టితోజూచుట యాచారమైనది. ఆర్యసభ్యత్వ మాశ్చేతర జాతులను వర్తమానయుగమునం దావహించినటులు భరతవర్షము నందును పూర్వకాల మార్యసభ్యత్వ మాశ్చేతరవంశజుల నావ హించినది. దక్షిణభాగాంతమునందు తమిళులు వ్యక్తిత్వమును గలిగియుండిరి. దండకారణ్యప్రాంతమునం దాంధ్రులు వ్యక్తిత్వమును గలిగియున్నటులు ఐతరేయ బ్రాహ్మణమునందు ఈ క్రింది తెలుపు చున్నది :

శ్రు|| “తస్యహ విశ్వామిత్ర వైకళితం పుత్రా ఆసుః - పంచాశదేవ జ్యాయాం సో నుధుచ్ఛందసః - పంచాశ త్సన్ధియాంస స్తద్యేజ్యాయాంసో నజే కుశలం మేనిరే, తాననువ్యాజహార ప్రజాభక్షిశ్చేతి - త ఏతే ఆంధ్రాః పుండ్రాః శబరాః పులిందా మూతిబా ఇత్యుదంత్యా బహవో భవంతి.” ఆంధ్రులు విశ్వామిత్ర సంతతివా రనియును దండకారణ్య సీమాంతమునం దార్యాశ్రమముల రక్షణమునకై నియోగింపబడి రనియును సంహిత తెలుపుచున్నది. తిలకు లోకమాన్యుడు ఓరియనునందు సంహితకాలమును క్రీ. పూ. 2000 అని నిర్ణయించెను. ఋగ్వేదయుగ కాలనిర్ణయము ననుసరించి కాలనిర్ణయమును జేసిన రమారమి నాలుగువేల ఏండ్లకాల సమ యమునం దాంధ్రులు దండకారణ్యప్రాంతములందు నివసించుచున్న టులు నిర్ణయింపవచ్చును. రామాయణమునందు కిష్కింధకాండయం దాంధ్రదేశప్రశంస యిటులు చేయబడినది:

సదీం గోదావరీంజైవ సర్వమేవాన పశ్యత్,

తథేవాంధ్రాంశ్చ పుండ్రాంశ్చ హాశాస్వాద్యాంశ్చ కేరకాశా.

కిష్కింధకాండ ౧౪ సర్గ ౧౨ శ్లోకము.

మహాభారతమునం దాంధ్రులప్రశంస యిటులు గలదు :

శ్లో. పాండ్రాంశ్చ ద్రవిదాంశ్చైవ సహితాంశ్చైవ కేరకైః |

ఆంధ్రాంస్తాం సాంశ్చైవ కలింగా నుప్త్య కర్ణికాశా ||

దక్షిణాపథమునందు గల జాతులం దాంధ్రజాతి పురాతన ప్రసిద్ధమైనజాతియని వేదములు పురాణేతిహాసములు తెలుపుచున్నవి. ఆంధ్రులు ద్రవిడులో వేటాకజాతివారో నిర్ణయించుట కాధారములు స్వల్పముగ నున్నవి. ద్రవిడు లనియును ఆర్యు లనియును నారణ్యకు లనియును అనేకములు సిద్ధాంత రాధ్ధాంతములు గలవు. ఆదిమాంధ్రు లేవంశజులైనను కాలక్రమమున నార్యసభ్యత్వమునకు బరవశులైన విధము నాంధ్రదేశ చరిత్రము వ్యక్తము చేయుచున్నది. ఆర్యులు దక్షిణా పథమునం దాశ్రమములను గల్పించుకొనినపు డార్యసభ్యత్వ మాంధ్ర

సభ్యత్వము నావహించినది. ఆంధ్రు లాదిని నేజాతివారైనను నార్య సమ్మేళనమువలనను భాషాసమ్మేళనమువలనను నాంధ్రత్వమునకును నార్యలక్షణములు కాలక్రమమున గలిగినవి. ఇపు డాదిమాంధ్ర స్వరూపమును నిర్ణయించుటకు దగిన సాధనములు లేకపోయినను నాలుగువేలేండ్లకు బూర్వ మాంధ్రులకు వ్యక్తిత్వము గలదనియును నా వ్యక్తిత్వ మవాంతరములు గలిగినను అవిచ్ఛిన్నముగ వచ్చుచున్న దనియును ఆంధ్రచరిత్రము బోధించుచున్నది. ఆంధ్రశబ్దమున కుత్పత్తిని నిర్ణయించుట దుష్కరమైనను నాంధ్రప్రజల స్థితిమాత్ర మప్రతిపాత ముగ బ్రవహించుచున్న విధమును బరిశోధకులు ప్రత్యక్షము చేసి ఆంధ్రహృదయమునందు స్వస్వరూప వికాసమునందు విశ్వాసమును గలుగజేయుట కాంధ్రప్రజావంశమును వంశవికాస నిర్ణయమును జేయుటకు పరిశోధకులు బూనుకొనుట యవసరము.

మార్యసామ్రాజ్యకాలమునం దాంధ్రులు ప్రతిభావంతులుగ నుండిన విధమును మెగస్తేనిసు వ్రాసిన చరిత్రాంశములు విశదము చేయుచున్నవి. చంద్రగుప్తుని కాలమునం దాంధ్రరాజుల ప్రతిభ యెటులు శాలివాహనశక మాంధ్రప్రతిభను దక్షిణాపథము స్థాపించు చున్నది. శాలివాహనుడే శాలివాహనుడని పరిశోధకు లిపు డంగీక రించినను, ఈ విషయనిర్ణయమునం దాంధ్రవిద్యావంతులు పరిశోధ నకు బూనుకొనవలసియుండును. శాలివాహనశకము వంగమహా రాష్ట్రదేశములందు వాడుకయం దున్నది. ఈ శకారంభమునకును అవిచ్ఛిన్న వ్యాపనమునకును పరిశోధకులు పూనుకొనవలయును. ఆంధ్రరాజులకాలమునందు నిర్మితములైన శాద్ధస్తూపములు శాద్ధా రానుములు విహారములు శాసనములు పరిశోధకుల విమర్శనమునకు దగియున్నవి. ఆకాలమునుండి పదునెనిమిదవ శతాబ్దారంభమువఱకును నాంధ్రదేశమును బాలించిన రాజ్యములచరిత్రలు పరిశోధింప దగి యున్నవి పల్లవులు చాళుక్యులు కాకతీయులు గజపతులు గణ పతులు తుళువాన్యయులు రెడ్డులు మొదలగు వారి పరిపాలనములు పరిశోధనలను జేసి ఆంధ్రుల చరిత్రను వ్రాసిన చిలుకూరి వీరభద్రరావు గారును, హిందూదేశ కథాసంగ్రహ గ్రంథకర్తలును ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వసంపాదకులు నైన కొమఱ్ఱాజు లక్ష్మణరావు వంతులుగారును విమర్శకులకు మార్గదర్శకులై మన ప్రశంసలకు పాత్రులగుచున్నారు.

ఆంధ్రభాషాపరిశోధనము

ఆంధ్రులవృద్ధిక్షయములతో నాంధ్రభాషయును వృద్ధిక్షయ ములనును పొందిన విధమును భాషాచరిత్రమును వాఙ్మయచరిత్రము విశదము చేయుచున్నది. భాషావికాసమే ప్రజావికాసమునకు ప్రమాణముగ నున్నది. నాగరకత గల జాతులకును నాగరకత లేని జాతులకును గల భేదము భాష విశదము చేయుచుండును. ఆంధ్రభాష స్వతంత్రవ్యక్తి గల భాషగాని వెంకయ్య వ్యాకరణ మునందు వ్రాసినటులు వికృతిభాష గాదు. ఆంధ్రము సంస్కృత భాషతో విశేషమైన సంబంధమును గలిగి యున్నను సంస్కృత భాషాజన్యము గాదని శబ్దశాస్త్రజ్ఞులు తెలుపుచున్నారు. ఆది కాలము నుండియును ఆంధ్రభాష మహారాష్ట్ర ద్రవిడ కళింగ కర్ణాటక సంస్కృతభాషలతో సంబంధమును గలిగి వికసించి నను ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వమును గలిగి వికసించినది. ఆది మాంధ్రభాషా స్వరూపము నిర్ణయించుటకు పరిశోధనలను జేయుట భాషాతత్వ మును గ్రహించుటకు సాధనముగ నుండగలదు. శాద్ధ జైన మతము లాంధ్రదేశమునందు విశేషముగ వ్యాపించిన విధమును శాద్ధ స్తూపా దులు వ్యక్తము చేయుచున్నవి. ఆంధ్రమునకును పాళీభాషకును గల సంబంధమును నిర్ణయించిన భాషాచరిత్రను గనుగొనుటకు సాధనముగ నుండగలదు. గుణాధ్యవర్త కథాసరిత్సాగరమును వైశాచీ భాషయందు వ్రాసిన యితిహాస మాంధ్ర ప్రపంచము నకు దెలిసి యున్నది. వింధ్యాదికి దక్షిణముననే వైశాచిభాష వర్ధిలినదని భాషాపండితులు తలచుచున్నారు. ఆంధ్రులును నా ప్రాంతమునందు నివసించుచుండుటం జేసి వైశాచిభాషకును నాంధ్రభాషకును గల సంబంధమును గనుగొనుట భాషాపరిశోధన మునకు మంచిసాధనముగ నుండగలదు. ఆంధ్రరాష్ట్రము పూర్వ కాలమునందు నాసికా త్ర్యంబకము నుండి తూర్పుతీరమువఱకు వ్యాపించియుండెను. ఈ సాహచర్యమువలనను ఆంధ్రభాషయందు మహారాష్ట్రపదము లెన్నియో చేరినవి. ఉభయభాషలందును ఆహార పదార్థములకును సామాన్యవిషయములకును సంబంధించిన పదము లెన్నియో గలవు. కన్నడమునకును నాంధ్రమునకును చిరకాలము నుండియును గల సన్నిహితసంబంధమును భాషాపరిశోధనము వ్యక్తము చేయుచున్నది. కన్నడమునకును నాంధ్రమునకును శబ్దములందును ఛందస్సునందును గల సంబంధమును నిర్ణయించుటకు తేకుమల్ల రాజగోపాలరావుగారు చేసిన పరిశోధనలు ప్రశంసనియములు. అరవ

మునకును సాంధ్రమునకును గల సంబంధమును కాల్చువెలు క్యాంబెలు శేషగిరి రావుగారు నిర్ణయించినను, ఈ విషయములందు విశేషమైన పరిశోధనలు జరుగవలసియున్నవి. ఇన్ని భాషల సాంకేతికతను పరస్పరములున్న నే ఆంధ్రభాష వ్యక్తిత్వము గలిగి వృద్ధిని బొందినది. ఆంధ్ర భాష మధురమైనభాష. అజంతభాష. సరళభాష. ఆంధ్రభాషా స్వరూపమే ఆంధ్రుల వ్యక్తిత్వమునకు నిదర్శనముగ నున్నది. అరవ భాషయందు గల పారుష్య మాంధ్రభాషయందు లేదు. వాఙ్మయము నందు సంస్కృతపదములు విశేషముగ వాడబడినను, వాడుకయం దాంధ్రపదములకుదోడు ప్రాకృతపదములు విశేషముగ వాడబడినవి. అరవమునం దొకపదార్థమునకే రెండుపదము లున్నపుడు ద్రావిడ పదమేదియో ద్రావిడేతర పద మేదియో నిర్ణయించి ఆంధ్రభాషకును నరవభాషకును గల సంబంధమును నిర్ణయింపవలయును. అరవము నందు కను (చూచు) తిను, నీరుపదములతో బాటుగ పా, ఉన్, పూనల్ పదములు గూడ నీ యర్థమును బోధించునవియే గలవు. ఈ విధముగ మహారాష్ట్రాంధ్రభాషలందును సమానముగ వాడుక యందున్న పదములు గలవు. ఆంధ్రభాషాపదములను విడదీసి సజా తీయ విజాతీయ పదముల నేర్పాటుచేసి భాషాపరిశోధకులు భాషా వంశమును నిర్ణయించుటకు పూనుకొనుట యవసరము. ఈ విష యమునందు రావుసాహెబు గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు చేయుచున్న పరిశోధన ప్రశంసార్హము. శ్రీ పితాపురము రాజుగారు సిద్ధము చేయుచున్న సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువునందు శబ్దో త్పత్తి శబ్దచరిత్రము సజాతీయపదములు చేర్చబడి శబ్దకోశము పరిశోధనల కనుకూలముగ నుండునటులు చేయుట ప్రయోజనకరము.

ఆంధ్రవాఙ్మయపరిశోధనము

ఆంధ్రవాఙ్మయ స్వరూపము సాంధ్రప్రపంచమునకు ప్రత్యే కము చేయుటకు వాఙ్మయచరిత్రమును పరిశోధనమునుజేయుట వర్త మానకాలమునం దత్యంతావసరముగ నున్నది. కీర్తిశేషులైన గురజాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారు రావుబహద్దరు వీరేశలింగముపంతులు గారు కవిజీవిత చరిత్రములను వ్రాసి వాఙ్మయ పరిశోధనమునకు మార్గ మును జూపిరి. వీరేశలింగముపంతులుగారు కేవలము కవిజీవితము లనే కాక కావ్యముల విమర్శనమును సయితము విపులముగ జేసి వాఙ్మ యచరిత్రకారుల కుపకారమునుజేసిరి. కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు రచించిన కవిత్వ తత్వవిచారము వాఙ్మయ పరిశోధకులకు పరి శోధన మార్గములను నిరూపించుచున్నది. వాఙ్మయము భిన్నయుగము లందు జాతీయస్వభావస్వరూపమున దెలుపుటకు భిన్న స్వరూపములను చాల్చుచు జాతీయవికాసమునకు దోడ్పడుచున్నది. గత యుగములందు సంఘముయొక్క వృద్ధిక్షయములకు తోడ్పడిన మతధర్మ కులాచార ములు వాఙ్మయమునందు ప్రతిబింబించుచుండును. వాఙ్మయమును కేవ లము భాషారసపాండిత్య దృష్టితో గాక విజ్ఞానదృష్టితో నవలోకిం చుటవలననే జాతీయాత్మ స్వరూపమును గ్రహించుట సాధ్యమగును. నన్నయ భట్టారకునకు బూర్వముగల యాంధ్రవాఙ్మయ స్వరూప మును నిర్ణయించుటకు గ్రంథములు విశేషముగ లేకపోయినను, శాస నాధారమున నీ పరిశోధన జరుగవలసియున్నది. జయంతి రామయ్య పంతులుగారు ప్రచురించిన యుద్ధమల్లుని శాసనమును నెల్లూరు శాసన ములును వాఙ్మయపరిశోధనమునకు సాధనములైన విధమును గలిగిన పదేండ్లనంతయును జరిగిన పరిశోధనలు విశదముచేయుచున్నవి. బుద్ధ జాతకములను జైన గ్రంథములను పరిశోధించిన యాంధ్రవాఙ్మయ మునకును భాషకును సంబంధించిన విషయములు బహిర్గతముగా వచ్చునను నాశ గలదు. ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్రమును శ్రీ చెలికాని లచ్చారావుగారి ప్రోత్సాహమున వంగూరి సుబ్బారావుగారు ప్రచు రించుచున్నారని తెలుపుటకు సంతసము గలుగుచున్నది. ఆంధ్రపరి శోధక మహామండలిచేయుచున్న యీ ఘనకార్య మాంధ్రపరిశోధన మున కుత్తేజమును గలిగింపగలదు. వీరేశలింగముగారి కవులచరిత్ర యందు జేరని కవులందరో ఇటీవలబయలుపడిరి. ఆకవులజీవితములను జేర్చి యాంధ్రపరిశోధక మహామండలిపక్షమున సమగ్రమైన కవులచరి త్రను ప్రచురించుటకు వంగూరు సుబ్బారావుగారు పూనుకొనుటయును వారి భాషాభిమానమునకును ఉత్సాహమునకును నిదర్శనముగ నున్నది.

పరిశోధన సాధనములు

ఆంధ్రపరిశోధకులకు దేశమంతయును పరిశోధనసాధనమయమై గోచర మగుచుండును. దేవాలయములందు శిలాశాసనములు గలవు. గృహములందు తాళపత్ర గ్రంథములును తామ్ర శాసనములును గలవు. దేశమునందు భూగర్భితములైన మందిరములు గలవు. దేశమునందు జౌధారామములు స్తూపములు గలవు. ప్రాచీన నాణకములు గలవు. ప్రజాముఖమునందు సనాతనాగతములగు శబ్దార్థములుకలవు. జాతీయ ములగు పాటలుగలవు. ప్రచురితములైన శాసనావళులుగలవు. గ్రంథ

ములు గలవు. పరిశోధన సామగ్రితో నిండిన గ్రంథాలయములుగలవు. కాని కార్యపరతంత్రులైన సాధకులు లేక, సాధనములు నిరుపయోగ ముగ నున్నవి. పరిశోధన నిరీక్షణగల సాధకుల కటాక్ష వీక్షణమును భూగర్భితములైన వేంగిపురము భాన్యకటకము ఘంటసాల మొదలగు ప్రాచీన పట్టణములు కోరుచున్నవి. కొమఱ్ఱాజు లక్ష్మణరావుగారు విజ్ఞాన సర్వస్వమునందు అమరావతి స్తూపమును వర్ణించుచు “జగ న్మనోహరమైన అమరావతిస్తూప ప్రతిష్ఠ జగమంతయువ్యాపించి దాని ప్రతిమలు ప్రపంచమందలి యన్ని చిత్రవస్తు సంగ్రహాలయములలో నుంచినను, తెనుగుసమాత్ర మందునుగూటింది యొక గ్రంథ మైనను లేకపోవుట కడు శోచనీయము.” అని తెలిపిన భావము లాంధ్ర పరి శోధకులకు హృదయసంతాపమును గలిగించుట సహజము. ఈ సంద ర్భమునందు పరిశోధకుల దృష్టిని ప్రాచీనవాస్తు రచనలందు బ్రసిద్ధిని బడసిన కృష్ణామండలమునందలి గుంటుపల్లి చైత్యమునకు మరల్చుట వలనను పరిశోధనదృష్టి బోధ్యము గాగలదని కొన్ని పటములు వివర ములతో జేర్చబడినవి.

గుంటుపల్లి చైత్యనిర్మాణము చైత్యమునందు గల శిలాక్షర ములు చైత్యము క్రీ. పూ. 200 ప్రాంతమునందు నిర్మింపబడినటులు నిర్ణయించుచున్నవి. ఈ చైత్యము నిర్మాణమునందు కన్నింగుహము గారు, అంధేరియందును భిల్సాయందును గనిపెట్టిన చైత్యమును బోలి యున్నది. ఈ చైత్యమునందు దాక్షిణాత్య వాస్తునిర్మాణమునకు బీజ మైన వలయగేహంకురములు గలవు. ఈ వలయగేహములె అమరా వతి సాంచిస్తూపములుగ బుద్ధయుగమునందు పరిణమించినవి. గుంటు పల్లి చైత్యము కొండయందు తొలవబడినది. చైత్యము చుట్టును స్తూప మును జౌధవిహారములును గలవు. చైత్యమున కుపరిభాగమునందు గోపురము గలదు. భిక్షువులు నివసించుట కాశ్రమములు చైత్యము చుట్టు గలవు. స్తూపముయొక్క పగిలిన మెట్టుమీదను బ్రాహ్మీ లిపియం దీ శాసనము గలదు:—“సుయజ్ఞ నాథాచార్యుని శిష్యురా లైన సానాద ఈ మెట్టును నిర్మించినది.” ఈ శాసన లిపివలన శాస నము క్రీ. పూ. 200 సంవత్సరములకు జెందినదని కృష్ణశాస్త్రి గారు నిర్ణయించుచున్నారు. స్త్రీలు 2100 వండ్ల కాలమున నన్యాసిన లై జౌధారాధనమును జేసిన విధమును శాసనము స్పష్టము చేయు చున్నది. ఈ చైత్యము పరిశోధకుల పరిశోధనల కత్యంత ప్రయోజన కరముగ నుండదగి యున్నది. కాని ఇప్పుడు నామరూపములు లేక నశించుచున్నది. ప్రాచీన వాస్తునిర్మాణ పరిశోధన శాఖవారు 1916-17 నందు ప్రచురించిన నివేదికయం దీ విషయము బాగుగ వర్ణింపబడినది. విషయగ్రహణమునకుగాను ఇచటను నాలు గైదు పటములు చేర్చబడినవి. ఆంధ్రదేశ మిట్టి యద్భుత పరిశోధన సామ గ్రితో నిండియున్నను, విద్యావంతుల దృష్టిని ఈ విషయము లాక ర్షించుట లేదు. ఈ సుప్రసిద్ధ ప్రాచీనపురమునందు పరిశోధనయోగ్య ము లైన విషయములు గలవు. ఆంధ్రదేశచరిత్రమునందు 2000 వండ్ల ప్రస్తారము గల పితాపురపుచరిత్రము వ్రాయుట పరిశోధకులకు మార్గ దర్శకముగ నుండగలదు. ఈ పురము నేలిన రాజులచరిత్రమును నిందు నివసించిన కావ్యకర్తల చరిత్రమును నిందలి ప్రాచీన వాస్తునిర్మాణ చరిత్రమును పరిశోధకమహామండలి గాని శ్రీ పితాపురము రాజుగారు గాని ప్రచురించినచో పరిశోధన విధానమునకు మార్గదర్శకులు గాగలరు.

ఈ ప్రాంతమునందు గల పరిశోధన సాధన సామగ్రిని పేక రించి పరిశోధనమునకు బూనుకొనిన యాంధ్రపరిశోధక మహామండలి సత్ప్రియత్నము లితర పరిశోధక సంఘప్రయత్నముల కాదర్శము లై ఫలవంతము లగుటకు సర్వేశ్వరుని వేసుచున్నాను.

పరిశోధన విధానము.

ఆంధ్ర హృదయమునందు పరిశోధనాంకురములు బహిర్గత ములగుచున్నవని దేశావృతములైన సంస్థాపనలు ప్రయత్నములు వ్య క్తము చేయుచున్నవి. జయంతి రామయ్యపంతులుగారు ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తును స్థాపించి ఎనిమిదేండ్లనుండియును పరిషత్పత్రికను ప్రచురించు చున్నారు. దానియందు ప్రచురితములైన శాసనములు గ్రంథములు విమర్శనములు పరిశోధన మార్గమును బోధించుచున్నవి. యుద్ధ మల్లుని శాసనమును విమర్శించుచు లక్ష్మణరావు పంతులుగారు ‘జ’ లను నక్షరము ‘ఘ’ యను ధ్వనిని 10-వ శతాబ్దము వరకును ఇచ్చుచుండెడి దని నిర్ణయించిరి. గిడుగు రామమూర్తిపంతులు గారు తెలుగు పత్రికను బుర్రా శేషగిరిరావుగారు సాహిత్యను, తిల్లా వ య్య ల శి వ శం క ర శా స్త్రి గా రు సా హి తి ని తేకుచుల్ల రాజగోపాలరావు గారు దాక్షిణాత్య పరిశోధన పత్రికను ప్రచురించుచున్నారు. ఆంధ్రహృదయమునందు దేశకాల పాత్రముల కను రూపమైన పరిశోధన జిజ్ఞాస యింకను గలుగ లేదని ఆంధ్రప్రపంచ వ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి.

మనహృదయములందు పరిశోధనాగ్ని ప్రజ్వలిల్లి సంగాని మనకు పరిశోధన ద్రవ్యములు ప్రత్యక్షములుగావు. ఆంధ్రపరిశోధన కనుకూలములైన శాసనావళిలను, ప్రావాస్తు చీన నిర్మాణములను, నాణకములను, కావ్యములను, మన మాతృభాషయందు విపులముగ బ్రచురించుటకు ఈ పరిశోధక మహామండలి గాని, వేదాకసంఘము గాని, ఏర్పాటులను చేసి పరిశోధక జిజ్ఞాసను ప్రజాహృదయములందు గలుగజేయవలయును. ఆంధ్రహృదయమునం దనుతాపము గలిగినపుడే ఆంధ్రత్వసిద్ధి సాధ్యము గాగలదు. మనభాషను మనస్వరూపమును మనధర్మమును మనహృదయమును మఱచిన మనకు మోక్షము గలుగదు. ఆత్మస్వరూపమును వెలుపని—కావ్యములు కళలు సాహిత్యములు బహుపుకు చేతైన ఎరువుల సామ్యము గాని హృదయాహ్లాదకరములైన సహజాలంకారములు గావు. పాశ్చాత్య వ్యామోహమునందు మునిగియున్న మనకు మనభాషయందును సాహిత్యమునందును పరిజ్ఞానమునందును విశ్వాసము పోయినది. పాశ్చాత్యులు మన కనుగ్రహించిన దృష్టితో మనము పరిశోధనలను తేయుచున్నామే గాని మనము శ్రమపడి గడించిన దృష్టితో పరిశోధనమును చేయుట లేదు. రాజకీయ విషయములందును ఆర్థిక సాంఘిక విషయములందును మన వివరదృష్టియే దైన్యస్థితికి కారణమగుచున్నది. మధుర మైన మాతృభాష గలదు. మహత్తరమైన వాద్యము గలదు. చిరకాల సముపార్జిత మైన విజ్ఞానరాశి గలదు. మన భాషాసౌందర్యమును మన విజ్ఞానహృదయమును మన సాహిత్య స్వరూపమును మనము పరిశోధించి చూచినపుడు మన హృదయాంతరాళములందు ప్రచ్ఛన్నముగ నివసించుచున్న శాతవాహనులు కృష్ణరాయలును ప్రతాపరుద్రులునాగార్జునులును విద్యావంశులు హులులు తిక్కనలు పోతనలు పెద్దనలును, ప్రత్యక్షస్వరూపమున నవతరించి యాంధ్రజ్యోతిని విశ్వవికాసమునకు సమర్పించిన విశ్వేశ్వరానుగ్రహమునకు గాత్రము కాగలము.

మచిలీకట్టనామ వార్తలు.

కాలమాస్తితి

కర్మ మయమియ్య లేదు. యుండెను శోహితీకార్తీకా వేదమున్నట్లు నేయచున్నది. శాస్త్రీ పల్లవులములు యంతా పూర్వేగాలేదు. పుట్టు కయిది యెడిపోవుచున్నది. కావ్యపురము మోచుగానే యున్నది. జాతి మలగుల మాడిపోవుచున్నది.

రైలు.

కర్మమేదటి తారీఖునఁచియూడక రైలు కేసులను, పెద్దలైన రైల్వే అనుమానముగా శిష్టరైలు మైను మార్చి నందున ప్రయాణికుల బెడబాడ ప్లాటుఫారమున గంటల కొలది వదిలినంతవలసిన తదితర.

తేవు.

తేవు కృత్తిచేడడను విషయములో నై జాతు రైలుకే అవరణ ప్రాప్తీకు నూతరఁ డెంటుగాడు కన్నులొగు యేడెంటు గాడు జిల్లాకలెక్టరుగాడు డిప్టీకలెక్టరుగాడు ప్రెసిడెంటుగాడు కొండెడ పెద్దన కర్తవ్యము కన్ఫర్మేషన్ చేసినాడు. యేమియు లాభించినట్లు కనబడదు.

మధునిపాటి

మాట చె నవనగా మెయిదను దొంగను గాని శారి నకుతుల్యులు యెకరు గాని పుష్పంకీశము బందరుగతి యింక. మధునిపాటి అఫీసులో నపు కర్మ మెయిద అందరు మెయిదగారికి కనవారే. క్రొత్త యెన్నికలలో మెయిదగాడును శారితోహతు యిరిగినపుడు కర్మ తొలగు చుడ అని నమ్ముచున్నాడు. కొత్తకర్మము కయప్రకృతిం చుచున్నాడు. ఇక్కనున్న అయ్యోహాస్తికు కనవారిన కడితే చూడడు. కొత్తకర్మము అవసరంలేదు.

తిలకగాడు.

తిలకగారి మరణమునకు కనవారు లాబద్ధులకే చవు కులో గొత్తుకథ జరిగినది. అప్పి మరణములవారు శారిని పొగ డుచు చుచున్నారట.

సంద్యాల వార్తలు

కాలమాస్తితి

కార్తీకమాసము గడచిపోవుచున్నది ఎందఱు లేనిది కాదుమాట వలెనే కిత్తుముగో కాదుచున్నది. కన్నులు లేవు శరిగదా వర్ష సూచకములగు మేఘములయిన వానము నగవట్టుటలేదు. ఇంక నైకలములు చెప్పకులసిన జేతున్నది. పొలముల దున్నకొని కర్మ ముల వర్షములయొ కన్నులు కాదు జాకాయన్ను ఎరుచుచుచున్నాడు. ఈ కాలగదినములలో తంటుకూడ లేవున్నచో కర్మము కన్యాయు మందు మం దెట్లుందునో కరమేకృతన కరక.

కరకపాశుధ్యసంఘము

మోగరపాశుధ్యసంఘమునకు మ-రా-శ్రీ క. నరసిం గరావుగారు చెయిరుజుకగా ఎన్నుకొనబడిరి. వీరిదివరకు తాలూకా బోర్డుప్రెసిడెంటుగా నున్నాడు. ఇప్పుడు రానున్న మూడినాధికారసంబంధ మయిన కార్యములను ఇదివరకువలెనే చక్కగ నిర్వహించెద రని కర్మలనమ్మకము. ఇదివరకు నైకు ప్రెసిడెంటుగారగు మ-రా-శ్రీ పి. రామకృష్ణయ్య గారు వారికదనికి రాజీనామా మెసంగిరి.

పురజననధ.

అఖిల భారతీయ నాయకులకు, సంప్రదించుచుకు వందసీయుడు నగు తిలకమహారాజుగారికాద్ర దిని ఈపుర జనలందఱు తరు విచారాధికారులను తెలుపు కొక మహా జననధను 4 తేదీ సాయంత్రము గావించి అం దుచిరశిర్షా నముల చేసిరి.

విద్యావిషయము.

కర్నూలు జిల్లా ప్రాథమిక విద్యావిషయక కమిషన్ నానందస్వామి వర్మ ప్రధానమును రాబోవు డిసెంబరు నెలలో చూ సంద్యాలపురమున జరిగె నుద్దేశించి చూ రేంజీ నులు అభిప్రాయ ఇవ్వెట్లు గారగు మ-రా-శ్రీ. కే. హెచ్. పి. ఎన్. సారాయులుగారు వారిచుట్టిన వక్రీయము చేసిరి. ఈ రేంజీప్రజలతో నీ విషయము చుచ్చటించి రగు ఏర్పాటులను చేయించుచున్నార. అభిప్రాయ ఇవ్వెట్లుగా రగు మ-రా-శ్రీ పి. విశ్వనాథ అయ్యులుగారు గడచినవార విచ్చుటకు వచ్చేసి ఈ కథను నయప్రధాన జనపుటకు ప్రచురిసిరి. ఈ వర్షప్రధానమునకు సంద్యాల తాలూకాబోర్డువారు 200 రూపాయలను కాంక్ష పడెసి తరు యువారకృపామును వెల్లడిసిరి. ఈ జిల్లాలోని యితర తాలూకా బోర్డుల మాడ ఇదేవిధమున ఉచితము విరాళ ముల మెసంగెదవగా. మ-రా-శ్రీ. కే. నరసింకరావుగా రు అరికొందరు ప్రభులులను ఈ ప్రధానవిషయము ఎత్తుక కర్మ వహించుచున్నార.

పంయుక్త రాష్ట్రీయ శాసనసభ.

12 వ తేదీన అంబాదాలో జరిగిన సంద్యాల కర్మ గాంధీవాదమును గూర్చి పోర్టురుగ రధ్యములగు నందరి తాయలవారి కి యక. చక్రవర్తి గారు కర్మకదకి నంక రించిరి. వీరు శాస్త్రీ విశ్వవిద్యాలయ చట్టరచనకు కయ మిరివడిరి. మాత్ర కర్మకదవైగా అనుగబడెను.

కొంకణ్ణి మెడికల్ కాలేజీలో ప్రభుత్వము వారు ఇద్దరు విద్యార్థులను నియమించిన కథలని నూర్చి జ్యూజిజి ర్ నెక్సిరిగారిచ్చిన కర్మకర్మకదము తరు యాగ్రహము నూమించుటకై సభ నాపురలజేయవలె నను శింతామణి - రి తీర్మాన మొడిపొయెను. గా. కన్యారు మహారాజ సింగు గారు ఆగ్రావీఎంచుక విల్లువైకి మిటి రిహార్తుక, గా. జగత్పా రాయణగారు (బిటిమ ఇండియన్ అసోసియేషన్, కాగిగి కాలేజి కంట్రీబ్యూషన్ విల్లులకు కర్మకే పెట్టిరి. జమిందారులు ఎట్టెటుల విభాగము గావించకుండ జేయుట కై గా. నెల్లనుగారు ఆగ్రా ఎట్టెట్టు విల్లుల ప్రవేశ పెట్టిరి శింతామణి గారు అభిప్రేపించిరి. తివరకు విల్లు కంట్రీవారికి కర్మించిరి.

గా. కన్యారు మహారాజ సింగుగారు శాస్త్రీ విశ్వ విద్యాలయచట్టమును ప్రవేశ పెట్టుట కనుబడిసిరి. సాక్రమ విద్యాలయము వావల సరియ కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ సం ఘమువారి నూచవలెనని నిశి కలిగినయెను. ఎర మంజునని చేయచున్న అలసానాని నిశ్చయిత్వమును మధ్యరాప్రతి ముల రాజపుతానా, మిగిలిభాగములకు చాలదనియె అయో థ్యావారులు 27 శతము విశ్వవిద్యాలయమునకు చందా చేసి రనియును చెప్పిరి. గా. జగత్పా రాయణగారు తీర్మానమును బలపరిచిరి. శింతామణిగారు విశ్వవిద్యాలయము కన్యారు వారికి పరిపూర్ణ యుండదని అందులోని కొన్ని భాగముల నాడేసిరి.

చార్లెస్ జై. డీ. కింగు కింగు జ్యూజిజి కాలేజీ (క్రొత్త విశ్వవిద్యాలయమున చేర్చునాచదనిరి. తరువాత విల్లులను మేక సాహిత్యము శిక్షక, కల్చర్ డిప్టీ కింగ్ గారు మి. కి. విద్యార్థి, చార్లెస్ జై. డీ. కింగ్, రిగర్ రిమెంబ్రెన్స్, శింతా మణి, రామబాబుగారు చక్రవర్తి గారు సంఘముగ కూడి విచారించుటకు తీర్మానించబడినది. 10 వ సెప్టెంబరు తేదీన నిశిది కము నమర్చింతురు.

యెవరాజుగారు స్వాగత మొసగుటకై శింతామణి గారు ప్రవేశ పెట్టదలచిన తీర్మానము యెవరాజుగారునము నిజముకావటంకే అనిచేయబడెను. ఇకర తీర్మానములు విచారించబడిన.

కైమొగోగారు అట్టియక నెలలో హిందూ కళాసభ కచ్చెద రని తెలియుచున్నది.

మనకేకములలోని న్యకేయ సాయంకర్మములకు యెద్ద సమయమున (బిటిమవారి కొసరించిన సమయమునకు మెచ్చు కొనుచు శ్రీ చక్రవర్తిగారు వారికి బహుమతుల నిచ్చిరి.

విద్యార్థుల జిల్లాసంఘమువారు నవాయ నిరాకరమునకు కర్మరేకముగ కర్మిపాటు మొసంగిరి. అందుకు పార్ల మెంటు కర్మలను కలకత్తా దర్శింక గోరుచు బొంబయికి రంపినిచ్చిరి.

ఇండియా కర్మకర్మము వారికాంక్షతో సానిక కర్మకర్మముకాదు 180000 నుండి 1850000 టన్నుల వరకు విద్యుదు నెగువలె జేయుట కర్మకర్మ విచ్చిరి.

చక్రవర్తి (కళాసభ) పి. ఎన్. ఆర్. రైలు డిప్టీకర్మ (టూక్ నూపరింకం డెంటు 12-వ తేదీన పంపించుచు న్నాడు. నెరి, ఇక్కనూడల కర్మ గండ్లు పూడ్చబడినది. తిరిగి రైల్వే కర్మచున్నది.

కర్నూలు రాజాగారి దానము:—వీరికిని ఒకసాని వర గజాలలో వందల వర కన్యాయలకు లోనైనవారికి కమోతు చుచేయ కమిత్తను కర్నూలు గమో గజాగారు 10000 రూపాయల ధనమును తెప్పెంటు కర్మచుచు గారికి యిచ్చిరి.

ఒక దొంగకదము:—పురుగుట రాజాగారి అనుభవ్రతి లో పెట్టియున్న ఇంకపెట్టెను తెలిచి దానియం దున్న 800-0-0 లను దొంగిలించిరి. మెంటు నమాచారము పోలీసు చారికి తెలియజేయబడెను. దొంగకదము చేసినవారిని కను గొంటురు విచారణ జరుగుచున్నది.

వీరు ప్రతినిధులు జులై 30 వ తేదీన మాంబేగు గారిని సందర్శించి తమ ప్రాతినిధ్యమును నూర్చి చుట్టాడిన కా కి మాంబేగుగారు కనిక ప్రభుత్వము నిచ్చిరి. వీరుకే కర్మకర్మ ప్రాతినిధ్య మిచ్చుటకు ఇండియా ప్రభుత్వమువారి గిరింప వచ్చారని ఒక ప్రతినిధి చెప్పుచున్నాడు.

పార్టీ అందోళనము:—బొంబాయిలో రైల్వేలకు వర్మము మారముగా చేయబడిన అభివృద్ధి కర్మాకల నను నుంచి వి. వి. సి. వి రైల్వేలకు నుంట్లో టెంపింగ్ స్టేషను కట్టుటకు పార్టీ మరొకము విచారముగా నిరసించినవోటు పులమును ప్రభుత్వమువారు తిసిగినినందున పార్టీకర్మలలో పెద్ద అందోళన కర్మచినది. తిరిగియమును గరించి బొంబాయి గన్నుడుగారికి నాకు విజ్ఞాన మంపుకొనిరి. గన్నుడు గారు కన్యాయమునకు జవాబిచ్చుచు ఇప్పుడు నిర్రేకంపడిన పులమున కంటెకు కనికపులము లేదు గావున వారి కన్యాయము అంగీకరింపదదని తెలిపిరి.

సింలా ప్రభుత్వ మద్రదాలయములో ఆ కాంటి:— సింలా ప్రభుత్వ మద్రదాలయములో ఆ స్వరూప్యము తని వారలలో చాలా అకాంటి క్రమలియున్నది. ముమాన 280-ముడి అచ్చు మార్పు పనివారల జులై 15 వ తేదీన ప్రభుత్వ మువారికి తెలుకబడిన సంకయలను అడేపించుచు బోర్డులకు ఇండస్ట్రిల్ అండ్ మ్యానిఫెక్చర్ కార్యదర్శికి 10-వ తేదీన యొక విజ్ఞాపనమును పంపుకొనిరి. ముయల తాము తరుకన్యాయములో కొరిన తిరములకదతి ఏర్పాటుచేయ సంతకంతు కనికరతి కారము జూపుటకద ముయల తెలియజేసిరి. ముయల తమ విజ్ఞాపనమును గురించి ఆలోచించరిగిన ప్రతిఫలము ను 24 గంటలలో జూపుటలెనినను అట్లు గానివో నమ్మ కట్టుదుమనియె నెప్పిరి. వారి విజ్ఞాపనను జవాబిచ్చుచు అది వారమున రానున్న వర్ థామన్ హాల్లిండుగారికి వారి విజ్ఞా పనము యన్వయమునని కార్యదర్శి జవా బిచ్చెను. కాని పనికాం ంచుట నమ్మింపలేదు.

వ్యాధి గ్రస్తులకు కొన్ని సమకమైన యౌషధములు

(2292)

సిద్ధ మకరధ్వజ టానిక్

బంగారుము కలిపి కయారకేయబడినట్టి మా సిద్ధ మకరధ్వజము టానిక్ లన్నిటిలోను మిక్కిలి శ్రేష్ఠతరమైనది. ఎంత కయ్యములోనైనను ఎట్టి వ్యాధికై నను దీని చువయోగించవచ్చును. కూడినంత శ్రమముగానే ఈ క్రింద కనుబరచబడిన వ్యాధులన్నియు మకరధ్వజము వలన కరుదును. కొందఱవరకును విడిచి విడిచి వచ్చునట్టి జ్వరములు, అంతఃజ్వరము, వణక, కళ్ళువాయి దగ్గు, బాల్యమునందు గలగు మౌనములతోకలగు వ్యాధులు. అంతుగునప్పుడు కలుగునట్టి నొప్పి, క్రికడుపు నొప్పి (abdomen) ఎరుపు, తెలుపు, మున్నగు మునుమువ్యాధులు గర్భిణీపానము, మొదలగు అన్ని విధములైన వ్యాధులకు దీనిని వాడవచ్చును. ఇవియేగాక అతిమాత్రవ్యాధి కూడ మిక్కిలి సమకమైనగా కరుదును. ఒకసారి వాడిన మేము తెలిపినదంతయు నిజమని మీరు ఈ వ్యాధును. దయచేసి ఒకసారి తెప్పించి వాడుదు. మా మకరధ్వజమునకు సమానమైన మార్కెట్టులోని ఇతర కంపెనీల మకరధ్వజమునకు తప్పక రెండోకలు భర యియ్యవలసియుండును. కిద్దమక ధ్వజము (బంగారుము కలిపినది) ఒక రులము నుంచి 40, 80 మోతాదులకు నెల రు. 7 మోతాదులకు నెల రు. 1-8-0 మాత్రమే. సాధారణమకరధ్వజము ఒక రులము నెల రు. 5.

ఎడ్వర్డు నరనపరిచా

నరమల బలహీనము, దీర్ఘ కాలముగా యాంతునట్టి క్లిష్టస్థితి, వారోగములు, మలబద్ధము, వైర్య సంబంధమైన వ్యాధులు, కుటుంబము, తలదమిక్కి, మైకము, సోమరితనము, మాంద్యము, ఆత్రేయము, మాంసగ్రంధులు మున్నగువాటిని అధ్యక్షముగా కరుదును. రక్తమును బాగుగా కుద్రవరచి శుభమునందునట్టి వివరవార్త మున్నట్టిని భావముగా తీసివేయును. ఒక బుడ్డి నెల రు. 2.

పాపియావెప్పిన్

ఇది వెప్పిన్ అవసరమాలికనుండి కయారకేయబడి నది ఆత్రేయవ్యాధి, కీర్ణము తగ్గుట, మొదలగువాటి కిది కివ్యావధిమని మేము దృఢముగా చెప్పగలము. బుడ్డి 1-8 నెల రు. 2-8-0.

నెక్టారు

నెక్టారుగమున అతి శ్రద్ధవశముతో కరుదును. క్లిష్టస్థితిలో బాధకు మిది యొక్కదియే. వ్యాధి ఎట్టి స్థితిలో నున్నను దీనిని వాడవచ్చును. వ్యాధి తప్పుక మును మేపావును, అందరికి తగునట్లు దీని నెల రు. 2 లు మాత్రమే ఏర్పాటు చేయబడినది. నేటిదినమే ఒకబుడ్డిని తెప్పించి దీని నిజమును పరీక్షింపును.

తైలము లన్నిటికి రాణి

సమస్తవ్యాధులకు సాటిలేని యౌషధము. తప్పక బలములేనట్టి నరమలకు కలువ్యమును బలమును గలగ చేయును. ఒక బుడ్డి నెల రు. 2.

మదనబిలాస

ప్రాణాభార మొనర్చి ప్రాణహీనము. భావము లేకపోవుట వీటికి అత్యంతతరమైన యౌషధము. దీనిని శ్రీలక్ష్మి ముఖ్యమైనదిగా వాడునట్లు చెప్పవలసింది. గొడ్డు నము గర్భిణీలలో విడ్డ చనిపోవుట లేక ప్రసవమైనతరువాత మృతిచేయుట మున్నగునవి దీనిని వివర వాడుటవలన తప్పక గుఱుగును. ఒకబుడ్డి నెల రు. 8.

తామరతేనె

ఇది కల్మష కుద్రముగానున్నదని మేము దృఢముగా చెప్పగలము. నలుమైన శ్రేష్ఠవ్యాధులు కలెలలో యాంతునట్టి అన్ని విధములైన ఎఱుపురంగులు దీనివలన తప్పక నయమగును. ఒక బుడ్డు నెల రు. 1.

ఎగర్ త్రావు

నరములు అతిగిపోవుటచే గలగు నరములు అత్యంత బలహీనము వీటికి ఇది మేపాపాయినది. మీరు మీ చేతులతోగలము నభివృద్ధి చేసుకొన గోరవచ్చును దీనిని తప్పక వాడుదు. కొన్ని దినములు వాడిన తప్పక ఆత్రేయ వృద్ధి చేయును. ఒకబుడ్డి నెల రు. 8.

జూబిలి పాదరు

తామరదీనికేమించిన యౌషధమేలేదు. ఒకసారి వాడిచూచిన దానియొక్క అత్యంతగుణము మీకు తప్పక తెలియును. బుడ్డి 1 కి నెల రు. 0-4-0. మా పూర్తి క్యాటలాగునకు ప్రాయము. ఉత్తరప్ర దేశ తరములు ఇంగ్లీషు భాషలో నడకవలెను.

ఎస్. బిస్వాస్ బ్రదర్స్.

231, Upper Chitpur Road, Bagbazar, Calcutta.

S. Biswas & Bros,

231, Upper Chitpur Road, Bagbazar, Calcutta.

Awarded a First Class Certificate by the South Indian Ayurvedic Conference and Exhibition.

"SIDDHA KALPA MAKARADHWAJA"

THE WONDERFUL DISCOVERY IN THE MEDICAL WORLD FOR ALL "ACUTE" AND "CHRONIC" DISEASES.

PREPARED SCIENTIFICALLY BY

AYURVEDA RATNA PANDIT N. V. SRIRAMA CHARLU, Ph. D. Sc., AND AYURVEDA VAIDYA N. NARASIMHA CHARIA, (RETIRED SUB-REGISTRAR).

This unparalleled and Ancient medicine is prepared in exact accordance with Ayurvedic and Western Modern Principles carefully tested and standardised by expert analysis and found to be an unrivalled Elixir for the general prolongation of life, and particularly a guaranteed remedy for nervous Debility Skin Eruptions. Eczema, Vertigo, Loss of Nerve Power Vigour, Memory and Appetite, Depression of Spirits, constant Mental Misgivings, want of spirit and energy, Melancholia Rheumatism, Gout, Paralysis, Insanity, Hysteria, Dropsy, Diabetes, Piles, Asthma, Consumption, Dyspepsia all Uterine complaints and all sorts of urethral discharges. Acute or Chronic, Irregular menses of all kinds and all men and women's ailments, etc., This is the only safe and reliable remedy for all diseases resulting from youthful indiscretions and loss of Vitality. It imparts New Life and Energy by increasing and purifying the blood. It contains such valuable ingredients as Siddha Makaradhwaja, Mukta, Suvama, Loha and vegetable Drugs. This can be taken also as a Tonic by every one of either sex without any restrictions of Diet, Season or Climate.

Complete Directions are sent with the Phial. One Phial of 60 pills (for a complete cure).

Price Rs. 10 (Ten) only. V. P. EXTRA.

Apply to: THE MADRAS AYURVEDIC PHARMACY,

Post Box No. 151, Madras, or 2-44, Govindappa Naick Street, G. T. Madras.

TELEGRAPHIC ADDRESS:—"KALPAM," MADRAS.

శ్రీ బాలగంగాధర తిలకుగారి (547) సెక్యూరటీ కేసు (1487) స్వరాజ్య ఉపన్యాసములు ప్రతి 1-8 రూ 0-14-0.

పండిత మదన మోహన మాళవ్య గారి జీవితము, పంజాబు అల్లరి ప్రతి 1-8 రూ 0-8-0.

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 298, ఎస్.ఎస్.నెట్, చెన్నైపురం. ఈ కంటి బ్రాడెయింగ్—వావిళ్ల, మదరాసు.

నమ్మకము 1842 బంగారు, వెండి, రత్నముల నగలును, ఇతర వస్తువులును వాటిని యిచ్చిన పుచ్చుకొని వైకము ఇవ్వజును. ఉమ్మడి-రామయ్య శెట్టి, గురుసామి శెట్టి కంపెనీ, 25, ప్రెసాబిటేరియన్, మదరాసు. సగలు వాణ్యముగాను, పూచీపోదను సరియైన భర లభ్య కయారకేయి ఇక్కడంబట్టి పంపబడును. తయారు చేసిన లేనివాటిని అతిశ్రద్ధవశముగా అర్హతమేరకు కయారు చేసి ఇవ్వబడును. ఒకసారి అర్హతవిచ్చి సగలు కయారు చేసికొన్నవాఁలకు చలన మా సమ్యక్ తెలిసికోవచ్చును.

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము ఈ అపూర్వ గ్రంథమునాఁ జర్మనీ గారది, యోగవృత్తి, వాస్తవమునను, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము, మంత్రకాత్రము, భూతవైద్యము, యంత్రములు, అమెరికానాని చిట్టచేక కమా ముని విశిష్ట వివేచనవిద్యలు గలవు. ఇంతేగాక మనుష్యులకు మోక్షముచేయుట, మామిడివెట్టును పుట్టించుట, శివముతో నభివృద్ధిచేయుట, శరీరములేని తలకాయలతో ముటలాడించుట, భూమిపై నగలుపర్లన గాఢిలో మనుష్యుని నిరాధారముగా నిల్పుట మొదలగు విశిష్టములు అనేకములున్నవి. ఈ గ్రంథమును చదివిన అత్యుత్సాహముగా మేటికే కేయగలరని గ్యారంటీ యిచ్చుచున్నాను. దీనినెల 4-0-0 యాము. (2118) పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, (828) బంగోలు, గుంటూరు జిల్లా.

India Equitable Insurance Company. ఇండియా ఈక్విటబుల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ, వట్టాదారులకు హెచ్చు లాభములను పంచివెట్టు భీమా కంపెనీ. అంగ్లదేశీయన ఏజెన్సు కావలెను. వాక్తరు ఆచంట - అడ్మినిస్ట్రేటర్, 2112-682] బి.పి. యు.వి.సి.యం. మేనేజింగ్ డైరెక్టరు, మదరాసు (రాం.సి, 185, మాంబుకోడ్, మదరాసు.

రతిరాజనీర్వచదిచూరము రేడియో వేద కర్మములనుబట్టి మనది కంటివే మేళా గాంతిని మనము కలుగజేయుట. రత్నమున కుద్రవలెనది మనమును బలవర్ధులము. మేళామనన బలమును కాంతియును ఇచ్చును. శ్రీ పునఃపాద అధ్యయనార్థమున ఉన్న అనాది వ్యాధులు కలిసికొని వాంఛితవృత్తియును సమకూర్చి ఇచ్చు విధమునందును మేళామననార్థము యిచ్చును. ఈ రాజావళి నును సేరించిన వృద్ధాప్యమునకుంకి, పార్శ్వవిబలమును, వీళ్ళ వృద్ధి, యాంతునట్టును, మోక్షానార్థిత్వి, ఆయుర్యవృద్ధి కలిసిచుటయేగాక పునఃపాదము మోర్చించును. ప్రతి 1-8 రూ 2 లు చి. పి. యచ్చు 4 లు. (దిన 2288 వార 714) పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, బంగోలు, గుంటూరు జిల్లా.

(1979)

D. Mannalal, Salamisri Depot, Bangalore City.

గంధర్వచార్యుని, రాయవరం, (గోదావరి)

155, భూమ్యుపసేదు, శాంతాదా.

Id Sri Bamandasaji Kaviraj
152, Harrison Road

Telegrams: } Rajvaid Sri Bamandasaji Kaviraj
Rajvaid } 152, Harrison Road,
Calcutta. } Calcutta.

జగద్రహ, జగద్రహ, ముత్యమిహ జగద్రహ, శత్రుహ.

12 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 10

తండ్రిని లాగుచు:— "నందీ" నీ పేరుగాదు.

సంస్కృతము:— కేశవకాంత్ తలనూనె బుడ్లన్నీటిలోను బహుమతి టిక్కటుంచు

Indo-British Trading Corporation No. 65 Appollo Street, Fort, Bombay

ished By K. Nageswara Rao at the Andhrapatrika Press, 4-2

The Indo-British Trading Corporation No. 65 Appollo Street, Fort, Bombay.